

T. C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ali ALHLEEL

ŞANLIURFA-2021

T. C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ali ALHLEEL

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mesut YILDIRIM

ŞANLIURFA - 2021

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi Mesut YILDIRIM danışmanlığında, Ali ALHLEEL'in hazırladığı **"Sınıfında Suriyeli Öğrenci Bulunan Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi"** konulu bu çalışma 20/08/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

[X] Oybirliğiyle / [ ] Oy çokluğu ile

İmza

Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Mesut YILDIRIM	……..
Üye	Doç. Dr. İbrahim YILDIRIM	……..
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÖÇEN	……..

Bu tezin Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında yapıldığını ve enstitümüz kurallarına göre düzenlendiğini onaylarım.

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖĞRENCİNİN	
Öğrenci No	175215002
Adı / Soyadı	Ali ALHLEEL
Anabilim Dalı/Programı	Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı / Tezli Yüksek Lisans
Tez Konusu	Sınıfında Suriyeli Öğrenci Bulunan Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans Tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin, 30/05/2021 tarihinde danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 24'tür. Ayrıca tez çalışması hiçbir blok kopyalama içermemektedir.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar dâhil
4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini ve Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez çalışması Orijinallik Raporu alınması ve kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

30/05/2021
Hazırlayan Öğrenci
Ali ALHLEEL

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 30/05/2021

Dr. Öğr. Üyesi Mesut YILDIRIM
Danışman

ÖZET

SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ALHLEEL, Ali

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mesut YILDIRIM

Mayıs, 2021, 99 sayfa

İltica, ilticanın çeşitleri, nedenleri ve geçici koruma altındaki bireylerin eğitim sürecini etkileyen bazı konular, geçici koruma altındaki öğrencilerin, iltica ettikleri ülkelerdeki okullara entegrasyonunu sağlayabilmekte veya bu entegrasyonu engelleyebilmektedir. Bu araştırma eğitim-öğretim sürecinin ana unsurlarından biri olan öğretmenlerin, derslerini yürüttükleri sınıflardaki geçici koruma altındaki öğrencilere yaklaşım şekilleri, tutumları ve bu paralelde öğrencilere karşı kapsayıcılık düzeylerinin araştırılması ve sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır.

Nicel modelde desenlenen bu araştırmanın evreni 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa ili merkez ilçelerinden Haliliye'ye bağlı 76 ortaokulda görev yapmakta olan ve ilgili dönemde ders yürüttükleri sınıflarda Suriye'li öğrenci bulunan 1845 öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma örneklemi Şanlıurfa ili Haliliye ilçesinde bulunan ortaokullarda görev yapan 106 öğretmenden oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplamak için kişisel bilgi formu ve Terzi ve Göçen ve Altun (2019) tarafından geliştirilen "Revize Edilmiş Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Form ve ölçekten elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın veri analizi aşamasında, yapılan normallik testlerine göre parametrik veya parametrik olmayan testler tercih edilmiştir. Bu kapsamda

betimsel istatistiklerin yanı sıra bağımsız gruplar t-testi, Kruskal Wallis-H testi, Mann-Whitney-U testi ve Spearman rho korelasyon analizi (Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı) veri analizinde kullanılan istatistikler olmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan ortaokul öğretmenlerinin kapsayıcılık düzeylerinde cinsiyet, branş ve mezun olunan eğitim kademesi değişkenleri açısından anlamlı bir fark olmadığı; öğretmenlerin kapsayıcılık düzeyleri ile yaş, mesleki kıdem yılı toplam öğrenci sayıları ve geçici koruma altındaki öğrenci sayıları arasında ise düşük düzeyde korelasyonların olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici koruma, geçici koruma altındaki öğrenci, eğitim süreci, eğitim entegrasyonu.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE INCLUSION LEVEL OF TEACHERS WITH SYRIAN STUDENTS IN THEIR CLASS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ALHLEEL, Ali

Master's Thesis

Department of Educational Sciences

Advisor: Asst. Prof. Dr. Mesut YILDIRIM

May, 2021, 99 pages

Asylum, the types and reasons of asylum and some issues affecting the education process of refugees can ensure or prevent the integration of refugee students into schools in the countries of asylum. Teachers' approach to refugee students in their classes is one of the main elements of the education and training process of this research. Also, we aim to investigate the attitudes and the level of inclusion towards students and to examine the inclusion levels of teachers with Syrian students in their classes in terms of various variables.

The population of this research, which is a quantitative study, consists of 1845 teachers who work in 76 secondary schools in Haliliye, one of the central districts of Şanlıurfa province in the 2019-2020 academic year and have Syrian students in their classes in the relevant period. Criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used as the sampling method in the study. The study, consists of 106 teachers working in secondary schools in the Haliliye district of Şanlıurfa province.

Personal information form and "Revised Version of Refugee Student Attitude Scale" developed by Terzi, Göçen and Altun (2019) were used to collect data for the study. For the data obtained from scale, it was analyzed with SPSS programs. According to the normality tests performed in the study, parametric or non-parametric tests were preferred. In this context, in addition to descriptive statistics, independent groups t-test, Kruskal Wallis-H test, Mann-Whitney-U test and Spearman's Rank-Order Correlation were the statistics used in data analysis.

According to the findings obtained from the research, there is no significant difference in the inclusiveness levels of secondary school teachers with Syrian students in their class in terms of gender, branch and graduated education level variables; it has been determined that there are low correlations between teachers' inclusiveness levels and age, professional seniority years, total number of students and the number of students under temporary protection.

Keywords: Refugee, students under temporary protection, educational process, education integration.

SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI II
ORİJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ III
ÖZET IV
ABSTRACT VI
İÇİNDEKİLER VIII
KISALTMALAR XII
TABLOLAR LİSTESİ XIII
EKLER LİSTESİ XIV
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
PROBLEM DURUMU

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ 3
1.2. PROBLEM CÜMLESİ VE ALT PROBLEMLER 4
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI 5
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ 5
1.5. SAYILTILAR 5
1.6. SINIRLILIKLAR 6
1.7. TANIMLAR 6

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ BİREY KAVRAMI 9
2.2. İLTİCANIN TÜRLERİ 12

2.2.1. Ferdi İltica 12
2.2.2. Ailevi İltica 12
2.2.3. Toplu İltica 12
2.2.4. Siyasi İltica 13
2.2.5. İnsanî İltica 13
2.2.6. Cinsî İltica 13
2.2.7. Çevresel İltica 13
2.2.8. Dini İltica 14
2.3. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ BİREYLERİN HAK VE SORUMLULUKLARI 15
2.3.1. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Temel Hakları 15
2.3.2. Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma Arasındaki Fark 16
2.3.3. Uluslararası Geçici Koruma ile Geçici Koruma Arasındaki Fark 18
2.4. TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA UYGULAMASI YÖNETMELİĞİ 19
2.5. TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA ALTINA ALINAN SURİYELİ BİREYLER 21
2.6. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN YAŞADIĞI PROBLEMLER 27
2.6.1. İş Problemleri 27
2.6.2. Oturum Problemleri 28
2.6.3. Eğitim Problemleri 28
2.6.4. Kayıt Kimlik Problemleri 29
2.7. EĞİTİM-ÖĞRETİM SÜRECİ 29
2.7.1. Eğitim-Öğretim Sürecinin Özellikleri 30
2.7.2. Eğitim-Öğretim Sürecinin Unsurları 30
2.8. SOSYAL ENTEGRASYON 37
2.8.1. Entegrasyon Kavramı 37
2.8.2. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Toplumsal Entegrasyonu 39

2.8.3. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Entegrasyonunu Sağlayan Etkenler 41

2.8.4. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Entegrasyonuyla İlgili Politikalar 43

2.8.5. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Eğitim Sürecine Entegrasyonu 46

2.8.6. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Eğitim Sürecine Entegrasyonunda Yaşanan Güçlükler 50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ 62

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM 62

3.2.1. Örneklem Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler 63

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI 65

3.4. VERİLERİN ANALİZİ 66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN GENEL OLARAK KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 67

4.2. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 68

4.3. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN BRANŞLARINA GÖRE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 68

4.4. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI EĞİTİM KADEMESİNE GÖRE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 70

4.5. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN YAŞLARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 71

4.6. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN KIDEM YILLARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 72

4.7. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN TOPLAM ÖĞRENCİ SAYILARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 73

4.8. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ ÖĞRENCİ SAYILARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM 74

SONUÇ 75

KAYNAKÇA 81

EKLER

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği
AFAD:	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM:	Birleşmiş Milletler
GEM:	Geçici Eğitim Merkezi
***N*:**	Veri Sayısı
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences
s:	Standart Sapma
***t* :**	t-Testi Değeri
tsz.:	Baskı tarihi belirtilmemiş/tarihsiz
UNESCO:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNHCR:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
vb.:	Ve benzeri
vd.:	Ve diğerleri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları 63
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımları 64
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kademesine Göre Dağılımları 64
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş, Kıdem Yılı, Toplam Öğrenci Sayıları Ve Geçici Koruma Altındaki Öğrenci Sayılarına İlişkin Betimsel Değerler 65
Tablo 5: Öğretmenlerin Genel Olarak Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Bulgular 67
Tablo 6: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Analizi 68
Tablo 7: Öğretmenlerin Branşlarına Göre Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi 69
Tablo 8: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kademesine Göre Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Mann-Whitney U Testi 71
Tablo 9: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri İle Yaşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi 71
Tablo 10: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri İle Mesleki Kıdem Yılları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi 72
Tablo 11: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri İle Toplam Öğrenci Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi 73
Tablo 12: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri İle Geçici Koruma Altındaki Öğrenci Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi 74

EKLER LİSTESİ

Ek-1. Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutum Ölçeği ek s.1
Ek-2. Anket İzni ek s.3
Ek-3. Etik Kurul Onay Belgesi ek s.5

GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe dayanan, farklı nedenlerle farklı bölgelere giderek yerleşim yerini geçici ya da kalıcı olarak terk etme durumu olarak tanımlanabilir (Demirbaş, 2018). Geçici koruma altındaki birey sorunu kendi başına modern dünyanın en büyük hukuksal problemlerindendir, büyüklüğü ne olursa olsun her güvenliği ihlal eden ya da siyasi olmayan herhangi bir suç işleyen kimsenin geçici koruma altındaki birey olmayacağı konusunda uluslararası fikir birliği vardır. Geçici koruma altındaki birey statüsü, savaş suçu veya Birleşmiş Milletlerin (BM) ilke ve amaçlarına aykırı bir suç işleyen kimseleri kapsamamaktadır (Menekşe, 2018).

Sığınmacı sorunu, sorunun çözümü noktasında hukuksal temeller tesis etmek için büyük gayretler sarf eden Milletler Cemiyeti kurulana kadar uzun bir dönem, uluslararası toplumu ilgilendirmeyen sadece bölgesel bir sorun olarak kalamaya devam etmiştir. I. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan iltica sorunlarına karşı çeşitli düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda Mülteciler Yüksek Komiserliği (MYK) kurulmuştur, böylece belirli geçici koruma altındaki birey türlerine yönelik uluslararası anlaşmalar yapılabilmiştir (Bostancı, Tsz.).

Tarihsel konjonktürün bu sorunun ortaya çıkmasında önemli rol oynadığını söylemek mümkündür. II. Dünya Savaşı, çok sayıda geçici koruma altındaki birey ve yurtlarından edilmiş insanların ortaya çıkmasına sebep oldu, bundan dolayı sığınmacı sorunu için uluslararası bir çözüm zorunlu hale geldi. I. ve II. Dünya Savaşları sırasında Avrupa'da insanların anavatanlarında yaşadıkları büyük hareketler, sığınmacı sorununun ve onlara karşı yapılması gerekenlerin uluslararası bir sorumluluk haline geldiği genel olarak kabul edilmesine zemin hazırlamış ve bu aşmada uluslararası gayretler, Birleşmiş Milletlerin geçici koruma altındaki birey sorunlarına ilişkin sözleşmesinin 1951'de onaylanmasını netice vermiştir. Daha sonra 1967'de bölgesel ve hükümetler arası anlaşmaları kapsayan bir protokolü buna eklenmiş ve bu ikincisi ile geçici koruma altındaki bireylerin hakları ve görevleriyle ilgili bütün hususlar ortaya koyulmuştur. Geçici koruma altındaki birey kavramı gelişmiş ve dünyanın her tarafında karmaşık bir soruna dönüşmüştür (Süleyman, 2019).

Günümüzde kalıcı olarak göç alan ve transit ülke konumunu da sürdüren Türkiye'de farklı ülkelerden çok sayıda yabancı yaşamaktadır. Ülkede düzenli ve düzensiz olarak artan göç hareketliği, uluslararası koruma kapsamındaki yabancıların sayısındaki artış, bu bağlamda yeni politikaların oluşturulması ihtiyacını elzem kılmıştır (Aydınlı, 2017).

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Bu bölümde araştırmanın problemi durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Eğitim sorunu Türkiye'deki Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin şu anki durumlarını ve geleceklerini etkileyen karmaşık ve ciddi sorunlardan biridir. Türkiye, Suriyeli çocukların örgün eğitime erişimini önleyen yasal engelleri kaldırarak bu konuda bazı olumlu adımlar atmıştır. Hükümet, Suriyelilerin çocuklarını devlet okullarına kaydettirmek için Türk ikamet izni göstermesini gerektiren kısıtlamaları kaldırmıştır. Böylece, devlet tarafından verilen kimlik kartına sahip tüm Suriyeli çocuklar için Devlet okulu sistemine kayıt mümkün kılınmıştır. Ayrıca Suriye geçici hükümetinin Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan Arap müfredatına göre eğitim sunan paralel "geçici eğitim merkezleri" sistemi uygulanmaya devam etmiştir. Bu bakanlık Türkiye'deki Suriyeli muhalefet yetkilileri tarafından kurulan bir kabinedir (İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2015). Son olarak, Türkiye'deki tüm Suriyeli öğrenciler eğitim sürecine tam entegrasyon ile sona eren birtakım aşamalarla Türk okullarına entegre edilmiştir.

Ancak söz konusu entegrasyon sürecinde Türkiye'deki okullarda öğrenim görmeye başlayan veya öğrenim gören geçici koruma altındaki öğrenciler çeşitli sorunlarla başbaşa kalmışlardır. Bu sorunların içerisinde dil sorunu, ekonomik sorunlar, sosyal uyum, okula ulaşım, kayıt ve kimlik gibi sorunlar öne çıkmıştır. Bu sorunlardan bir kısmı daha çok bürokrasiyi ilgilendiren sorunlarken; bir kısmı ise okul ve sınıf içerisinde Türk öğretmenlerin ve öğrencilerin, geçici koruma altındaki öğrencilere tutum ve yaklaşım biçimlerinden kaynaklanabilmektedir. Öğretmenlerin özelde sınıf içerisinde ve genelde okul içerisinde söz konusu entegrasyonu sağlamada önemli birer faktör oldukları düşünüldüğünde, geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının belirlenmesi, ihtiyaç duyulan bir araştırma konusu olarak düşünülmüştür. Öğretmenlerin eğitim kurumları içerisinde tüm farklılıklara

yönelik kapsayıcı yaklaşım sergilemeleri, çağdaş eğitim sistemlerinde önemli bir mesleki niteliktir. Nitekim bu hususta Ekşi, Aksak ve Yaman'ın (2016), eğitimciler için bir kurum içindeki farklılıkları yönetme becerilerinin, yönetimdeki etkililik derecesinin artmasını sağlamada önemli olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Bu bilgiler ışığında, geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin eğitime entegrasyon süreçlerinde yaşadıkları problemler ile öğretmenlerin kapsayıcılık düzeyleri arasında nasıl bir ilişki bulunuğunun araştırılması ihtiyacı bu çalışmanın temel problemini oluşturmuştur.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ VE ALT PROBLEMLER

Bu araştırmanın problem cümlesi, "sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki alt problemlere yanıtlar aranmıştır:

1- Sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin genel olarak kapsayıcılık düzeyleri nedir?

2- Sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerinde;

   a. Cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?
   b. Branş değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?
   c. Mezun olunan eğitim kademesi değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

3- Sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeyleri ile;

   a. Yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
   b. Mesleki kıdem yılı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
   c. Toplam öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
   d. Geçici koruma altındaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda cinsiyet, branş, mezun olunan eğitim kademesi, yaş, mesleki kıdem yılı, toplam öğrenci sayısı ve geçici koruma altındaki öğrenci sayısı değişkenleri üzerinden incelemeler yapılmıştır.

Bu amaç çerçevesinde Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına entegrasyonu sürecinde yaşanan ve yaşanabilecek bir takım uyum sorunlarında öğretmenlerden kaynaklanan herhangi bir etkenin olup olmadığının ortaya konması hedeflenmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İltica, ilticanın çeşitleri, nedenleri ve geçici koruma altındaki bireylerin eğitim sürecini etkileyen bazı konular, geçici koruma altındaki öğrencilerin, iltica ettikleri ülkelerdeki okullara entegrasyonunu sağlayabilmekte veya bu entegrasyonu engelleyebilmektedir. Özellikle geçici koruma altındaki öğrencilerin yaşadıkları dil sorunu, ekonomik durumları, ailevi sorunları, sosyal ilişkileri, okullara kayıt sorunu, okullara ulaşım, sosyo-kültürel alışkanlıklar gibi faktörler çerçevesinde, bu öğrencilerin eğitim sürecini etkileyen problemlerin araştırılması önem teşkil etmektedir. Okul yöneticilerin, öğretmenlerin ve sınıfların fiziksel yapılarının entegrasyon sürecindeki rolleri ve etkilerinin araştırılmasının ve bu kapsamda problem aynaklarının ortaya çıkarılarak gerekli düzenlemelerin yapılmasının, geçici koruma altındaki öğrencilerin okullara uyum süreçlerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda eğitim-öğretim sürecinin ana unsurlarından biri olan öğretmenlerin, derslerini yürüttükleri sınıflardaki geçici koruma altındaki öğrencilere yaklaşım şekilleri, tutumları ve bu paralelde öğrencilere karşı kapsayıcılık düzeylerinin araştırılması açısından bu araştırma önemli görülmektedir.

1.5. SAYILTILAR

1. Katılımcıların ölçme aracındaki soruları samimi ve objektif bir şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

2. Araştırmada kullanılan geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutum ölçeğinin, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin belirlenmesinde işlevsel olduğu varsayılmıştır.

1.6. SINIRLILIKLAR

1. Araştırmada veri toplama sürecinin Covid-19 salgını dönemine denk gelmesi ve yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle, verilerin Google Form üzerinden toplanması,

2. Araştırma sürecinde, öğretmenlere ulaşma imkanının kısıtlı olması nedeniyle minimum örneklem büyüklüğü hesaplanırken, örnekleme hatasının "0,10" üzerinden ele alınması,

3. Araştırma örnekleminin, Şanlıurfa il merkezi, Haliliye ilçesindeki devlet okullarından seçilmesi,

4. Araştırmada nedensel karşılaştırmaya ilişkin analizlerde, verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle MANOVA yapılamaması ve her bir alt boyutun ayrı değerlendirilmesi çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmuştur.

1.7. TANIMLAR

Geçici koruma altındaki birey: Hayatından endişe ettiğinden, hapis korkusu veya işkence ve başka sığınma nedenlerinden dolayı ülkesinden başka bir ülkeye kaçan kişiye sığınmacı denir. Savaş, terörizm ve yoksulluk gibi iltica biçimlerinin çok çeşitli nedenleri vardır. Geçici koruma altındaki bireylerin uluslararası koruma hakkı var (Cağbelû, 2016).

Eğitim süreci: Ülkede yüksek öğrenimin belirlediği koşullar ve hedefler dahilinde eğitim ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan organize ve koordine edilmiş bir dizi faaliyet ve prosedürdür. Zira eğitim süreci temel ilkelere dayanır. Bunlar: Demokrasi, ilim, insanlıktır. Eğitim süreci öğrenciye, kişiliğini daha güçlü ve dengeli hale getiren ve onun için iş fırsatları sağlamaya katkıda bulunan birçok eğitim becerisi sağlamayı amaçlamaktadır (Nasiruddîn, ve el-Hac Süleyman, 2017).

Eğitim entegrasyonu: Suriyeli çocukların Türk devlet okullarında eğitim ortamıyla bütünleştirilerek çocukların eğitimine katkıda bulunan bir eğitim aracıdır. Entegrasyon yöntemi, çocuğun diğer çocuklarla adaptesine yardımcı olan çözüm

yöntemlerinden biridir. Bu sayede çocuk, yeni eğitim becerileri kazanır, kişiliğinin gelişimine katkıda bulunur ve çevresindeki toplulukla entegresi sağlanır (Makable, 2010).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Geçici koruma altındaki bireylik ve zorla yerinden edilme sorunu, tarih boyunca uluslararası toplumun karşılaştığı sorunlardan bir tanesi olmuştur. Sığınmacıların korunmasının ve onlara yardım etme yükünün ilk olarak sığındıkları ülkelere kaldığı bilinen bir durumdur. Birçok insanın zulüm çatışma ve siyasi baskılardan kaçarak evlerini terk etmek zorunda kalması ve güvenli bir yer araması sonucunda uluslararası toplum bu problemle ilgilenmiş, 1951'de uluslararası bir sözleşme imzalamıştır. Daha sonra, anlaşmayı daha tutarlı ve kapsamlı hale getirmek için coğrafi engelleri ortadan kaldıran ve geçici koruma altındaki birey sorununun insani boyutuna odaklanan 1967 protokolü imzalanmıştır (Tarawneh, 2010).

Uluslararası insan hakları kanunu, nispeten daha yeni ortaya çıkan ve çatışma taraflarının birinin yönetimi altında olan geçici koruma altındaki bireylere özel koruma yöntemleri sağlayan uluslararası genel kanunun bir alt dalıdır. Uluslararası bir çatışmanın meydana gelmesi durumunda, çatışmalardan kaçarak düşman devlete sığınan bir ülkenin vatandaşlarına dördüncü Cenevre sözleşmesi gereğince çatışma tarafı olan bir ülkede ikamet eden yabancılar oldukları için onlara korunma sağlanmaktadır (Şihâb, 2000). Söz konusu dördüncü sözleşme göç edilen devletten diğer herhangi bir ülke tarafından korunmayan geçici koruma altındaki bireylere uyruklarından dolayı yabancı muamelesi etmekten kaçınarak onlara iyi muamelede bulunmasını talep etmektedir ('Alvân, 1997).

Herhangi bir devletin işgal edilmesi durumunda o devletin vatandaşlarından biri olan ve işgalci gücün yetkisine giren bir geçici koruma altındaki birey dördüncü sözleşmenin gereği olarak tutuklanmasının yasaklanması ile ona özel bir koruma sağlamaktadır. Onu yargılamak mahkûm etmek ve işgal edilen topraklardan sürmek te yasaktır ('Âmir, 1967). Birleşmiş Millet Komiserliği uluslararası ilkeler doğrultusunda onları korumakta ve onlara yardım etmekte ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) uluslararası hukuka uygun olarak aynı görevi yerine getirmektedir. Ayrıca bu komitenin silahlı çatışmaların veya karışıklıkların sivil kurbanları olan geçici koruma altındaki bireylerin gelecekleri konusunda doğrudan bir sorumluluğu

vardır. Böylece Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), savaşan tarafların Dördüncü Cenevre Sözleşmesindeki ilgili maddeleri yerine getirmeleri için uluslararası insan haklarına uygun olarak geçici koruma altındaki bireylerin durumuna müdahale etmekte, saha çalışmalarında geçici koruma altındaki bireyleri ziyaret ederek onlara gerekli yardımı ve güvenliği sağlamaktadır (Ferdân, 2003). Geçici koruma altındaki bireylerin vatanlarına dönmesi konusu ICRC'nin temel işleri arasındadır, genel olarak geçici koruma altındaki bireylerin tekrar vatanlarına dönmelerine iştirak etmese bile ilgili devlet ve kuruluşlardan geri dönüşler için kesin tarih ve koşulları belirlemelerini istemektedir. İkinci Protokolün 17. Maddesi sivillerin nakledilmesini ve istisnai durumlar dışında sınır dışı edilmesini yasaklamaktadır. Bu Uluslararası Ceza Mahkemesi Yasasının 7. Maddesine göre insanların zorla sınır dışı edilmesi insanlığa karşı işlenen suçlar arasında sayılmıştır (Tarawneh, 2010).

2.1. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ BİREY KAVRAMI

Geçici koruma altındaki birey kavramı, sözleşme metninde belirtildiği gibi ve diğer siyasi, sosyal, hukuksal kavramlar gibi anlam değişmeleri yaşamıştır. Zira sığınma bu dünyada insanlık tarihi ile başlayan insana ait ebedi bir olgudur. Temel insan haklarının çiğnendiği ve zulümler devam ettiği sürece de geçici koruma altındaki bireyliğin son bulmasından da söz edilemez.

Zaman zaman geçici koruma altındaki birey ve sığınmacı kavramları birbiri yerine kullanılsa da terminolojik olarak birbirinden farklı içeriklere sahiptirler. Bu açıdan geçici koruma altındaki birey ve sığınmacı kavramlarını birbirine karıştırmamak gerekir. Geçici koruma altındaki birey kavramı, uluslararası hukuki bir statü olarak kabul edilen bireysel bir sıfattır. 1 Ocak 1951'den önce (II. Dünya Savaşı sonrası) Avrupa'da ve başka yerlerde yaşanan olaylardan sonra Birleşmiş Milletler (BM) geçici koruma altındaki bireylerin hukuki statülerine ilişkin tüm taraf devletleri kapsayan bir tanım getirmişti. BM'nin geçici koruma altındaki bireylerin hukuki statüsüne ilişkin 1951'de kabul ettiği Cenevre Sözleşmesi'ne göre geçici koruma altındaki birey,; "ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut

tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi" olarak tanımlanmıştır (Karakaya, Akın ve Bulut, 2018).

Geçici koruma altındaki birey; bulundukları ülkelerinin dışandan gelen yabancı bir işgal veya kamu düzenini bozan iç karışıklıklar sonucunda her zaman ikamet ettiği yeri terk etmek zorunda kalan, ülkesi veya milleti dışında bir sığınma yeri arayan kimsedir (Hâzim, 1997). Sığınmacılar veya geçici koruma altındaki bireyler kendi ülkelerinde dinlerinden, ırklarından, milliyetlerinden, siyasi veya ideolojik görüşlerinden dolayı zulüm ve baskı altında kalarak, işkenceye uğrayarak, öldürülme korkusu yaşayarak ve kendi ülkesine karşı güvenini kaybederek ülkelerini terk etmektedirler. Haklı nedenlerle kendi ülkelerinden ayrıldıktan sonra hedef ülkelerde uluslararası sözleşmeler ve ilgili ülkenin iç hukukuna göre sığınmacı veya geçici koruma altındaki birey statüsünü elde ederler (Başak, 2011).

Kavramsal olarak geçici koruma altındaki birey; ırkından, dininden, toplumsal bir gruba aidiyetinden, siyasi görüşünden veya savaş ve yıkımdan dolayı şartların kendisini asıl yerini terk etmeye zorlayıp sığınacak yer arayışına sevk ettiği kişidir. Yalçın'a göre; "Göç, ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli, yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir." (Küçükyağcı, 2017).

Avrupa düzeyinde Avrupa Birliğinin (AB) yayınladığı geçici koruma altındaki bireylere ilişkin sözleşmelerde geçici koruma altındaki birey kavramı, 1951'deki sözleşmeden ve 1969'daki Afrika sözleşmesinden daha doğru ve kapsamlı bir geçici koruma altındaki birey kavramını ifade etmektedir. Nitekim onların bu tarifi geçici koruma altındaki bireylerle muamelenin yöntemlerini de içermektedir. 1967 yılında 14 numaralı kararda zulüm riski altındaki kişilere sığınma hakkının tanınmasını öngörmektedir. Avrupa Birliği 1981'de geçici koruma altındaki bireylere sığınma hakkının tanınması için özel ulusal prosedürleri koordine etmeyi önermiştir. Aynı şekilde geçici koruma altındaki birey olmayan ve Cenevre Sözleşmesinin şartlarını taşıyan kişilerin korunmasıyla ilgili 1984'te de bir tavsiye kararı almıştır. Bir sığınmacı Avrupa Birliği ülkelerinin birinden veya birçok devletten sığınma talep

ettiğinde hangi üye devletin sorumlu olacağını belirlemek için 1990 yılında Dublin Sözleşmesi ile standartlar ortaya konulmuştur (El-'Alevî, 1997).

Bölgesel iltica, bir insanın ülkesini terk ederek başka bir ülkeye sığınmasıdır. Bu kişiye sığınma hakkının verilmesi ise o ülkenin egemenlik hakkıdır, yani diğer ülkelerden kaçarak bir devlete sığınan geçici koruma altındaki bireylere sığınma hakkının verilmesi o devletin hakkıdır. Sığınma hakkının verilmesi tamamen ülkelerin idaresinin takdirindedir, iltica hakkını verebilir veya reddedebilir. Bölgesel iltica genellikle, kitlesel geçici koruma altındaki birey akınının sonucunda ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle bölgesel iltica olgusu, çoğu durumlarda milyonlarca olduğu tahmin edilen büyük gruplar halinde akın etme şeklinde gerçekleşmektedir. Bu durum beraberinde göç edilen ülkenin tek başına altından kalkamayacağı problemleri getirmekte böylece geçici koruma altındaki birey sorunu uluslararası bir soruna dönüşüp tüm uluslararası çıkarları etkilemektedir. Uluslararası toplum, tüm ülkelere bununla mücadele etmek için çağrı yapmaktadır (İsmail, 2006).

Diplomatik iltica, binlerce geçici koruma altındaki bireylerin kaçarak diplomatik misyonlara sığınması sonucu geçekleşen bir iltica türüdür. Diplomatik ilişkiler hakkında 1961'de yapılan Viyana Sözleşmesi diplomatik iltica hakkının verilip verilmemesi konusunda herhangi bir hüküm içermemektedir. Sadece 41. Maddede iltica edilen ülkenin kanunlarına saygı göstermeye değinmekle yetinilmiştir. Uluslararası Hukuk Komisyonu, 1956'daki genel kurula verdiği raporunda işledikleri siyasi suçlardan dolayı sürülen kişilerin himayesi ve korunması konusunda diplomatik misyonların teşvik edilmemesini tavsiye etmiş ve sıradan adli suçluların korumasını tamamen yasaklamıştır. Uluslararası Hukuk Komisyonu, hassas durumlarından ve diplomatik misyonların sığınmacı konusunda karşılaşacağı problemlerden dolayı onları korumayı hedeflediği konusunda şüphe yoktur (Khalefa, 2020).

Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlüğündeki tanımına göre göç; ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015).

2.2.İLTİCANIN TÜRLERİ

Sebepleri itibariyle göçlerin üç kategorisi bulunmaktadır. Devletin belirlediği politikalar çerçevesinde ya da savaşlar ve siyasal krizler nedeniyle gerçekleştirilen göçler, siyasal göçler kapsamında yer almaktadır. Diğer bir kategori olan ekonomik göçler kapsamı içerisine ise iş ve çalışma şartlarının uygun olduğu yerlere yapılan göçler girmektedir. Sosyo-kültürel göç ise eğitim, sağlık gibi sosyal olanakların geliştiği yerlere yapılan göçleri ifade etmektedir (Küçükyağcı, 2017). Süreç itibariyle göçler süreli ve sürekli olarak iki kategoride değerlendirilmektedir. Süreli göçler belli bir süre zarfında gerçekleşen ve tamamlanan göçlerdir. Mevsimlik nitelikte olan ya da eğitim veya sağlık hizmeti almak amacıyla yapılan ve bu hizmet sona erdiğinde tekrar göç edilen yere geri dönülen göçler süreli göçlerdir (Terzi ve Koçak, 2012).

2.2.1. Ferdi İltica

Bir kimsenin işlediği bir suçtan dolayı kendi ana yurdunu terk ederek kendisini koruyacak bir yer arayışına çıkmasıdır ki bu, başlangıçta yaygın olan bir iltica türüydü. Genel olarak bu iltica türünün temel sebebi, kişinin kendi ülkesinde cinayet gibi adli suçlardan bir tanesini işlemiş olmasıdır (Ebu'l-Vefâ, 2006).

2.2.2. Ailevi İltica

Bu iltica türü genel olarak bilimsel yetenekleri olan ve aynı zamanda ailesinden ayrılamayan veya ülkesinde ailesini de etkileyebilecek keyfi uygulamalardan endişe eden bireylerin aileleri ile birlikte yaptıkları iltica türüdür (Şâkir, 2014).

2.2.3. Toplu İltica

Toplu iltica savaşlar sonucunda ortaya çıkan yapılan dış saldırılar veya işgaller sonucunda insanların kolektif bir şekilde ülkelerini terk ederek daha çok komşu ülkelere veya yakın ülkelere yaptıkları iltica türüdür. (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015) Bunun en iyi örneklerinden bir tanesi Somalili gruplarının sınırlı kaynaklara sahip olan Yemen'e yaptıkları ilticalardır. Bu durum Yemen'in mali yüklerini artırmıştır (Şantâvî, 2001).

2.2.4. Siyasi İltica

Siyasi iltica diğer iltica türlerinden daha yaygındır, bu iltica türü özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşayan ve rejim politikalarına muhalefet eden kimselerin başvurdukları iltica türüdür. Kurulu rejime muhalif olmaları onların özellikle İngiltere ve Fransa gibi yabancı ülkelere veya Mısır gibi bazı Arap ülkelerine sığınmaya sevk etmektedir. Mısır, özellikle birçok Arap siyasi sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır (El-Hazrecî, 2010).

2.2.5. İnsanî İltica

Son zamanlarda 20. Asrın sonlarında ortaya çıkan iltica türüdür. Bu tür ilticada geçici koruma altındaki bireylerin, ülkesinde geride bıraktığı ailesini etkileyebilecek yönetime katılacak herhangi bir konumu yoktur. Örneğin bazı geçici koruma altındaki bireylerin siyasi önemleri yoktur, bundan dolayı buna insanî iltica denilmiştir (Şâkir, 2014).

2.2.6. Cinsî İltica

Eşcinsel bir hayat yaşayan kişilerin ülkelerinde bu tarz hayatı yaşayabilecekleri ortamı bulamamalarından veya toplumsal olarak dışlanmalarından dolayı daha rahat yaşayabilecekleri ülkelere yaptıkları ilticalardır.

Mesela bazı Arap İslam toplumlarında eşcinsellik ortaya çıkmaya başlamıştır, bu ise İslam dini tarafından yasaklanmıştır. Bazı Arap ülkeleri bu duruma karşı çıkmış ve hatta onları öldürme yoluna gitmiştir. Nitekim 2003 yılı işgal sonrası Irak'ta bunlar öldürülmüşlerdir. Bu durum İslam Arap kültüründe anormal bir durumdur. Batı kültüründe ise bu insanların, korunması gerekmektedir. Bunların batı ülkelerine iltica etmelerinin daha kolay olduğu görülmektedir (el-Mahzûmî, 2008).

2.2.7. Çevresel İltica

Birleşmiş Milletler Çevre ve İnsan Güvenliği Enstitüsü tarafından hazırlanan rapora göre, çölleşme, deniz su seviyelerinin yükselmesi, sel baskınları ve kasırgalar gibi iklim değişikliğine bağlı etkenler, milyonlarca geçici koruma altındaki bireylerin başka ülkelere sığınmasına neden olmaktadır. Bonn merkezli enstitü başkanı olan Janus Bogardi Reuters'e verdiği demeçte şunu ifade etmektedir; "biz siyasi ve bilimsel anlamda uyarı veren alarmları çalıyoruz, bunun için bir şeyler yapmamız

gerekmektedir.” Tarımsal arazi erozyonundan su kirliliğine kadar değişen çevresel tahribatla ilgili sorunlar nedeniyle yaklaşık 20 milyon insanın yerinden ayrılmak zorunda kaldığı tahmin edilmektedir. Enstitü, siyasi geçici koruma altındaki bireylerin ülkelerindeki savaştan ya da zulümden kaçtığı gibi çevresel yıkımdan kaçıp geçici koruma altındaki birey durumuna düşmüş ve gıdaya, temel ihtiyaçlara, barınağa, tıbbi bakım ve yardımlara ihtiyaç duyan “Çevresel geçici koruma altındaki bireyleri” de kabul etmeye davet etti (Halit, 2012).

2.2.8. Dini İltica

Eskiden insanlar ibadet yerlerine sığındıkları zaman güvende olacaklarını biliyorlardı. Fakat günümüzde bu sığınma şekli varlığını sürdürmemektedir (Ebu’l-Vefâ, 2006).

Göz önünde bulundurulması gereken önemli nokta, göçün bir anlık bir sosyal olgu değil, bir süreç olduğudur (Çağlayan, 2011). Bir ülke içinde yaşanan yer değiştirme hareketine iç göç adı verilmektedir (Usanmaz, Aslangiri ve Sayın, 2016). Dış göç ise, ülkeler arasında yapılan yer değiştirme hareketidir (Kanlı ve Başköy, 2018). Gönüllü göç genellikle insanların daha iyi ekonomik şartlara sahip olabilmek amacıyla bulundukları yerleri terk ederek daha iyi şartlara sahip olan yerlere hareket etmelerine verilen ad iken zorunlu göç için asıl belirleyici olan kişinin kendi iradesi dışında gelişen siyasal birtakım olaylardır (Tuncel ve Ekici, 2015). Zorunlu göç ise, savaş, sürgün ve doğal afetler gibi sebeplere bağlı olarak insanların bulundukları yerden ayrılmak zorunda kalmaları veya buna mecbur bırakılmaları olarak tanımlanabilir (Yılmaz, 2014). Mevsimlik göç ise, kişinin bir takvim yılının bazı günlerini birden çok mekânda geçirmesi şeklinde tanımlanmıştır (Usanmaz, Aslangiri ve Sayın, 2016). Sürekli göç ise, bireyin bulunduğu mekânı temelli terk etmek amacıyla bırakarak başka bir yere gitmesine verilen addır. Sürekli göç kavramını mevsimlik göçten farklı kılan tek etken ise zaman boyutudur (Terzi ve Koçak, 2012). Beyin göçleri genellikle az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru yapılmaktadır. Bazı durumlarda gelişmiş ülkeden bir başka gelişmiş ülkeye doğru da bu tarz göç hareketleri yaşanabilmektedir (Kanlı ve Başköy, 2018).

2.3. GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ BİREYLERİN HAK VE SORUMLULUKLARI

Geçici koruma altındaki birey haklarını; uluslararası ve ulusal yasal kaynaklara dayanarak, hükümetlerin iradesine bağlı olarak doğan, geri dönüş, aile bütünlüğünün yeniden kurulması, seyahat, müteakip hareketin sınırlanması, geri göndermeme hakkı ve de sosyal haklar bağlamında ele alınan; barınma, sağlık, çalışma ve eğitim hakları olarak özetlemek mümkündür (Karakaya, Akın ve Bulut, 2018).

1951 yılında geçici koruma altındaki birey olan ve uyruğu olmayanlarla ilgili yapılan sözleşme, bir geçici koruma altındaki bireylerin sahip olduğu hakları ve yerine getirmesi gereken sorumlulukları içermekteydi. Bir kişi Mülteciler Genel Komisyonuna veya kendi ülkesi dışında herhangi bir ülkeye başvurduğunda, "geçici koruma altındaki birey" olarak kabul edilip aşağıdaki hakları elde etmektedir:

2.3.1. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Temel Hakları

Sözleşmeye taraf olan devletler, kendi bölgelerinde geçerli bir seyahat belgesi bulunmayan her geçici koruma altındaki bireyye kişisel bir kimlik kartı düzenleyecektir. (Madde, 27) Ulusal güvenlik veya kamu düzeni ile ilgili sorunlu sebepler olmadıkça belli bölgeler dışında seyahat edebilmeleri için de seyahat belgeleri düzenleyecektir. (Madde, 28) Ona dini uygulamalarını yaşama hürriyeti ve bunları çocuklarına öğretme özgürlüğü verilmelidir. (Madde, 4: Din) Gittikleri ülkede üç yıl kaldıktan sonra tüm geçici koruma altındaki bireyler, sözleşme tarafı devletlerin topraklarında yasama muamelesinden muaf tutulur. (Madde, 7-Paragraf, 2) Bir geçici koruma altındaki bireylerin kişisel statüsü, bir memleketi yoksa gittiği ülkenin yasalarına veya ikamet ettiği ülkenin yasalarına tabidir. (Madde, 12-Paragraf, 1) Sözleşme tarafı devlet, kişisel statüsünden doğan geçici koruma altındaki birey haklarına saygı gösterecektir. (Madde, 12-Paragraf, 2) Taşınır ve taşınmaz tüm mallara sahip olma konusunda mümkün olan en iyi muamele uygulanır. (Madde, 13) Her geçici koruma altındaki birey özgürce mahkemelerde dava açma hakkına sahiptir. (Madde, 16-Paragraf, 1) Sözleşme tarafı devletler, geçici koruma altındaki bireylere ilköğretim eğitimlerinde vatandaşlarına uyguladığı muamelenin aynısını uygulayacaktır. (Madde, 22-Paragraf, 1) Taraf devletler, geçici koruma altındaki

bireylere ilköğretim dışında eğitim alanlarında, özellikle çalışmalarının devamı için, diplomalarının, yurtdışında verilen sertifika ve belgelerinin tanınması, eğitim ücretinden ve maliyetlerinden muaf tutulması, burs sağlanması konularında mümkün olan en iyi muameleyi yapacaklardır. (Madde, 17-Paragraf, 2) Kamu yardımı alanlarında vatandaşlara uygulanan aynı muamelenin uygulanmalı. (Madde, 23) Sözleşmeci devletler, adı ne olursa olsun geçici koruma altındaki bireylere, aynı koşullarda yerine getirilmesi gereken maliyetler, ücretler veya vergiler yüklenmekten kaçınırlar. (Madde 29- Paragraf 1) Sözleşmeci taraflar yasadışı gelmelerinden veya ülkede bulunmalarından dolayı cezai yaptırımlar uygulamaktan kaçınırlar. (Madde, 31-Paragraf 1) Sözleşmeci devletler, ulusal güvenlik veya kamu düzeni gerekçeleri dışında kendi ülkesinde yasal olarak mevcut olan bir geçici koruma altındaki bireyyi sınır dışı etmeyecektir. (Madde, 32-Paragraf, 1) Hiçbir Sözleşmeci devlet, geçici koruma altındaki bireyyi ırkı, dini, uyruğu, belirli bir sosyal gruba üyeliği ya da siyasi görüşleri nedeniyle yaşamı ya da özgürlüğünün tehlikede olacağı yerlerin sınırlarına atamaz (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2004).

Bu kanunların varlığıyla beraber öte yandan, sığınma aldıkları ülkenin yasalarına uymayan ve bunun sonucunda sınır dışı edilmesi gibi sorunlara maruz kalan pek çok geçici koruma altındaki birey de vardır.

2.3.2. Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma Arasındaki Fark

Bilindiği üzere UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği), geçici korumanın içeriğinin, sınırlarının ve hukuki temellerinin açık bir şekilde belirlenmiş olmadığını ifade etmektedir. Bu durum, geçici korumanın evrensel olarak kabul görmüş bir tanımını yapmayı ve uluslararası hukuk alanında genel bir düzenleme yapmayı zorlaştırmaktadır (İneli Ciğer, 2016).

Geçici koruma, Uluslararası Göç Örgütünün tanımlamasına göre, "menşe ülkelerine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelebilecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilmemesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedür" olarak açıklanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2009).

UNHCR rolüne gelince, ülkelerin 1951'de onayladıkları Cenevre Komisyonu hükümlerine uygulanmasını denetlemek ve ülkede sığınmacılara uluslararası koruma sağlamak veya onların başka bir ülkeye yerleştirilmesi konusunda sözleşme tarafı devletlerin kanunları ile sözleşme hükümleri arasında uyum sağlama konusunda iş birliği yapmaktır (Sa'dullah, 1997).

Uluslararası koruma ile geçici koruma arasındaki en önemli farklar şu şekilde sunulabilir;

a) Uluslararası koruma, uluslararası veya bölgesel düzeyde iltica ile ilgili anlaşmalarda belirlenen hukuk kurallarına ve yasama organları tarafından çıkarılan kanunlarda belirtilen iç hukuk kurallarına dayanmaktadır. Bu hukuk kuralları sadece benzer yasalar ile değiştirilebilmekte, temelde iltica hakkının ilgili ülkelerde anayasal veya geleneksel kurallara uygun olarak tanınmasına dayanmaktadır. Geçici koruma programları ise, yürütme organı tarafından alınan bir karar ile kurulur ve aynı şekilde yürütme makamlarının alacağı bir kararla iptal edilebilmektedir (Cuveylî, 2002).

b) Uluslararası korunma, çok çeşitli değişmez ve başkalarına devredilemez haklar tanımaktadır. Bu haklardan en önemli olanı geçici koruma altındaki bireylere tanınan zorla geri gönderilmeme hakkıdır. Bedensel bütünlük, eğitim, sağlık, iş, ulaşım vb. temel insan haklarının yanı sıra, örneğin seçme ve seçilme hakkı, çalışma hakkı ve kamusal alanda bir pozisyon elde etme hakkı gibi egemen konularla ilgili istisnalar dışında, vatandaşlıktan doğan haklara yakın bir pozisyon tanımaktadır. Uluslararası koruma, tanınan uluslararası koruma kapsamında elde edilen haklara uygun olarak, oturum izni veya vatandaş olma olanaklarını da sunmaktadır. Geçici koruma programları ise kapsamı dâhilindeki kişilere programın uygulanması süresi içinde geçici de olsa hizmet alma kolaylıkları tanımaktadır, bunlar temelde kazanılmış ya da verilmiş haklar değildir. Geçici koruma programının uygulandığı süre zarfında uluslararası korumaya başvursa bile, ilkesel olarak geçici koruma kapsamına giren kişilere oturum izni veya vatandaşlığa geçiş kolaylıkları tanınmaz (Şantâvî, 2001).

c) Uluslararası koruma, sığınma başvurusunda bulunanların dosyaları tek tek incelendikten sonra ve dosya üzerinde karara bağlanır ve uygulanması sona ermez, ilgili kişiye verilen uluslararası koruma nedenleri ortadan kalktığında uluslararası koruma da fesih olur. Geçici koruma programında ise, söz konusu yabancı veya

yabancıların program kapsamında olduğu tespit edildiği sürece, koruma ferdi ya da toplu olarak verilir. Koruma kapsamındaki birinin program uygulandığı süre zarfında yükümlülükleri ihlal etmesi durumunda bireysel olarak koruma programı sona erer. Koruma programının uygulanmasını geçici olarak durdurma veya tamamen sonlandırma konusunda yetkili makam tarafından verilen bir kararla kapsam dâhilindeki kişiler toplu olarak program dışına bırakılır (Cuveylî, 2002).

Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. Bu kişilerin, Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınabilecek tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir (Çamur, 2017). Geçici koruma altında olan kişiler er ya da geç ülkelerine geri dönmek zorundadırlar (Gençkaya, Erder ve İçduygu, 2014).

2.3.3. Uluslararası Geçici Koruma ile Geçici Koruma Arasındaki Fark

Sığınma hakkını tanıyan tüm ülkeler, uluslararası geçici koruma hakkını uygulamaktadır. Nitekim buna göre uluslararası koruma başvurusu alınırken yasadığı yollarla gelen sığınmacılara koruma hakkı tanınmaktadır, bu aşamada sığınma başvurusunda bulunan kimseler en az yabancılar kadar muamele görürler (Eren ve Kaya, 2015), ya da koruma başvuruları incelendiği süre zarfında sahip oldukları haklar, sığınmacı statüsüne yakın kanuni bir konumda kabul edilmektedir (Bûclâl, 2008).

Aksine geçici koruma ise bir veya birden çok ülke tarafından uygulanan istisnai bir durum olan, geçici koruma uygulamasına, bir koruma programına veya bağımsız bir kanun uygulamasına dayanarak uluslararası korumadan ya da sığınma yapılan ülkelerin yasalarına göre yabancıların giriş, ikamet ve çıkış kurallarının ayrı olarak yapılmasıdır (Halîfe, 2007). Buna dayanarak geçici korumayı şu şekilde tanımlayabiliriz; Yabancılarla ilgili kendi iç hukuklarında devlet tarafından kabul

edilen uluslararası sözleşmelerde belirtilen uluslararası koruma ve yabancılarla ilgili hükümlere bağlı kalmadan ülkelerin belirli bir yabancı kategorisi için istisnai ve geçici bir koruma statüsü vermeleri için başvurdukları kanuni bir müessesedir (Birleşmiş Milletler Geçici Mülteciler Yüksek Komiserliği, 1979).

2.4. TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA UYGULAMASI YÖNETMELİĞİ

Geçici koruma yönetmeliği 13.10.2014 tarihinde Bakanlar Kurulunca çıkarılan 6883 sayılı kararla düzenlenmiştir. Bu karar 22.10.2014 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu yönetmelik 2013'te çıkarılan ve 11 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe giren yabancılar ve uluslararası koruma kanunun 91. maddesine göre düzenlenmiştir (Aydınlı, 2017). Bu yönetmelik 11 bölüm ve 63 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca geçici koruma hükümlerinin uygulanması ile ilgili bu yönetmeliğe 28.04.2011 tarihinden itibaren Suriye'deki olaylardan dolayı gelen tüm sığınmacılar için geçici bir madde de eklenmiştir. Ayrıca yönetmelik yürürlüğe girmeden önce kimlik belgesi verilmektedir. Bu belge Emniyet Müdürlüklerinde Suriyelilere geçici koruma belgesi yerine verilen 98 ile başlayan kimlik belgeleridir. Geçici koruma kimlik belgesi düzenlenene kadar, belgeyi taşıyan yabancılara 5490 sayılı kanun kapsamında kart numarası verilir (Resmi Gazete, (2006), Sayı: 26153).

Suriyeliler'in ülkeye girişleri ve kayıtlarının yanında, genel olarak, geçici koruma altında olan yabancılara -temelde Suriyeliler'e- sunulacak hizmetlerin koordinasyonundan T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) sorumludur ve bu koordinasyon üzerine yetkilendirilmiştir. Hizmetler, genel olarak, şu başlıklar altında toplanmıştır: Geçici barınma, eğitim, sağlık, iş piyasasına erişim, sosyal yardım, tercümanlık hizmetleri vb (AFAD, 2014).

Çetin'in (2016) belirttiği gibi, "Suriyeliler Türkiye'ye giriş yaptıkları Nisan 2011 tarihinden itibaren misafir olarak tanımlanırken, Ekim 2014 tarihinde çıkarılan yönetmelikle bu tarihten itibaren geçici koruma statüsüne alınmışlardır. Bu statü kendilerine ikamet için herhangi bir ücret ödemeksizin Türkiye'de oturum izni vermekte, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerden ücretsiz yararlanabilme imkânı sağlamaktadır."

Bu haliyle Türkiye iltica hukuku, geçicilik üzerinden inşa edilmiştir. Geçicilik, haklardan yararlanmanın önünde engel olarak durmaktadır. Geçici özne

olarak tanımlanan sığınmacılar, ülkede kaldıkları süre boyunca hizmetlere erişim ve haklardan yararlanma konusunda sorunlar yaşamaktadır (Biner, 2016). Geçici korumanın belirsiz süreyi kapsaması, süreklilik oluşturmaması ve yerleştirme imkânı sunmaması kalıcı çözümleri engellemektedir (Demirel, 2015).

Bakanlar Kurulunca çıkarılan yönetmeliğin 1. Bölümde metinde ele alınan kavramlarla ilgili amaç, kapsam ve tanımlar ele alınmaktadır. Bu bölümde şunlar öne çıkmaktadır: "Bu yönetmeliğin amacı; Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91'nci maddesi çerçevesinde, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınmayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki iş birliği ile ilgili hususları düzenlemektedir."

Ülkelerinden ayrılan ve ülkelerine geri dönemeyen geçici koruma talep etmek için bireysel veya toplu olarak Türkiye sınırlarına gelmiş veya sınırları aşmış yabancıların Türkiye'ye girişi, Türkiye'de bulunmaları ve Türkiye'den ayrılmaları ile ilgili tüm düzenlemeleri geçici koruma konusunda Türkiye resmi kurumları ile uluslararası kuruluşlar arasında işbirliğini düzenlemektedir. Bu yönetmelik, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. Maddesine dayanmaktadır. (Geçici Koruma Yönetmeliği, Mad. 1,2,3) 2. Bölümde ise geçici korumanın temel ilkeleri üzerinde durulmaktadır (Abdulmalik, 2016). 2. Bölüm ayrıca geri göndermeme ilkesine bağlılığı da içermektedir. 3. Bölümde ise geçici koruma uygulamasının kapsamına değinilmektedir (El-'Alce, 2016). 4. Bölüm geçici koruma yönetmeliğinin uygulanması ve sona ermesi ile ilgili hükümleri içermektedir (Abdulmalik, 2016). Yönetmeliğin 5. Bölümünde geçici koruma uygulamalarında izlenen ilk uygulamalar ele alınmaktadır (El-'Alce, 2016). 6. Bölümde geçici koruma kapsamında sunulan hizmetlere değinilmektedir (Abdulmalik, 2016). 7. Bölüm koruma kapsamındaki kişilerin önemli yükümlülüklerini ele almaktadır (El-'Alce, 2016). 9. Bölümde üçüncü bir ülkeye gitme veya gönüllü olarak geri dönme ile ilgili hükümleri içermektedir. 10. Bölümde ise geçici koruma uygulamaları sırasında diğer ülkeler ile İçişleri Bakanlığı, uluslararası kuruluşlar, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğine ilişkin hükümlere yer verilmektedir (Abdulmalik,

2016). Yönetmeliğin 11. Bölümünde ise çeşitli nihai pek çok hüküm ele alınmaktadır (El-'Alce, 2016).

Sağlık ve eğitim hizmetlerinin yanı sıra iş alanlarında faaliyet gösterme imkânı, sosyal ve diğer kamu hizmetleri imkânlarından yararlanılması gibi yönetmelikte belirtilen hizmetlerin kapsamı dâhilindeki Suriyeliler için bu hizmetlerin işler hale getirildiğine dikkat çekmemiz gerekmektedir. Tüm bu hizmetler ya da işlemler, Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu, Çalışma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, genel müdürlükler ve birtakım resmi kurumlar tarafından çıkarılan yönetmelikler vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir (Serûcî, 2007).

2.5. TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA ALTINA ALINAN SURİYELİ BİREYLER

Bir ülkeye iltica edip geçici koruma altındaki birey statüsü kazanamamış kişiye sığınma mücadelesine girdiğinden dolayı, sığınmacı ismi verilmektedir. Sığınma taleplerinin reddedilmesi esasen hukuki cevap verebilirliğe sahip egemen bir ülke iradesinin kişiye veyahut bir gruba verdiği yanıt olarak algılanabilir. Zira ilticaya sebep olan, sığınma sürecine girmiş kişiye endişe veren eylem; şayet iltica eden kişiye geçici koruma altındaki birey statüsünü verebilecek egemen irade tarafından haklı bulunmamışsa, kişi bir anlamda iltica talebinde bulunduğu ülke tarafından "hayır" veyahut "red" yanıtını almış olmaktadır. Red yanıtı birey ekseninde şekillendiği kadar, büyük göç dalgalarına yönelik olarak da anlam bulabilmektedir. Başka bir değişle; herhangi bir ülkenin iltica etmeye niyetli büyük göç grubuna karşı takındığı tavır, esasen onu geçici koruma altındaki birey siyasetinde alternatif bir tavra yerleştirmektedir. Bu sebeple, dünya siyasetinde, geçici koruma altındaki bireylere kucak açan Türkiye gibi ülkelerin yanı sıra, geçici koruma altındaki bireylere karşı mesafeli duran ve göç ile iltica olasılığına karşı yüksek korunma tedbirleri uygulayan ülkelerin sayısı da bir hayli fazlaydı (Suls, 2007). Türkiye'nin yaşadığı bu kriz iç politikayı da önemli ölçüde etkilemiş; sağlık, eğitim, güvenlik, sosyal haklar, barınma, çalışma gibi birçok sorunu beraberinde getirmiştir (Berti, 2015).

UNHCR'in (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) resmi rakamlarına göre Türkiye'de Suriyeli sığınmacıların sayıları 2.97 milyonu

geçmektedir (Aydınlı, 2017). Bu rakamlar bizzat UNHCR tarafından tutulan rakamlardır, realitede sayı bundan çok daha fazladır, nitekim çoğu Suriyeli sığınmacı UNHCR'ye kendilerini kayda geçirmemişlerdir. Ancak resmi rakamlar olmadan bu sayının ne kadar olduğunu tahmin etmek oldukça güçtür. Yüksek Komiserlik ve ona yardım eden kuruluşlar, 2016'ın son çeyreği itibariyle bölge ülkelerde bulunan Suriyeli sığınmacıların yaklaşık %79'unun gıda ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Gıda desteğinin çoğu Lübnan ve Ürdün'den olmak üzere az bir kısmı ise Türkiye'den sağlanmaktadır. Ekonomik sorunlardan dolayı ulaşılan yerler itibarıyla toplam 2.825.300 sığınmacıdan 2.234.512 kişiye gıda desteği sağlana bilmiştir. Yüksek Komiserlik 534.000 çocuğun eğitim imkanlarından yoksun olduğunu tespit etmiştir. Bu da yaklaşık çocuk sayısının %22'sine tekabül etmektedir. Bu çocukların 367.000 (%15)'i Türkiye'de, 127.000 (%12)'si Lübnan'da, 40.000 (%6)'sı da Ürdün'de bulunmaktadır. Ancak Irak ve Mısır'da bulunan çocuk sığınmacıların hepsi eğitim alabilmektedir. Ayrıca bu kuruluşlar yardımıyla eğitim alabilen çocuk sığınmacı sayısı yaklaşık 900.000 civarındadır (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2016).

Türkiye'de sığınmacıların sayısı 16 Şubat 2017 itibariyle 2.910.281'e ulaşmıştır, yaklaşık bunların %9'u olan 259.238 kişi sığınmacı çadırlarında kalmaktadır. Bu sayı oldulça büyük bir sayıdır, Türkiye'nin alt yapı ve diğer hizmetlerini aniden etkilemiştir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların hayat şartları diğer ülkelere nispbeten daha iyidir, özellikle çalışma ve eğitim alanlarında kendilerine yasal olanaklar sunulmaktadır. Sığınmacıların %62'si çadırların dışında Suriye'ye yakın olan bölgelerde ve %21'i ise İstanbul ve civarında ikamet etmektedir. Diğerleri ise Türkiye'nin diğer bölgelerine dağılmışlardır. Suriyeli sığınmacıların yanısıra Türkiye çoğu Afganistan, Irak ve İran'dan olmak üzere 291.800 sığınmacı daha misafir etmektedir (El-Hatîb, 2017).

Geçici koruma altındaki birey politikası, esasen tüm dünyada kabul gördüğü şekliyle bir kriz yönetim politikasıdır. Alışıla gelen ve tabiatıyla da olağan hale gelmiş ekonomik kriz yönetim siyaseti ile ayrılan pek çok yönü olan geçici koruma altındaki birey krizi ile başa çıkma politikası, kendine ait bir takım dinamiklere sahiptir. Dolayısıyla geçici koruma altındaki birey politikası, bir kamu politikası alt dalı olarak, sığınmacıların yerleşim problemlerinden, hukuki statülerine, hak arama

çabalarından mülkiyet haklarına değin, pek çok soruna cevap vermeye yönelik bir süreçtir. Bu açıdan geçici koruma altındaki bireylik, sadece "misafirperverlik" olarak tanımlanabilecek olan mevcut yaklaşımın ötesine geçmeyi gerekli kılmaktadır. Özellikle jeo-stratejik konumda yer alan ülkelerin yönetim erkleri ve sivil toplum kurumları açısından acil insani yardım ve geçici koruma odaklı sabit olmayan, uyarlanabilir politikalara ihtiyacı vardır. Bu açıdan, Asya ile Avrupa arasında köprü vazifesi gören Türkiye gibi ülkeler, geçici koruma altındaki bireylerin toplumuna muhtemel katılımı ve entegrasyonunu kolaylaştıracak uzun dönem odaklı politikalara yönelmesi gerekiyor (Kirişçi, 2014). Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin sayı olarak oldukça fazla olması ve bölgedeki istikrarsızlığın uzun süre devam etmesi Türkiye'nin Suriye politikasındaki karar/kararlarını oldukça güçleştirmiştir. Bu nedenlerden dolayı problemlerin çözümü için gerekli olan politikalar zamanında üretilememiş ve sorunlar daha çok büyümüştür (Akgül, Kaptı ve Demir, 2015).

Türkiye, Suriye krizine karşı güçlü ve gerekli tedbirler alarak liderlik sergilemeye devam etmektedir. Geçici Koruma Yönetmeliği, Suriyeliler için eğitim, sağlık, iş ve sosyal güvenliğe erişim gibi hukuk temelli bir yasal zemin oluşturmaktadır. Türkiye aynı zamanda güçlü sistemleriyle Suriyeli doktor ve hemşireleri göreve alarak krizle başa çıkabileceğini göstermiştir. Ayrıca 13 bin Suriyeli öğretmen de toplumda hizmet vermeye devam etmektedir. Bu krizle mücadele etmek için krizin başlamasından bu yana yaklaşık 25 milyon dolar Suriyeli sığınmacılara harcamıştır. Ayrıca Suriyelilerin korunmasını destekleyerek ocak 2016'dan itibaren geçici koruma yönetmeliği tüm yabancılara (Suriyeliler dahil) resmi işlere ulaşma kolaylığı sağalaması için geliştirildi. Bu yönetmeliğin, geçici koruma altındaki birey gurplarının kendilerine daha fazla güven vermesi beklenmektedir. Yerelde yaşayan insanlar üzerindeki bir takım baskıları da azaltmak için 10 bin Suriyeliye çalışma izni verilmiştir (Merkezu'l-Buhûsi ve'd-Dirasât, 2015).

Türkiye, Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin ekonomik maliyetinin büyük kısmını kendisi karşılamaktadır. Bu durum Türkiye ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin Türkiye ekonomisi üzerindeki yükünü hafifletmek için barınma merkezlerindeki geçici koruma altındaki bireylere alınan yardım malzemelerinin büyük bir kısmı yerel firmalardan satın

alınmaktadır. Böylece geçici koruma altındaki bireylerden dolayı oluşan ekonomik maliyetler telafi edilmeye çalışılmıştır. Bölgedeki firmalardan satın alınan yardım malzemeleri bölge ekonomisine katkı sağlamıştır (Özdemir, 2017). Krizlerin önceden tahmin edilmesi, yerinde ve isabetli kararların zamanında alınmasını sağlar. Böylece krizlerin olumsuz etkileri azalmakta veya olumlu sonuçlara imkân sağlayacak şekilde yönetme avantajı sağlamaktadır (Asunakutlu, 2003). Ayrıca geçim kaynakları sektörü mart 2016 yerel iş gücü ve taşıma kapasitesi hakkında bir değerlendirmede bulundu, nüfusu yüksek olan yerlerin iş potansiyeli yüksek sektörleri belirledi. İş gücünün desteklenmesi için dört ölçüt kullanıldı. Bunlar: Pamuk hasat torbalarının üretimi, sera tarımı, ayakkabı üretimi için ortak eğitim merkezi ve örnek bir fabrika kurulması için yapılan hazırlık çalışmalarıdır. Bu projelerle sığınmacılar ve ev sahibi toplum için iş olanaklarının sağlanması beklenmektedir. Toplum kültür merkezlerinde, Suriyelilerden, Güneydoğu bölgesinden ve İstanbuldan ev sahibi halktan toplam 8200 kişi Türkçe temel yaşam becerileri eğitimi ve mesleki eğitim programlarını verdi (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016).

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin genel demografik özellikleri Göç Müdürlüğü 2016 yılı Raporu'unda bazı başlıklar altında paylaşılmıştır. Buna göre, örneğin Suriyelilerin "yaşlara göre dağılımları incelendiğinde; 2.834.441 Suriyeli yabancının 321.460'ının 0-4 yaş grubunda olduğu, 170.272'sinin 35-39 yaş grubunda olduğu 58.838'inin 65 yaş üstünde olduğu görülmektedir." (Göç Müdürlüğü Raporu, 2016) Buradan hareketle, Türkiye'de Suriyelilerin oldukça genç nüfustan oluştuğu söylenebilir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016).

Sığınmacılar kendi hak ve yükümlülüklerini öğrenme ve geçici koruma elde etme yollarını öğrenme konusunda birtakım zorluklarla karşılaşmaktadırlar. 414 binden fazla sığınmacı inşa ettikleri yeni sosyal yardım merkezleriyle ve kurulan gönüllü iletişim ağlarıyla bu bilgileri elde etmişerdir (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016). Türkiye'de kentleşmiş ya da kısmen kent olan bölgelerde yaşayan Suriyeli geçici koruma altındaki bireyler, oldukça sınırlı ekonomik imkanları, artan konut, su, gıda ve enerji maliyetlerinden dolayı temel ihtiyaçları karşılamada büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2019). Ortaya çıkan alt yapı ihtiyaçlardan dolayı yapılan yatırımlar belediyelerin mali

durumlarını ciddi ölçüde etkilediği görülmüştür. Aynı zamanda artan bireysel ve toplumsal psikolojik sorunlar da sağlık sisteminin de yükünü artırmıştır (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016).

Sağlık hizmetleri de Suriyeliler için sağlanmaktadır. Savaş ve ona bağlı birçok sorun ve üzüntüyle karşılaşan Suriyelilerin psiko-sosyal desteğe ihtiyaçları olmaktadır. Buna ek olarak "pek çok Suriyelide gözlenen psikolojik sorunlar için de destek sağlanmalıdır." (Kıraç ve Kaya, 2016). İlk olarak sağlık hizmetlerinin sağlanması önceliklerden bir öncelikti. Bununla beraber yardım kartlarına acil yardım için yüklenilen bir miktar nakit ile bu yardım genel sistem üzerinden sağlanmıştır. Sığınmacılar her ay temel ihtiyaçlarını karışılayabilmek için kendilerine verilen ATM'lerde kullanılamayan kartlarına ailedeki her bir birey için 100 tl yüklenmektedir. Ülkenin her tarafında koruma programına kayıt yapılmış ve 2018'in birinci yarısında yarım milyon sığınmacıya yardım hedeflenmiştir (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016).

Yaşadıkları iller ve barınma şekilleri incelendiğinde, 2016 yılı sonu itibariyle kayıtlı olan Suriyelilerin çoğunluğunun İstanbul'da yaşadıkları görülmektedir. Genel olarak "illere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sırayı 438.861 ile İstanbul ili, ikinci sırayı 405.511 ile Şanlıurfa ili ve üçüncü sırayı 379.141 ile Hatay ili almaktadır". ancak "kayıt altına alınan Suriyelilerin il nüfuslarına göre oranları incelendiğinde; 93.50% ile ilk sırayı Kilis ili, 24.38% ile ikinci sırayı Hatay ili ve 21.90% ile üçüncü sırayı Şanlıurfa ili almaktadır." (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016). Ancak büyük nüfus artışı alt yapı gibi birtakım hizmetlerin yürütülmesinde yerel idareler üzerinde büyük baskı oluşturmuştur. Sağlık sektörü ortakları, temel sağlık hizmetleri için 16 milli tesisi kurarak hizmet kapasitesini artırmış, 19 tane kamu ve özel sağlık tesisi kurulmuş, 17 tane de sağlık hizmet tesisi kurulmuştur. Hükümet, sağlık sektörü ortaklarıyla da istişare ederek, Suriyeli sağlık görevlilerim Türkiye'deki Suriyeli geçici koruma altındaki bireylere tedavi sağlamasına olanak tanıyan bir yönerge hazırlamıştır (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016).

Türkiye sığınmacıların çocuklarının ve gençlerin eğitimlerine devam edebilmeleri için çabalarını sürdürmektedir (Yamamoto, 2017). 2016 yılı sonunda 1-12 sınıflara 391.897 öğrencinin kaydı yapılmış, bir önceki eğitim öğretim yılına göre

Haziran 2016'da %50 oranında artış sağlanmıştır. Türkiye'de geçici koruma altındaki birey krizinin yaşandığından beri ilk defa okullara bu kadar fazla öğrenci kaydı yapılmıştır. Bunun neticesinde gönüllü öğretmenlik yapan aylık mali destek alan Suriyeli öğretmen sayısında artış gözlenmiş, Ocak ayında bu sayı 9550 iken Aralık ayına geldiğimizde 12.693'ye yükselmiştir. Devlet okullarında Suriyeli öğrenci sayısının artması, insani programlar için öğretmenlerin eğitimi ile ilgili ihtayaçları beraberinde getirmiştir. Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığı, devlet okullarında Suriyeli öğrencilere eğitim veren öğretmenleri desteklemek için ilave olanakların oluşturulmasını talep etti. 2016 yılı sonuna gelindiğinde Suriyeli çocukların birtakım ihtiyaçlarına cevap verebilmek için yaklaşık 20.000 Türk öğretmen gerekli eğitim bilgileri ve becerileri konusunda eğitimler aldı (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016). 45.580 Suriyeli öğrenci çocuk eğitimi ve okul öncesi eğitime devam ederken, 612.603 öğrenci ise 1-12 sınıflarda örgün eğitime, 20.806 öğrenci de örgün olmayan eğitime devam etmektedir. Aynı şekilde Suriyeli öğrenciler mesleki eğitim ve yüksek öğretim imkanlarından da yararlanmaktadır. Milli Eğitim, yeni okullar inşa etmesi ve eski okulların da restore edilmesinin yanı sıra, gerekli eğitim öğretim malzemeleri, Türkçe dil kitapları ve öğrenciler için gerekli eğitim yardımlarını da sağlayarak eğitim sistemini desteklemeye devam etmektedir (Avrupa Birliği Türkiye Koordinasyonu, 2018). Ayrıca 20 kadar il ve bölge de, Güneydoğu Anadolu Bölgesi şirketleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşları iştirakıyla yapılan sosyal uyum programlarından yararlanmıştır. Bunun yanı sıra 2017 yılında ayrımcılık ve kültürel çatışmalardan kaynaklanan gerilimleri azaltmak ve olumlu etkileşim ve sosyal uyum imkanlarını artırmak için Suriyeli ve Türkiyeli gençler arasında bir takım sorunlara engel olacak programlar da gelitirildi (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016).

Mart 2018 itibariyle yaklaşık 600.000 Suriyeli öğrenci temel ve orta öğretim okullarına kayıt oldu, Suriye'de zorunlu eğitim 9 yıl olmasından dolayı, Türkiye'de ilk okullara kayıt yaptıranların oranı artarken orta öğretime kayıt yapanların oranı ise düşmektedir. Türkiye şimdiye kadar tüm sığınmacıların çocuklarının örgün eğitim sistemine tam olarak entekgre olması için çaba sarf etmektedir (Avrupa Birliği Türkiye Koordinasyonu, 2018).

Türkiye'de sığınmacılara yapılan hizmet ve yardımlarda elde edilen başarılara rağmen büyük kentsel nüfusun ihtiyaçlarına cevap verme konusunda ve kamudan tam hizmet alamama mevzuunda hala birtakım zorluklarla karşılaşılmaktadır. Aynı şekilde geçici koruma yönetmeliğinde belirtilen eğitim, iş, sağlık ve alt yapı hizmetleri alanlarında artan ihtiyaçları karşılamak için yerel yönetimler hala yeterli imkanlara sahip değillerdir (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 2016).

Dünya'da geçici koruma altındaki birey krizi ile en fazla muhatap olan ülkelerden biri Türkiye'dir. Mart 2018 verilerine göre; Türkiye'deki geçici koruma altındaki bireylerin sayısı 3.561.707 kişidir (Mülteciler Derneği, 2018). Bu durum, Türkiye'yi dünyadaki en büyük geçici koruma altındaki birey nüfusa sahip ülke yapmıştır (Kap, 2014). Türkiye'deki kayıtlı Suriyeli sayısı 21 Kasım 2019 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 6 bin 641 kişi artarak toplam 3 milyon 687 bin 244 kişi oldu. Bu kişilerin 1 milyon 998 bin 221'i (%54,19) erkeklerden, 1 milyon 689 bin 23'ü (%45,81) ise kadınlardan oluşuyor (Mülteciler Derneği, 2019).

2.6.GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN YAŞADIĞI PROBLEMLER

2012 ve sonrasındaki dönemlerde sınırlarını sürekli Suriyeli geçici koruma altındaki bireylere açık tutan Türkiye, büyük geçici koruma altındaki birey akınına ve bunun neticesinde istatistiklere göre sayısı yaklaşık 3,5 milyon kişiye ulaşan sığınmacıların beraberinde getirdiği sıkıntılara maruz kaldı. Türkiye yeteri kadar uluslararası yardım elde edemedi tüm geçici koruma altındaki bireylerin yükünü kendi yüklenmeye çalıştı. 2013 Eylül ayında bu masraflar 2 milyon doları bulmuştur (Uluslararası Af Örgütü, 2013).

2.6.1. İş Problemleri

Çalışma izninin elde edilmesinin karmaşıklığı, sığınmacıların farklı ülkelerde iş bulmasını zorlaştırmakta, bunların %55'i iş elde edebilmek için kayıt dışı alanlara yönelmektedir. Bu durum kayıt dışı işlerde başka problemlere zemin hazırlamakta, işçi ücretlerini düşürmekte, emek sömürüsüne neden olmakta ve keyfi işten çıkarmalara sebep olmaktadır. Diğer bir problem ise işçi ile işveren arasındaki dil problemidir. Düzenli bir iş ve gelir elde etme imkânı olmadığı zaman Suriyeli geçici koruma altındaki bireyler fakirlik sınırı altında kalmaya devam etmektedir (Hamâde,

2016). Sermayesi olup yatırım yapmak isteyen Suriyelilere gelince onların oranı %13'ü geçmemektedir. Bunlar, yatırım yapma konusunda lisans alamamaları, Türkiye yasa ve yönetmeliklerini bilmemeleri ve onları Türk ortak aramak zorunda bırakan Türkiye pazarına hâkim olamamalarından yakınmaktadır (Gazâlî, 2017).

2.6.2. Oturum Problemleri

Konut problemlerinden şikâyetçi olanların oranı %40'ı geçti. Konut problemleri; sürekli yükselen kira fiyatalar, çoğu evlerin yeterli şartları taşımaması, çoğu ev için kira sözleşmelerinin yapılmaması yapılanların da Türkçe olduğundan dolayı Suriyeli kiracının bunu anlamaması, sözleşmelerde bazen fahiş fiyatların yazılması gibi problemlerdir. Bütün bunların yanında Suriyeli kiracının Türkçe bilmemesi kiracı ile ev sahibi arasındaki iletişimi zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla en büyük problem dil problemidir, tüm zorlukların üstesinden gelmek ve dil problemini aşmak için ücretsiz dil eğitim kurslarının verilmesi gerekmektedir. Aynı sorunlar Avrupa'da yaşayan geçici koruma altındaki bireyler için de geçerlidir (Alerkan, 2015).

2.6.3. Eğitim Problemleri

Eğitim Problemleri iki kısma ayrılmaktadır.

a) Üniversite öncesi eğitim problemleri: Üniversite öncesi eğitim sorunlarıyla karşılaşan sığınmacıların oranı yaklaşık %26'dır. Bunlar şu sorunları yaşamaktadır; Suriyeli öğrenciler için yeterli sayıda okulun olmaması, çoğunun dışarıda kalmasına neden olmaktadır. Türkiye'deki çoğu ilde Suriyelilere ait okulların açılmasına izin verilmemesi, sadece Türkçe bilmeleri ve Türklerle olan iletişimlerinden dolayı Türkçe eğitim veren okullarda liyakatsiz kimselerin hâkim olması, çoğu okulun gerekli şartları taşımaması, bu okulların çoğunun Suriyeliler tarafından kiralanan dairelerin okula dönüştürülmüş olması, Türkiye'de Suriyelilere ait okullar için lisans almanın zor olması bunlardan bazılarıdır (Gazâlî, 2017).

b) Üniversite eğitimindeki sorunlar: Üniversite eğitimi konusunda sorunlarla karşılaşanların oranı daha düşüktür. Onların sorunlarını şu şekilde sıralamak mümkündür: Türkiye üniversitelerin sadece birkaç yüz Suriyeli öğrenciye kayıt imkânı tanıması, bazı üniversitelerin Suriyeli öğrencileri misafir öğrenci gibi kabul etmesi onlara diploma vermemesi, üniversitelerinden ayrılmak zorunda kalan

öğrencilerin Türkiye'de üniversitelerde kabul edilmeleri için pasaport ve lise diploma aslı gibi gerekli evraklarının olmamasından dolayı yaşadıkları zorluklar, Suriye'den ayrılıp gelen öğrencilerin pek çoğunda bu evraklar bulunmamaktadır. Suriyeli öğrenciler için herhangi bir özel üniversitenin veya bir bölümünü kiralanmasına izin vermemek ve Suriyelilere özel bazı kolaylıklar göstermemek, bütün bunların yanı sıra dil hala bir engel olarak durmaktadır. Aynı durum yüksek lisans ve doktora öğrencileri için de geçerlidir (İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch), 2017).

2.6.4. Kayıt Kimlik Problemleri

Kayıt problemleriyle karşılaşan sığınmacıların oranı yaklaşık %17'dir. Bunlar resmî kurumlar tarafından kaydedilmeme sorunları ile karşılaşmaktadırlar. Evliliklerinin resmileştirilmemesi herhangi bir problem olduğunda birtakım haklardan mahrum kalmaktadırlar. Boşanmalarının resmiyet kazanmamasından dolayı velayet ve nafaka gibi konularda sorunlar yaşanmaktadırlar. Doğum ve doğumla ilgili konuları kayda geçirememe, ölüm ve ölümle ilgili özellikle miras gibi konularda kayıtların olmaması sorunlara sebep olabilmektedir. Suriyeli avukatların Türkiye mahkemelerinde Suriyelilerin davalarını takip etmelerine de müsaade edilmemektedir. Birçok ülkede özellikle de Türkiye'de geçici koruma altındaki bireylerin eğitim alanlarına entegre edilebilmesi ve bu sorunların halledilmesi için görüşmeler yapılmaktadır (Hamâde, 2016).

2.7. EĞİTİM-ÖĞRETİM SÜRECİ

Milletlerin veya medeniyetlerin gelişimi ve ilerlemesi bilgi ile eğitime dayanmaktadır. Aynı şekilde toplumun yapısı ve toplum içerisindeki bireylerin ahlakı da temelde eğitime dayanmaktadır. Ayrıca eğitim yoluyla toplumun temelleri sağlamlaştırılır ve onun sayesinde tolumun rahatı, ulaşım ve iletişim araçları artırılır. Böylece dünyanın her tarafıyla iletişim kolaylaştırır ve kainattaki olayların bilgisine ulaşılır. Bütün bunlarla beraber eğitim sayesinde tıp ilmi ilerler, hastalıkların tedavi imkanı artırılır. Tabi burada ilim ve eğitimin, onları başarılı bir uygulama haline getiren bir dizi öğeye ve bileşene dayanan hassas bir süreç olarak kabul edildiğini belirtmek gerekir (Alsarhan, 2019).

Eğitim sistemi, çevresindeki değişikliklere çok duyarlıdır. Onun, her zaman bilimsel hareketlerden geri kalmadan kültür, teknoloji ve bilinç ile uyumlu bir etkileşim kurması gerekir. Zira gerçek modernlik; eğitim sürecinin özüyle, ruhsal sürecin yerleştirilmesiyle, özgürlüğün ve insan haklarının insani değerlerin yüceltilmesiyle, insan aklının inşasıyla, hayata uyum sağlama, bilgi edinme ve kişisel yetenekleri geliştirmeyle bağlantılıdır (Çalık ve Sezgin, 2015).

2.7.1. Eğitim-Öğretim Sürecinin Özellikleri

Eğitim süreci toplumsal düzeyde insanoğlunun akıllarını hedefler ve onlara çeşitli bilgiler kazandırarak bulundukları noktadan daha iyi bir noktaya ulaştırmaya çalışır. Kişisel düzeyde ise bireysel eğitim yoluyla kişinin istediği bilgilere ulaşmasına imkan sağlar. Eğitimin bu türü yeni teknolojilerin yayılmasıyla son zamanlarda yaygınlık kazanmıştır. Hedefli eğitim süreci ise öğrencinin hem akli hem de zihinsel hem psikolojik hem de eğitimsel yönlerini kapsayan birçok ana ve yardımcı hedefe ulaşmayı amaçlayan bir süreçtir (El-Ramazân, 2018).

2.7.2. Eğitim-Öğretim Sürecinin Unsurları

Bireyin ve toplumun yaşamı için eğitim sürecinin büyük önemli vardır. Eğitimin önemini gösteren bir dizi nokta şöyledir: Ülkenin ekonomik büyümesini desteklemek ve bunun sonucu olarak tüm dünya ülkeleri arasındaki konumunu yükseltmek, bireyin kültürünü yükseltmek, onu vatanseverliğin anlamını bilen yasalar ile yönetmeliklere ve onlarla ilgili her şeye saygı duyan iyi bir vatandaş yapmak, bireylerin eğitim seviyesini yükselterek suç işleme oranını azaltmak, insanın bilgisini artırmak, sahip olduğu değerler ile ahlakı güzelleştirmek, insanın rabbiyle bağını kurmasını sağlama gibi meselelerdir. Ayrıca topluluklar arasındaki eğitim seviyesinin yükseltilmesi ahlaki seviyenin yükselmesi sonucu aralarındaki ilişkilerin güzelleşmesini sağlar (El-Kudât, 2008). Eğitim toplumların uygarlık düzeyini yükseltir, zamanın yeniliklerini ve gelişmelerini takip etmelerine yardımcı olur. Ayrıca toplumun tüm kesimleri için iyi bir yaşamın ve refahın vasıtalarını artırır. Bununla beraber eğitim, bireylerin ve toplulukların yoksulluktan kurtulmasına yardımcı olur ve cehalet ile geri kalmışlığı ortadan kaldırır. Bireyin eğitim seviyesini yükseltmek, onu güçlü ve kararlı bir şekilde hayallerini gerçekleştirmek için çalışan başarılı ve hırslı bir insan yapar. Eğitim, bireyin kendisine ve topluma karşı sahip

olduğu tüm yükümlülükleri ve haklarını ayırt etmesini sağlar. Eğitim, ulusların tarihindeki ve halkların kültürlerindeki tüm önemli olayların belgelenmesine yardımcı olup onları nesilden nesile aktarır ve yok olmasını önler (Hattâb, 2012).

2.7.2.1. Öğrenci

Eğitim sürecinin onlar için işletildiği grup öğrencilerdir. Eğitim sürecinin başarılı olması için öğrencilerin öğrenmeye ve bilgi edinmeye hazır olup kendileri ile kabiliyetlerini geliştirmeye açık olmaları zorunludur. Böylece öğrenciler, eğitime katılım ve olumlu etkilenmeyle kabiliyetlerini artırırlar. Öğrencinin bilgiyi alma yeteneği, kabiliyeti, gayreti ve eğitim için ayırdığı zaman ne kadar artarsa başarılı bir eğitim sürecinin elde edilme fırsatları da o kadar artar (Medkûr, 2000).

"Şayet geçici koruma altındaki öğrenci ekonomik destek almazsa bu durum eğitim ortamında gerek araç gereç eksikliğinden gerekse öğrencinin diğer öğrenciler içerinde mahrumiyet yaşayacağından ötürü eğitim sürecini olumsuz etkileyecektir. Bu durum da zaten kendini kötü hisseden ve travma süreci yaşayan çocuğun sorunlarına yenilerini ekleyecektir."(Aksakal, 2017). Öğrencinin kendini dışlanmış, işe yaramaz ve istenmeyen biri olarak görmesi önce kendine daha sonra da çevresine zarar verecektir.

Öğrenci, psikolojik, fiziksel ve zihinsel gelişimi sırasında kültürel, psikolojik, sosyal ve eğitimsel faktörleri etkileyen bir miktar bilgi edindiği birçok aşamaya maruz kalmaktadır. Bu durum; bu gibi faktörlerin oluşumu ve gerçekleşmesi için onları düzenleyip güçlendirecek ara bir süreci zorunlu kılmaktadır. Burada öğrenci ile ilgili hususları dikkate almak gerekir. Aynı zamanda o, eğitim sürecinin başarı faktörleri sayılan bilişsel, psikolojik ve sosyal etkenler içermektedir (El-Kudât, 2008).

"Yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar yerli halkla bir arada yaşayan ve eğitim alan geçici koruma altındaki çocukların çeşitli sorunlar yaşadığını ortaya koyaktadır. Örneğin geçici koruma altındaki birey çocuklar hastalıklı, sorunlu, engelli, istenmeyen insan muamelesi görmektedir. Yerel anne babalar çocuklarının geçici koruma altındaki birey çocuklarla birlikte oturmalarını istememekte ve onları kirli ya da hastalık kaynağı olarak nitelendirmektedir." (Mızrak ve Yavuz 2016). "Sığınmacılardan insanların rahatsız olmasının sebebi yabancı olmasından öte bakımsız olmalarıdır."(Bütün ve Uzun, 2016).

“Devlet okullarına dahil olan geçici koruma altındaki öğrenciler kendilerini doğal olarak içinde bulundukları ortama ait hissetmeyecek ve akabinde çeşitli uyum ve güven sorunları yaşayacaklardır. Öğretmen ve diğer öğrencilerin yardım, ilgi ve anlayışına ihtiyaçları olacaktır ve yeterli derecede bunları bulmakta zorlanmaları da yine kuvvetli bir ihtimaldir. Çünkü öğretmen ve öğrenciler için geçici koruma altındaki bireyler önemli kültürel bir farklılıktır.” (Aksakal, 2017).

Arap Birliği Eğitim, Kültür ve Bilim örgütünün geleceğin okulu için belirlediği ana kuruluş belgesinde, gelecekteki bir öğrencinin sahip olması gereken en önemli yeterliliklerin şunlar olduğunu belirtir:

a- Dini, milli, ulusal ve kültürel kimliğin korunması.

b- Medeni ve kültürel iletişim becerileri ile donanmak.

c- Eleştirel düşünme becerileri, başkalarıyla diyalog kurma, yapıcı eleştiri vb. kabiliyetlerle donanmak.

d- Yaşamın her alanında modern teknolojileri kullanma ve bilgisayar kullanma becerisi.

e- Takım ruhuna, girişimciliğe, yaratıcılığa, iş birliğine ve ahlaka sahip olma.

f- Bireysel ve sürekli öğrenme yeteneğine sahip olma yani öğrenmeye açık olma.

g- Sorumluluk alma, kişilik sahibi olma, çeşitli alanlarda uyum sağlama ve kendini kontrol etme.

h- Karar verme, problem çözme ve geleceği planlama becerisine sahip olma.

i- Araştırma, bilgileri analiz etme ve başka dilleri kullanmaya karşı istekli olma ile beraber iyi bir dil becerisine sahip olma.

j- Zamanı etkili bir kullanma ve onun değerini idrak etme (Hattâb, 2012).

“Suriyeli geçici koruma altındaki bireyler savaştan kaçarak yabancı ülkeye ve kültüre gelmişlerdir. Bu ortamda zaten savaştan çıkmış olmanın verdiği stres durumuyla öğrencilerde ve diğer yetişkinlerde güven ve aidiyet sorununun olması kaçınılmazdır. Ayrıca bu çocukların eğitim kurumlarında geçici koruma altındaki birey ve Suriyeli kimliğinden dolayı muhtaç, mahcup, sorunlu, zayıf, işe yaramaz ve yabancı hissetmesi kuvvetle muhtemeldir. Bauman’ın ifadesiyle geçici koruma altındaki bireyler küreselleşmenin atıklarıdır ve kendilerini atık olarak görme potansiyelleri vardır.”(Ateşok, Koşuoğlu ve Özer, 2016). Geçici koruma altındaki

bireyler geldikleri yerlerde geçmişlerini kaybetmiş ve gelecek umutlarını da tüketmiş insanlarıdır. Bu nedenle geçici koruma altındaki öğrencilerin kendilerini ait hissettiği bir toplum artık yoktur ve ileri derece güven sorunu yaşamaları gayet doğaldır.

2.7.2.2. Öğretmen

Öğretmen, toplumlarına fayda sağlayacak nesilleri yetiştirdiği ve onların akıllarını inşa ettiği için eğitim sürecinin temeli kabul edilir (Özden, 1999). Öğretmen, öğrenciler üzerinde etkilidir, öğrenmelerine rehberlik eder ve içlerinde ferah ile huzuru yayar. Ancak öğretmenin bu etkisi, bir şekilde öğrencinin ona karşı oluşturduğu görüntü ile ilgilidir. Diğer taraftan gerçek görüntü ise öğrenci ve öğretmen arasındaki yakın temastan sonra ortaya çıkar (Abdulaziz, 1995). Şunu da belirtmek gerekir ki; öğretmenin, öğrencilerinin zayıf ve güçlü yönlerini bilebilmesi; aralarındaki birlikteliğin temellerinin sağlamlığını gösterir ve öğrencilerine doğru bir yönlendirmede bulunma konusunda öğretmene yardımcı olur. Ayrıca bu durum öğretmene, öğrencilerinin ahlakını güzelleştirme ve onlara mantıklı düşünme kabiliyeti kazandırma konularında katkı sağlar. Bütün bunların yanında öğretmenin insan yetiştiren biri olma özelliği onun göz artı edilemez önemli bir vasfıdır. Çünkü eğitim, insanın aklını yükselten ve onu yükseklere taşıyan ilahi bir mesajdır (Et-Tâhir, 2006). Öğretmenin bulunduğu bu yüksek makamdan dolayı onun sahip olması gereken bazı özellikleri şu şekilde zikretmek gerekir:

a- Öğrettiği eğitim konularına hakim olma ve bununla ilgili en önemli bilgi kaynaklarını bilmek.
b- Karışık olmayan doğru bir dile üsluba sahip olmak.
c- Sağlam bir kişiliğe, güçlü delillere ve geniş bir yüreğe sahip olmak.
d- Öğrencilerin yönelimlerini, yapılarını, kabiliyetlerini ve önceki durumlarını iyi bir şekilde bilmek.
e- Ders ile amaçlanan hedeflere ulaşmaya yardımcı olması için zamanı iyi kullanıp ondan istifade etmek.
f- Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları göz önünde bulundurup ve hepsinin derse katılımını sağlamak (Vunâs, 2007).

İyi bir sınıf ortamı yaratma görevi, öğretmenin yerine getirdiği en önemli vazifelerden biri olarak kabul edilir, çünkü bu öğrencileri ve sınıf içinde sahip

oldukları odaklanma ile başarı düzeyini etkiler. Ayrıca öğretmenin eylemlerinin öğrencilerin sosyal ve akademik davranışlarına yansır. Örneğin, sınıf ortamı rahat ve sakinse öğrenciler başkalarıyla etkileşimde daha sakin olabilirler (Çelikten, 2005). Eğer öğretmen öfkeli ve gerginse, bu öğrencileri olumsuz etkileyebilir ve sınıfta düşük öğrenme ile cevap verme düzeyine neden olur. Bunun yanında iyi bir sınıf ortamı sadece öğretmenle ilişkili değildir, bir bütün olarak sınıfın konumuna, öğrenci davranışlarına, okuldaki dış etkilere çevreye de bağlıdır (alhamid, 2012).

Öğrencilerinin gözünde öğretmen, günlerinin büyük bir kısmını onunla geçirdikleri için olumlu ya da olumsuz olsun davranışlarından büyük ölçüde etkilendikleri kendisine uyulacak bir örnek ve bir rol modeli temsil eder. Çünkü öğretmenin görevi sadece eğitimle sınırlı değildir. Ahlaki terbiyeyi, öğrencilere yardım ve özen gösterme de onun görevleri içerisindedir. Öğrencilerin ve sınıfın düzenini sağlamak, öğretmenin gerçekleştirdiği en zor görevlerden birisi kabul edilir. Çünkü eğitim sürecinin başarısı veya başarısızlığı, öğretmenin sınıfı kontrol etme yeteneğinin derecesine bağlıdır. Bu iş, yapmaları istenen görevler öğrencilere gerekli talimatlarla ve bilgilendirmeyle anlatılarak gerçekleştirilir (Çelikten, 2005). Öğretmen birincil bilgi kaynağı ve sağlayıcısı konumundadır. O müfredat, eğitim yönergeleri ve ilgili konferanslara katılım gibi birçok kaynağı ve aracı kullanarak çeşitli bilgilerin doğru bir şekilde elde edilmesini sağlar. Eğitim yöntemleri; proje tabanlı eğitim, bilimsel deneylere dayalı eğitim, gruplar bazında eğitim ve sınıf içinde veya dışında toplu eğitim şeklinde çeşitlilik arz etmektedir (alhamid, 2012).

Talbot çalışmasında acil durumlarda eğitim için en önemli faktörlerden birinin iyi eğitilmiş, tecrübeli, motivasyonu yüksek, verilen eğitim içeriğini iyi bilen ve eğitim ortamını öğrencilerin ihtiyaçları ile bütünleştiren öğretmenler olduğunu ifade eder (Mızrak ve Yavuz, 2016). Bu çerçeveden bakıldığında sürece tam olarak hazır olmayan eğitim sisteminde sürecin minimum hasarlarla işlemesini sağlayacak olan öğretmenlerdir. Bu nedenle öğretmenlere destek sağlanması ve gerekli eğitimlerin verilmesi hayati önem taşımaktadır.

2.7.2.3. Müfredat

Bununla kastedilen şey eğitim uygulamasını öğrenciye başarılı bir şekilde ulaştırmayı hedefleyen bilgilerin, düşüncelerin ve kültürlerin hepsidir (Şişman,

2007). Ayrıca bu, öğrencilerin yaş seviyesindeki ve aralarındaki eğitim kapasitesindeki farklılıkları dikkate alan uzman heyetler tarafından belirlenen müfredat olarak da adlandırılır. Bu müfredatta bilimsel içerik olarak dillerle, sosyal bilimlerle, tarihle, felsefeyle ve diğer meselelerle ilgili pek çok konu bulunmaktadır (İsâ, 2000). Bilginin belirli konularla sınırlı olmadığı göz önüne alındığında, müfredatın bütünleştirici olduğu kabul edilir. Bu durumda genel ve özel kavramların ortaya koyulması, analiz edilmesi, uygulanması ve yerleştirilmesi için gerçek hayattan örneklerin kullanılması müfredatın çeşitli bilgileri içermesi için yardımcı unsurlardandır (El-Fetlâvî, 2005). Müfredat, öğrenicilere sağlanan toplam deneyimleri ifade eder. Zira müfredat eğitimin hedeflerine en iyi şekilde ulaşmayı amaçlayan planlamadır. Bu da öğrencilerin davranışlarını düzenlemeye ve genel gelişimlerini sağlamaya yardımcı olur. Müfredatın birtakım özellikleri şunlardır:

a- Öğrencilerin toplumdaki değişimlere uyum sağlamasına ve kabul etmesine yardımcı olmak

b- Sadece ders kitabı ile sınırlı kalmayıp bilgi kaynaklarını çeşitlendirme

c- Öğrencilerin ihtiyaçlarını gözetip ve sorunlarını çözme.

d- Okul ve aile arasındaki ilişkileri pekiştirmek, böylece belirli alanlarda ebeveynlerin deneyimlerinden yararlanmak ve toplumun hayatı ile düşünce yapısını dikkate almak.

e- Öğrencilerin iyi alışkanlıklar ve değerler edinmelerine yardımcı olmak ve aralarında işbirliğini teşvik etmek.

f- Öğrencilerin öğrenme yönündeki motivasyonlarını artırmak ve kendi öğrenmelerini geliştirmek.

g- Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları gözetmek.

h- Öğrencilerin ve içeriğin yapısıyla uyumlu olarak öğretim üslup ve yöntemlerini çeşitlendirmek.

i- Teori ile uygulama arasında entegrasyonun sağlanması.

j- Öğrencinin kişiliğinin her yönüyle bütüncül olarak geliştirilmesi ve iç dengenin sağlanması (Hamdân, 1999).

2.7.2.4. Yöntem

Burada yöntem kavramıyla bilgi içeriğini öğrenciye başarılı bir şekilde iletmek için öğretmen tarafından kullanılan yöntem kastedilmektedir (Gömleksiz, 2018). Bir öğretmenin, yaşlarına, kavrama yetilerine, düşünme biçimlerine ve zihinsel yeteneklerine bağlı olarak öğrencileri için uygunluğunu dikkate alarak kullanabileceği birçok eğitim yöntemi vardır. Bu yöntemler, istenen hedeflere ulaşmak için öğretmenin eğitim yerinde izlediği bir dizi adım ve uygulamalardır (Atiyye, 2008). Öğretim yöntemleri çeşitli formlar içermektedir. Bunlar şöyledir:

a- Eğitim konusunun yapısını gözeten yöntem.

b- Sınıftaki öğrenci sayısını dikkate alan yöntem.

c- Eğitim araçlarının çokluğuna ve çeşitliliğine dayanan yöntem.

d- Eğitim hedeflerini gerçekleştirmek için yeterli zaman sağlamaya dayanan yöntem.

e- Öğrencilerin yaşını ve eğitim seviyesini dikkate alan yöntem.

f- Eğitimin hedeflerinin yapısına dayanan yöntem (Ebu Şaîrâ, 2008).

2.7.2.5. Eğitim Ortamının Fiziksel Yapısı

Ders sırasında öğrenciyi çevreleyen ortamdır. Eğitimde öğrencilerin hem öğretmenle hem de eğitim içeriğiyle etkileşim düzeyini olumlu etkileyen özel bir öğrenme ortamı sağlanmalıdır. Eğitim ortamı ile kastedilen, sınıf ve eğitim sürecinin başarılı olmasına yardımcı olmak için içerdiği araç, öğrenci sayısını dikkate alan eğitim mekânın genişliği, mekanı aydınlatan ve havalandıran araçlardır. Bunlara ek olarak bu kavramın içeriğinde farklı mevsimlerde eğitim ortamının ısısının eğitime uygun olması da bulunmaktadır (El-Harîrî, 2011).

2.7.2.6. Eğitim Araç-Gereç ve Kaynakları

Eğitim araçları, öğretmenin öğrencilere belirli bir bilgiyi açıklamak için kullanabileceği ve bilgiyi teorik açıklamadan daha kolay veya hızlı ulaştırmaya yardımcı olan her türlü araçtır. Bu araçlar öğretmenin öğrencileri birbirleriyle yarışmaya motive etmek için kullandığı önemli unsurlardan biridir.

Bilgi kaynaklarına gelince, bunlar müfredat harici kitaplar ve belirtilen müfredatın dışındaki güvenilir bilimsel yayınlardır. Hem öğretmen hem de öğrenci

daha fazla bilgi edinmek, belirli bir mevzuyu netleştirmek veya bilgiden emin olmak için onlara müracaat edebilir (El-'Akûd, 1995).

2.8. SOSYAL ENTEGRASYON

Suriyelilerin ülkelerine geri dönüşünün gecikmesi ve Suriye'deki iç savaşın uzamasıyla sosyal entegrasyon konusuna ve geçici koruma altındaki bireylerin yeni çevreye adaptasyonuna ışık tutulmaktadır. Bununla beraber binlerce kişi, misafir oldukları ülkedeki ekonomik, sosyal veya hatta siyasi krizlerin ortaya çıkmasıyla ve bu ülkedeki kamuoyunda oluşturulan hassasiyetten dolayı geçici koruma altındaki bireylerin suçlanması nedeniyle Avrupa ülkelerine sığınma başvurusunda bulunmaktadır.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürü Atilla Toros da "Türkiye her türlü tedbiri almış ve üzerine düşeni yapmış olsa da Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye birçok etkisi olacağı" gerçeğini vurgulamıştır. Bu etkiler olumlu ya da olumsuz olabilir. Toplumsal etkiler açısından, örneğin, "dil, kültür ve yaşam tarzı farklılıklarının uyum sürecini zorlaştıracağı söylenebilir" (Gündoğar ve Orhan, 2015).

Türkiye'deki açık siyasi görüş ayrılıklarına, Esad karşıtı tutuma ve diğer yandan farklı gelenek ile göreneklere sahip olunmasına rağmen geçici koruma altındaki bireylerin ekonomik olarak ele alınmasındaki başarı Türkiye'nin başarılı entegrasyon deneyimlerinden bir kısmını içermektedir (Araştırmalar Araştırma Merkezi, 2015).

2.8.1. Entegrasyon Kavramı

Toplumsal entegrasyon; her toplumun kişileri ve toplulukları çatışma ve mücadele durumundan ortak yaşam durumuna geçirme amacıyla ortaya koyduğu bir kavramdır ya da toplumun veya bir topluluğun aralarına katılacak yeni üyenin kabulü için ve bu kabulü kolaylaştırmak için ürettikleri tedbirlerdir (Alsed, 2018).

Sığınmacıların topluma entegrasyonu: Geçici koruma altındaki bireylerin toplumun bir parçası olmaları için ev sahibi ülke tarafından uygulanan yerli halkla bütünleştirme sürecidir (Martikainen, 2010). Ev sahibi ülke geçici koruma altındaki bireylerin tekrar kendi ülkelerine geri dönemeyecek olmaları ve sığındıkları ülkede

süresiz olarak bu şekilde yaşayamayacakları gerçeğine dayanarak, bu soruna bir çözüm olarak onları topluma entegre etmeye çalışır. Süreç üç boyuttan oluşur: Bunlar yasal boyut, ekonomik boyut ve sosyal boyuttur. Entegrasyon süreci, farklılıklarına rağmen her türlü geçici koruma altındaki bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilen kamu kurumlarını, esnek ve hoşgörülü toplulukları ve geçici koruma altındaki bireylerin öz kimliklerinden vazgeçmeden toplum ile yeni durumlara uyum sağlayabiliyor olmasını gerektirir (Rosa, 2006).

Birleşmiş Milletlerin tarifine göre geçici koruma altındaki bireyleri topluma entegre etme süreci, hem geçici koruma altındaki bireylere hem de ev sahibi ülkenin üyelerine ve kurumlarına bağlı karşılıklı etkileşim içerisinde olunan bir süreçtir. Geçici koruma altındaki bireylerin ev sahibi ülkelerin vatandaşlarıyla bütünleştiği yerde, farklılıklarını kucaklayan tek bir topluluk oluşturur. Entegrasyon sürecinde, geçici koruma altındaki bireylerin ev sahibi ülkenin koşullarına aslî kimliklerinden vazgeçmeden uyum sağlayabilmeleri için istekli olmalarını gerektirir. Bununla beraber ev sahibi ülkenin geçici koruma altındaki bireyleri kucaklayabilmesini ve farklılıklarını içerebilmesini gerektirir. Ayrıca ülkenin kurumlarının sığınmacıların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi gerekir. Hiç şüphe yok ki, geçici koruma altındaki bireyleri entegre etme sürecinin ev sahibi topluluğunun entegre etme konusunda geçici koruma altındaki bireyleri olumlu yönlendirmeleri önemlidir. Zira ev sahibi ülke, geçici koruma altındaki bireylerin kendi iş projelerini yürüttükleri ve iş olanaklarını oluşturdukları yerdir. Çünkü geçici koruma altındaki bireyler ev sahibi ülke ekonomisinin refahına katkıda bulunan sermaye ve yatırımların akışına ve vergi ödemelerine katkı sağlar. Dahası, ev sahibi ülkenin farklı kültürlere, geleneklere, fikirlere, dillere ve yeni sanata açık olması nedeniyle geçici koruma altındaki bireyleri kucaklaması ve geçici koruma altındaki bireylerin entegrasyonu toplumu zenginleştirmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2017).

Ayrıca geçici koruma altındaki bireyler, ev sahibi ülkedeki işgücü sektörüne entegre olduklarında kendileri ile birlikte ülkelerinden insani beceri ve deneyimlerini getirdiklerinden dolayı toplum onlardan istifade eder ve onlar ev sahibi ülkedeki insan sermayesinin zenginleştirilmesinde rol oynarlar (Duruel, 2017). Geçici koruma altındaki bireylerin ev sahibi ülkedeki topluluklara entegrasyonu özellikle gelişmekte olan ev sahibi ülkelere katkı sağlamaktadır. Çünkü uluslararası pek çok kuruluş

geçici koruma altındaki bireyler için ev sahibi ülkeye insani ve ekonomik yardımlardan sunmaktadır. Bu durum bu ülkelerin gelişmesine olumlu katkı sağlamaktadır. Bunun ev sahibi ülkeler üzerinde olumlu bir etkisi vardır ve bu sayede ev sahibi ülkenin uluslararası toplumdaki konumu yükselmektedir (Jacobsen, 2002).

Suriyeli sığınmacıların entegrasyonları açısından en büyük engelin, geçici koruma statüsüne bağlı olarak "misafir" olarak değerlendirilmeleri ve bunun doğal bir sonucu olarak sosyal ve ekonomik süreçlere etkin katılımlarının gerçekleşmemesi şeklinde özetlenebilir. Bunun yanında toplumsal düzeyde kabulün yaratılması diğer kritik bir hususu oluşturmaktadır. Bu noktada en büyük sorumluluğun kuşkusuz siyaset kurumuna düştüğünden söz edilebilir (Çetin, 2016).

Geçici koruma altındaki bireylerin ev sahibi topluluklara entegrasyonu, ev sahibi toplum için büyük bir tehdit oluşturan birbiriyle çatışan gruplara, örgütlere ve diğer zararlı gruplara katılma ihtimalini azaltır. Ev sahibi ülke, geçici koruma altındaki bireylere kapılarını kapattığında veya onları marjinalleştirdiğinden ve onları topluma entegre etmeyip ihtiyaçlarını karşılamadığında, onlara şiddetle dolu olan dağınık ve çatışan grupların kontrol ettiği anavatanlarına geri dönmekten başka seçenek bırakmıyor. Bu da uyum sağlamak ve bir arada yaşamak için bu gruplara katılma ihtimalini artıran unsurlardandır (Hamâde 2016).

2.8.2. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Toplumsal Entegrasyonu

Geçici koruma altındaki bireylerin ev sahibi toplumlara entegrasyonu, geçici koruma altındaki bireyler ve ev sahibi vatandaşlar arasında istihdam fırsatları gibi çeşitli ekonomik kaynaklar üzerinde bir rekabet durumu oluşturur. Ayrıca ev sahibi ülkenin altyapısı ve sağlık, eğitim, barınma, ulaşım gibi hizmetleri üzerinde bir yoğunluk ve baskı ortaya çıkarır (Ökmen, 2010). Bu hizmetlerden faydalananların sayısı, faydalanması planlanan sayıdan çok daha fazla olduğu için hizmetlerin yeterliliği azalmaktadır. Ayrıca bu durum ev sahibi ülkenin sakinlerinin bu hizmetlerden yararlanma fırsatlarını azaltır ve ülkenin yerli halkı arasındaki işsizlik oranını arttırır (Jacobsen, 2002).

Geçici koruma altındaki bireylere ev sahipliği yapan ülke, kısa sürede ülke nüfusunun artması sonucu sağlık, eğitim ve ulaştırma sektörleri gibi çeşitli sektörlere yaptığı harcamaları önemli ölçüde ve aniden artırmak zorunda kalır. Bu, ev sahibi

ülkenin bütçesi üzerinde, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi uluslararası kuruluşlardan yardım talep etmeye zorlayabilecek büyük bir yük oluşturmaktadır. Geçici koruma altındaki bireylerin ev sahibi toplumlara entegrasyonu, özellikle etnik, mezhepsel ya da grupsal çekişmeye dayalı iç çatışmalar yaşayan ülkelerde ev sahibi ülkenin sosyal dengesini ve uyumunu olumsuz etkileyebilir. Bu gruplardan veya etnik kökenlerden birinin sayısı, geçici koruma altındaki bireylerin bu mezhebe olan bağlılığı nedeniyle diğer mezheplere veya gruplara göre daha fazla artarsa, bu durum toplumda bir dengesizliğe yol açar ve iç durum ile bölümlerin kötüleşmesine neden olabilir (Dünya Bankası, 2010).

Bu kriz Lübnan'da açıkça görülmektedir. Çünkü Lübnan nüfusu Sünniler, Şiiler ve Hristiyanlardan oluşmaktadır. Bu durum çoğunluğu Sünni Müslüman olan Filistinli geçici koruma altındaki bireylerin Lübnan'a entegrasyonuyla yüzleşmeye sevk etti ve üç grup arasındaki dengenin bozulmaması için Filistinlilerin Lübnan'da gayrimenkul sahibi olmasını veya mülk edinmesini engelleyen yasalar çıkarılmasına neden oldu. Bu sorun Lübnan'da, çoğu Sünni Müslüman olan yaklaşık bir buçuk milyon Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin gelmesiyle birlikte, şu anda yeniden yaşanmaktadır. Ayrıca onlarında topluma entegrasyonunu engelleyen sıkı kanunlar uygulanmaktadır. Zira Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin her altı ayda bir tahmini 200 dolarlık ikamet izni almaları gerekmekte ve orada çalışmak için izin almaları engellenmektedir (Şanker, 2015). Ev sahibi ülkeye gelen geçici koruma altındaki bireyler yerel nüfusla aynı etnik kökene sahip olduklarında ve benzer bir kültürel, dini ve dilsel geçmişten geldiklerinde, entegrasyon sürecinin daha kolay ve daha az tehlikeli olacağında şüphe yoktur (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2007).

Geçici koruma altındaki bireyleri güvenlik güçleri aracılığı ile ev sahibi topluluklara entegre etmenin birçok olumsuz sonuç var. Bazı çalışmalar geçici koruma altındaki bireylerinin ev sahibi toplumlara entegrasyonunun yüksek oranda şiddet olaylarının görülmesine ve ev sahibi topluma sıradan geçici koruma altındaki bireyler şeklinde sızan silah ve savaşçıların çoğalmasına neden olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, üyelerinin geri kalanları arasında topluma entegre olduklarında aşırı fikirlerini ve ideolojilerini yaymaya çalışırlar. Geçici koruma altındaki bireylerin entegrasyonu aynı zamanda ev sahibi ülke içeresinde tıkanıklık

ve gerginliğe neden olabilir. Bununla beraber komşu ülkeler, ev sahibi ülkede sınırları olan, varlıklarının da güvenlikleri için bir tehdit olduğunu düşünebilir (Dünya Bankası, 2010).

İskân, çalışma, sağlık, eğitim gibi başlıkların doğrudan etkilediği bir başka konu ise Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin entegrasyonu konusudur. Kamuoyu araştırmalarına göre, halkın büyük kısmı geçici koruma altındaki bireylerin ekonomiye zarar verdiğini, işlerini ellerinden aldıklarını, güvenlik sorunlarına yol açtığını düşünürken, ekonomiye canlılık kattıklarını veya kültürel bir zenginlik olduklarını düşünenlerin oranı ise çok düşük kalmaktadır (Demir ve Soyupek, 2015).

2.8.3. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Entegrasyonunu Sağlayan Etkenler

Geçici koruma altındaki bireyleri topluma entegre etmeye yardımcı olan bir dizi faktör vardır. Bu entegrasyon sürecinin yasal, ekonomik ve sosyal bir boyutu bulunmaktadır:

1- Yasal Yönü: Ev sahibi ülkede ikamet eden geçici koruma altındaki bireylere, kendilerini entegre etmeye yardımcı olan ve yerli halka verilen haklarla uyumlu bir dizi hak verilmektedir (Özgüler, 2018). Bu haklar arasında hareket özgürlüğü, eğitim hakkı, kaliteli sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı, ev sahibi ülkede işgücüne katılım hakkı, ev sahibi ülkenin olanaklarını kullanma hakkı, geçici koruma altındaki birey ailenin birleşimini gerçekleştirme ve ev sahibi ülkede toplanma hakkı bunlar arasındadır. Ayrıca bir süre geçtikten sonra geçici koruma altındaki birey ev sahibi ülkede kalıcı olarak ikamet etme ve ülkenin vatandaşlığını alma hakkını da kazanır (Rosa, 2006).

2- Ekonomik Yönü: Esas olarak geçici koruma altındaki bireyleri ev sahibi ülkenin işgücü piyasasına entegre etmeyi içerir. Çalışan geçici koruma altındaki bireylerin ortalama maaşı ülkenin yerli nüfusundan daha düşük olur. Bazen ücretler arasındaki fark, ev sahibi ülke vatandaşlarına kıyasla geçici koruma altındaki bireylerin kabiliyet ve deneyimlerinin zayıflığından kaynaklanmaktadır. Bunun bir nedeni geçici koruma altındaki bireylerin genellikle düşük ekonomik ve sosyal koşulları olan ülkelerden daha gelişmiş ve istikrarlı ülkelere göç etmeleridir. Ayrıca

geçici koruma altındaki bireyler genellikle kendi başlarına birlikte çalışma eğilimindedir. Bu nedenle birçok çalışan ve işletme sahibi onları istihdam etme eğiliminde değildir. Bundan dolayı onları yerli halktan olan işgücü ile beraber iş gücüne entegre etmek, onları topluma entegre etmenin önemli faktörlerinden biridir (Eleanor, 2013).

3- Toplumsal Yönü: Geçici koruma altındaki bireyleri ev sahibi topluluğa entegre etmekle ilgilidir. Toplumsal entegrasyonla geçici koruma altındaki bireyler ulusal kimliklerini, kültürlerini ve yerli geleneklerini korurken toplumun ayrılmaz bir parçası olurlar. Bu süreç sadece ev sahibi topluluğa değil, aynı zamanda geçici koruma altındaki bireylerin kendilerine de bağlıdır. Toplumsal entegrasyon; geçici koruma altındaki bireylerin kendisi ile ilgili olarak ev sahibi ülkedeki yeni durumlara uyum sağlama istekliliğinin derecesi, geçici koruma altındaki bireylerin ülkesinden ayrılma şekli, bu durumun geçici koruma altındaki birey üzerindeki psikolojik etkisi ve geçici koruma altındaki bireylerin ev sahibi ülkedeki yasal konumu gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bunların yanında ev sahibi ülke ile ilgili etkenlerde bulunmaktadır. Yerli nüfusun geçici koruma altındaki bireyleri ne ölçüde kabul ettiği, çalışma alanı, okul veya konut ortamı veya kişisel ilişkiler ve geçici koruma altındaki bireyleri çeşitli alanlara entegre etme istekliliği gibi faktörler bunlar arasındadır (Kyagia, Kriuna, ve Georgaka, 2010).

Türkiye'deki Suriyeli geçici koruma altındaki birey konusu her şeyden önce sosyal uyum sorunudur (Karataş, 2015). Geçici koruma altındaki bireyler ile yerel halk arasında farklı dil, kültür ve yaşam tarzının olması ve bunlardan kaynaklanan sorunlar yerel halkın tepkisinin en önemli nedenidir. Dini nikâhla evliliklerin arttığı buna bağlı boşanmaların olduğu, kadın ve çocuk istismarının yaşandığına yönelik duyumlar olması da yerel halkta rahatsızlık oluşturmaktadır. Ayrıca bazı şehirlerde etnik ve mezhepsel kutuplaşmaların körüklenmesi yerel halkın tepkisine yol açtığından sosyal etkiler arasında sayılabilir (Gündoğar ve Orhan, 2015). Suriyelilere karşı takınılan ayrımcı tutum kimi zaman yabancı düşmanlığı düzeyine ulaşabilmektedir. Bu düzeyde ev sahibi konumundaki bireyler Suriyelilere açık şekilde sözlü veya eylemsel biçimlerde tepkilerini gösterebilmektedir (Çetin, 2016).

Sağlıklı bir sosyal çevreyi sağlamak için entegrasyon olgusunda yerine getirilmesi gereken temel koşullar bulunmaktadır. Entegrasyon her şeyden önce,

geçici koruma altındaki bireylerin kendisine, kendini yönetme yeteneğine ve iradesine bağlı olabilir. Kişi ne kadar esnek olursa, çevreye, yeni değişikliklere ve koşullara uyum sağlama yeteneği o kadar fazla olur. Bu gereksinimlerin birincisi, benlik ihtiyaçlarını başkalarının ihtiyaçlarının karşılanmasıyla aykırı olmayacak şekilde karşılamak ve bireye sosyal yaşamda bir rol vermektir. Bu sayede kişi, kendini toplumun yapısında etken hissedecek bir konuma sahip olacaktır. Çünkü insan doğası gereği pay sahibi olmadığı sisteme düşmandır (Belkassem, 2014).

2.8.4. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Entegrasyonuyla İlgili Politikalar

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, 29 Ocak 2016 tarihinde Paris'te uluslararası korumadan yararlananların entegrasyonu konulu bir konferans düzenlenmiştir. Örgütün genel sekreteri ve Geçici koruma altındaki bireyler Yüksek Komiserliği, hükümetleri geçici koruma altındaki bireylerin Avrupa toplumlarına ve ekonomilerine entegre olmalarına ve katkıda bulunmalarına yardımcı olan çabalarını iki katına çıkarmaya çağırdı. 2015 yılında bir milyondan fazla insan Avrupa'da uluslararası himaye arayarak Akdeniz'i geçti. OECD bu konuda hiçbir ahlaki yükümlülük olmadığını vurguladı. Sadece OECD ülkelerinde yaşayan milyonlarca geçici koruma altındaki bireyye, yarının işlerinde üretken ve güvenli bir şekilde çalışmak için ihtiyaç duydukları becerileri geliştirmelerine yardımcı olacak açık ekonomik teşvik verildi (Tarawneh, 2010).

Örgütün Genel Sekreteri "Angel Gurria" Paris'teki ortak konferansta şunları söyledi: "Geçici koruma altındaki bireyler bir sorun değil, toplumlarımızın karşılaştığı birçok zorluğun çözümünün bir parçası olabilir ve olmalıdır. Onlar, çocukları ve bizim çocuklarımız için daha iyi bir yaşam ve daha iyi bir gelecek konusunda umut taşırlar. Ancak bu potansiyeli gerçekleştirmek için acil destek sağlamak ve geçici koruma altındaki bireylerin becerilerini sağlamlaştırmalarına, uyarlamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmak için acil yatırımlara ihtiyaç vardır. Bu kısa vadede zor ve maliyetli bir iştir, ancak orta ve uzun vadede herkes için yüksek getiridir. Analizimiz, OECD ülkelerinin ekonomileri ve toplumları için iyi yönetilen göçün faydalarını göstermektedir. Bununla birlikte, bu büyük ölçüde entegrasyon önlemlerinin nasıl planlandığına ve uygulandığına bağlıdır. Geçici

koruma altındaki bireyler gereken desteği ne kadar erken alırlarsa, entegrasyon şansları o kadar artar.” Yüksek Komiser, Philippe de Grande ise şöyle söylemektedir: “Entegrasyon, bireylerin ve toplumun büyük çaba sarf etmesini gerektiren dinamik, iki yönlü bir süreçtir. Bunun için geçici koruma altındaki bireylerin kendilerini barındıran ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamında tam bir rol oynamaları için eşit haklara ve fırsatlara ihtiyaçları vardır. Ülkeler, geçici koruma altındaki bireylerin entegrasyon sürecinde, özellikle kendilerine sunulan hizmetler açısından olumlu ve etkili bir rol oynamalarını sağlamak ve kendilerini barındıran topluluklarda karşılanmalarını sağlamak için önemli bir rol oynamaktadır.” (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2016).

Geçici koruma altındaki bireylerle ilgili bu konferansta katılımcılar tarafından geçici koruma altındaki bireylerin koşullarını ve sponsorluklarını iyileştirmek için büyük bir çağrı olduğu kaydedildi. Ancak olayların gerçek yüzü, geçici koruma altındaki bireylere ve ev sahibi ülkelere özgü birçok faktör nedeniyle entegrasyon süreçlerinin kolay olmadığını gösteriyor. Sonuç olarak, tehlikeli ülkelerindeki kriz koşullarından kaçan çok fazla sayıda insanın entegresi ve entegrasyon süreci zordur. Dolayısıyla geçici koruma altındaki bireylerin uluslararası sözleşmeler ve teamüllerin aksine ülkelerine zorla geri gönderilme düşüncesi bundan kaynaklanmaktadır.

Sınırlar içerisinde geri göndermeme ilkesinin sağladığı temel korumanın yanı sıra 1951 anlaşması da, ülkeye yasadışı yollardan girilmesini gerektiren cezalara karşı koruma sağlamaktadır (Madde 31) ve çok ciddi nedenler dışında sınır dışı edilmeye karşıda koruma sağlamaktadır (Madde 32). 8. Madde geçici koruma altındaki bireyleri sadece belirli bir vatandaşlığa mensup oldukları için üzerinde etkisi olabilecek en istisnai önlemlerden muaf tutmayı amaçlamaktadır. Bununla beraber 9. Madde, devletlerin belirli bir kişiye karşı ulusal güvenliğe dayalı geçici önlemler alma hakkını güvence altına almaktadır. Bu nedenle, devletin yalnızca o kişinin gerçek bir geçici koruma altındaki birey olup olmadığını ve bu önlemlerin sürdürülmesinin ulusal güvenlik adına gerekli olup olmadığını belirlemesi mümkündür (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2016).

Devletler, geçici koruma altındaki bireyler için belirli kolaylıklar sağlamayı kabul etmiştir. Bunların arasında idari yardım (Madde 25), kimlik belgeleri (Madde 27), seyahat belgeleri (Madde 28), mülk devri için lisans verilmesi (Madde 30) ve vatandaşlığa erişimi kolaylaştırmak (Madde 34) da vardır. Topluma dahil etme ve entegrasyon için bir çözüm bulma hedefi göz önüne alındığında sözleşmedeki geçici koruma altındaki birey statüsü kavramı, taraf devletlerdeki bir geçici koruma altındaki birey için uygun muamele ölçüsünün değerlendirilmesi için bir başlangıç noktası sağlar. Anlaşmanın sosyal güvenlik, gıda yükümlülükleri, istihdama erişim ve serbest meslekler gibi konulara odaklanır. Avrupalı kaynak bu alandaki anlaşmanın bir esasını ortaya koymaktadır. Yani, özellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından hâlâ en fazla çekinceyi içeren sosyal ve ekonomik haklarla ilgilenen maddeleri ortaya koymaktadır (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2004).

Bugün, pek çok geçici koruma altındaki birey grupları, yaşadıkları krizler nedeniyle hayatlarının en zor günlerinden geçiyor. Bu krizlerden ilki, ülkelerindeki zulüm ve savaş durumu, ikincisi; zorla yerinden olma, psikolojik/fiziksel tükenme, insan onuruna halel getirmek ve kaçmak istedikleri ülkelerin sınırları içinde takip edilme durumlarıdır. Suriyeliler bu dağınık grupların en önemlilerini ve ülkeler arasındaki en fazla göçmen sayısını oluşturuyor. Ancak bazı kıtalarda yerinden edilme ve ıstıraplı bir yaşama dalarak en zorlu işlemlere maruz kalanlar da vardır. Bu, özellikle kalkınma, krizler ve istikrarsızlık sorunları yaşayan ülkelerde ve geçici koruma altındaki bireylerin topraklarında bulunmasını reddeden Avrupa ülkelerinin var olmasından kaynaklanır. Suriyelilerin Türkiye'den Ege Denizi ve Yunan adalarından Balkanlar ve Doğu Avrupa'ya geçişi her gün yaklaşık 8.000 geçici koruma altındaki birey ile gerçekleşiyordu. Onlar elde edilen istatistiklere göre, güvenli ve istikrarlı bir yerleşim arayışıyla, batı ve kuzey bölgelerine giderek doğu Avrupa'yı geçiyorlardı. Ancak Avrupa ülkelerinde olumsuz davranışlarla ve karşıtlıkla karşılandılar (Et-Tavîl, 2015). Bunun kanıtı, Avrupa Birliği'nde bu soruna yönelik tutumların uyumsuzluğu nedeniyle meydana gelen istikrarsızlık ve kargaşadır. Öte yandan, açık yüreklilikle, vicdanlı bir şekilde ve uluslararası normlara uygun olarak ellerindeki imkanlar ve kapasiteler ile kendilerine doğru gelen bu geçici koruma altındaki birey akışını barındırmaya çalışan ülkeler bulunmaktadır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, "Başarılı Entegrasyon: Mülteciler ve Korunmaya Muhtaç Diğerleri" başlığı ile bir rapor yayınladı. Bu rapor OECD ülkelerinin geçici koruma altındaki birey entegrasyonunu artırma deneyimlerinden elde edilen en önemli dersleri sunmaktadır. Ayrıca rapor, büyük engelleri aşmak ve geçici koruma altındaki bireylerin ve çocuklarının sürekli entegrasyonunu desteklemek için birçok iyi uygulamayı vurgulamaktadır. Bunun yanında potansiyel olarak ayakta kalabilen sığınmacılar da dahil olmak üzere dil kurslarına, çalışma programlarına ve entegrasyon hizmetlerine en kısa sürede erişim de dahil olmak üzere erken müdahalenin önemi vurgulamaktadır. Bununla beraber göçmenlerin konutların daha ucuz olduğu yerlere değil, işlerin olduğu yere yerleşmelerine yardımcı olma ihtiyacını da dile getirilmektedir. Ek olarak raporda, entegrasyon programlarının belirli beceriler ve ihtiyaçlar açısından göçmenlerin çeşitliliğini yansıtacak şekilde uyarlanması gereği belirtilmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2016).

Göç ve kültür arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Göçmenler kendi kültürel dokularını göç ettikleri yerleşim yerlerine taşımakta ve oranın kültüründen etkilenmektedir. Bundan dolayı göç edilen toplumlarda toplumsal uyum sorunları ortaya çıkmaktadır (Ergün ve Tümtaş, 2016). Tolerans kavramıyla yakın anlam içeren toplumsal uyum, farklı kültürel geçmişe sahip iki veya daha fazla topluluğun bir arada yaşama tecrübelerini ifade etmek için kullanılır. Bu bağlamda Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin bazı illerde hadiselere karışmaları ve yerel halkın bunlara tepki göstermeleri büyük bir kırılmaya neden olmamıştır (Ünal, 2014).

2.8.5. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Eğitim Sürecine Entegrasyonu

Suriyeli sığınmacılar konusunda yaşanan en büyük sıkıntılardan bir diğeri okul çağındaki çocukların eğitimlerine devam edememeleri sorunudur (Çetin, 2016).

Sığınılan ülkelerdeki Suriyeli ailelerin koşullarını ve Suriyeli çocukların okula gitmesini engelleyen nedenleri inceledikten sonra sığınılan ülkede genel ve yaygın nedenlerin en önemlileri olarak şunlar görülebilir:

1- Aileler maddi ihtiyaçlardan dolayı, çocuklarını okula göndermek yerine çalışmaya teşvik etmektedirler (Coşkun, 2017). Bunun gerekçesi Suriyelilerin % 85'inin yoksulluk sınırının altında olmasıdır (UNICEF Raporu, 2018).

2- Eğitim ve öğretimden ayrılmış veya eğitimi gecikmiş kişileri kapsayacak programların yetersizliği.

3- Suriyeli öğrencilerin kabulü için belirlenmiş okulların yetersiz oluşu.

4- 5-18 yaş arası geçici koruma altındaki birey Suriyeli öğrencilerin sayısının çokluğu.

5- Suriyeli öğrencilerin eğitimine ayrılmış okulların izlenmesi ve denetlenmesinde Suriyelilerin rolünün olmaması.

6- İkamet izinlerinin olmaması.

7- Önceden almış oldukları eğitimin geçerliliği için lazım olan belgelerin eksikliği.

8- Yükseköğretimin yüksek maliyeti (Zelâm, 2017).

Eğitim bireyi topluma kazandıran, kendisiyle barışık olmasını sağlayan ve beraberinde birçok sosyo-ekonomik soruna çözüm olan bir sistemdir. Yaşanacak muhtemel sosyal sorunları önlemek için eğitim acil ve kritik ihtiyaçlardan biridir (Aksakal, 2017).

2.8.5.1. Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Bireylerin Eğitim Sürecine Entegrasyonu

Türk resmi istatistiklerine göre, Türkiye'deki Suriyeli geçici koruma altındaki birey sayısı 2.969.000 ulaşıyor. 2.710.429 Suriyeli Türkiye'deki çeşitli illere dağılmış durumda ve 258.571 Suriyeli ise kamplarda yaşıyor (T.C. Milli Eğitim Bakanı Müsteşarı, 2017).

"2012 yılında Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik izlenen politikalar, ilk etapta Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı üzerinden geliştirilmeye çalışılmış ve kısa vadeli bu politikalar sadece kamp içindeki Suriyeli çocuklara yönelik hazırlanmıştır."(Emin, 2016).

Suriyeli geçici koruma altındaki bireyler için eğitim faaliyeti, Türkiye'de özel eğitim kurumları aracılığıyla Suriyeli kuruluşların desteğiyle göçün ilk yılından bu yana başladı. Türkiye, Suriyelilerin kendilerini eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için Türkiye'de misafir olarak nitelendirmelerine izin verip onlara kolaylıklar gösterdi. Suriyelilerin eğitimlerine devam etmeleri için Suriye geçici hükümetinde Eğitim Bakanlığı tarafından verilen geçici belge ve sertifikaları

belgelendirme şartıyla yetinerek diğer ülkelerin yaptığı gibi Suriye hükümetinden belgelerin onaylanması gibi bir engel koymadı. Ayrıca lise diplomalarını da kabul etti (Calbertson ve Kollstalt, 2015).

Hükümet ve Milli Eğitim Bakanlığı gerek yayınlamış olduğu genelge ile, gerekse 2015-2019 dönemi Milli Eğitim Şurasına konuyu taşıyıp geleceğe dönük yeni ve radikal politikalar geliştirme kararları almakla daha kalıcı çözümler bulma yoluna gitmiştir (Aksakal, 2017).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Suriyeliler için Standart Sınav olarak bilinen genel ikincil sınavlar düzenledi. 2015 yılında 8.500 öğrenci bu sınava girmiş ve 3.500 öğrenci geçmiştir. 2016 yılında 6.350 öğrenci standart sınava girerken 3.783 öğrenci geçti. Bu sertifikalara sahip olanların kayıtları, alınan derecelere göre Türk üniversitelerinde kabul edilmiştir (Zalâm, 2017).

Suriyeliler tarafından denetlenen okullar iyi durumda değildi, çünkü birçok okulda bazı mali ve idari suiistimaller vardı. 2015-2016 eğitim-öğretim yılının başlangıcında, Türk hükümeti Suriyelileri eğitme sürecini organize etti ve bu konudaki çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla sınırladı. Milli Eğitim Bakanlığı 81 ile dağılmış bir şekilde Suriyelilerin eğitimi için kamplardaki 31 okula ek olarak 401 okul (geçici eğitim okulları) tahsis etti. Bu okullarda eğitim gözden geçirilen Suriye eğitim müfredatına göre Suriyeli öğretmenler tarafından verilmektedir ve maaşları da UNICEF tarafından Türk hükümeti aracılığıyla ödenmektedir. Öğretmenlere ayda yaklaşık 360 dolara tekabül eden 1.300 Türk lirası ödeniyor. Bu okullarda eğitim kurslarına katılan 19700 öğretmenden 14.742 öğretmen ders vermektedir (Jahida, 2019).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Suriyeli öğrencileri aşağıdaki nedenlerden dolayı Türk okullarına entegre etme kararı aldı:

1- Suriyeli öğrencinin, dünyadaki herhangi bir üniversiteye girmesine izin veren uluslararası kabul görmüş bir lise diploması alması için.

2- Öğrencilerin Türk üniversitelerine girmeden önce Türkçeye hakim olmaları gerektiği için.

3- Suriyelileri resmi eğitim sistemi dışında eğitme konusunda verilen diplomaların kabulünde büyük zorluklarla karşılaştı. Bu nedenle ev sahibi ülkeler müfredatlarını uygulamaya ve eğitim sürecini denetlemeye başvurdu (Nebhân, 2019).

Suriyeli çocukların Türkçeyi bilmemesi, Türk eğitim sistemindeki eğitim müfredatının Suriye müfredatından farklı olması, Suriyeli öğrencilerle devlet okullarında halihazırda eğitim alan Türk vatandaşı öğrenciler arasındaki kültürel farklılıklar, devlet okullarındaki öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere eğitim verme yeterlilikleri gibi değişkenler dikkate alınarak devlet okullarındaki söz konusu durumun bir değerlendirmesi yapılmış (Aksakal, 2017). Geçici eğitim merkezlerinin 3 yıl içerisinde kademeli olarak kapatılmasına karar verilmiş ve bu merkezlerde yoğun Türkçe eğitimi verilerek Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına dahil edilmesi ve uyumunu kolaylaştırması amaçlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017).

2016'nın sonlarında Türk hükümeti Suriyeli öğrencileri Türk okullarına entegre etme uygulamasına başlamak için şu pratik adımları atmıştır:

1- Çeşitli illerdeki geçici eğitim okullarının hepsine Türkçe öğretmek için 2.500 Türkçe öğretmeni atanmıştır.

2- Birinci, beşinci ve dokuzuncu sınıf öğrencileri Türk okullarında Türk öğrencilerle birleştirildi (El-Kudsü'l-Arabî, 2019).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen plana göre Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına entegrasyonu tamamlandı. Bu plan, sahada uygulandığında bazı zorluklarla veya engellerle karşılaştı. Bu durum pek çok Suriyeli öğrenci için aşağıdaki gibi tanımlanabilecek sorunlara neden oldu:

1- Türkçe ders sayısının çokluğu. Türk Eğitim Bakanlığı öğrencinin Türk dilini öğrendiği haftalık 15 ders saatini onayladı (Tanrıkulu, 2018). İkinci bir yabancı dili bu kadar yoğun bir şekilde öğrenen öğrenci için bu durum zorluk ve sıkıntı teşkil ediyordu.

2- Türk öğretmenlerin eğitim ve öğretim yöntemlerindeki deneyimlerinin zayıflığı. Çünkü pek çoğu yeni mezun olmuş öğretmenlerin diğer dilleri konuşanlara Türkçe öğretimi konusunda önceden edindiği bir bilgisi ve deneyimleri bulunmamaktadır.

3- Pek çok Suriyeli öğrencinin Türkçeyi öğrenme konusundaki isteksizliğinin öğretmenin önünde bir engel oluşturması.

4- Bu durum bazen bazı öğretmenlerin Suriyeli öğretmenden yardım almaksızın sınıfı kontrol altına alamamasına neden olmuştur (El-Hatîb, 2017).

5- Bazı öğretmenlerin ilk etapta öğrencilere karşı şiddet kullanımına başvurması, öğrencinin Türk dilini sevmesi ve öğrenmesi önünde psikolojik bir engel oluşturdu.

6- Türkçe öğretmenlerinin ders saati sayısı arttı ve haftada 30 derse ulaştı. Bu durum, öğretmen performansında gözle görülür bir düşüşe neden oldu. Öğretmen derslerini hazırlamak için zaman bulamıyor ve ders sayısının çokluğundan psikolojisinin bozuk olduğunu hissediyordu.

7- Türkçe öğretimi konusunda genel rehberlik ve planlama eksikliği veya zayıflığı. Dönem başına ders sayısı 300 saat iken, müfredat 100 sayfayı geçmeyen tek bir kitaptır.

8- Eğitim araçlarında, açıklamalarda ve teşvik edici unsurlarda aşırı zayıflık (Ciblî, 2017).

9- Ebeveynlerin, çocuklarının anadillerini öğrenmesinin gecikeceğinden korkması ve bunun ulusal bağlılıkları üzerindeki etkisi.

10- Suriyeli beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin Türkçe derslerinde az sayıda (5-8 öğrenci arasında) diğer sınıfların içerisine dağıtılması. Bundan dolayı onlar kendilerinin Türk arkadaşlarıyla yarışamayacağını düşündüler (El-Hatîb, 2017).

11- Lise öğrencileri mesleki eğitime zorlandı ve bu birçok kişinin özellikle de kız çocuklarının okullara kaydolmamasına neden oldu (Ciblî, 2017).

2.8.6. Geçici Koruma Altındaki Bireylerin Eğitim Sürecine Entegrasyonunda Yaşanan Güçlükler

Suriyeliler için eğitim hizmetleri sağlanıyor olsa da bazı sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin, Aras'ın belirttiği gibi, Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi bünyesinde yapılan araştırma özellikle GEM'lerde üç önemli sorunun yaşandığını göstermiştir. Bunlar, eğitime erişilebilirlik, eğitimin kalitesi ve GEM'lerden devlet okullarına geçiş konularıyla ilgilidir. İlk olarak, öğrencilerin eğitime erişebilmeleri konusuna bakıldığında, birçoğunun çeşitli nedenlerden ötürü (yarıdan fazlası) eğitim göremedikleri ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerden biri

öğrencilerin önemli bir kısmının aile geçimine destek sağlamak için çalışmak zorunda olmasıdır. Hatta bunu önlemek için, kapsamları sınırlı olsa da, "bazı GEM'ler ihtiyacı olan ailelere çocuklarını okula gönderme şartıyla yardım programları" sunmaktadır (Aras, 2017).

Bir başka problem ise maddi olanaklarla ilgilidir. Aras çalışmasında şu şekilde belirtmiştir: "GEM'lerde sağlanan eğitim olanakları ücretsiz olsa da, birçok okul giderlerini varlıklı velilerin bağışları sayesinde karşılayabiliyor. Bu sebeple de bazı okullar kayıtlarda varlıklı velilerin çocuklarına öncelik tanıma eğiliminde. Dolayısıyla pek çok çocuk okul olanaklarından mahrum kalıyor." Son olarak, üniforma ve toplumsal cinsiyet yaklaşımları da öğrencilerin eğitimine erişememesinde etkili: "Birçok GEM öğrencilere üniforma sağlayamıyor ve uygun kıyafeti olmayan öğrencilerin okula gidememesinin önüne geçilemiyor. Bu problem özellikle kız öğrencilerde yaygın. Bir başka problem ise bazı velilerin kız çocuklarının eğitimine karşı olan olumsuz yaklaşımları" (Aras, 2017).

Suriyeli öğrencileri Türk okullarına tam olarak entegre etme kararının ardından, Türkiye'deki Suriyeli geçici koruma altındaki bireylerin çocuklarının okula gitmesini önleyen bir dizi çözülebilir sorun ortaya çıktı.

2.8.6.1. Dil Problemi

Birlikte yaşanılan toplumun dilinin öğrenilmesi sosyal ve kültürel entegrasyonun kapısını aralayan, bu manada uyum sürecinin zeminini oluşturan bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu manada Türkçe dilinin öğrenilmesi Suriyeli sığınmacıların toplumsal uyumlarının sağlanması açısından en temel hususlardan birisini oluşturmaktadır (Özmen, 2012).

Türk okullarındaki Suriyeli öğrenciler için birçok zorluk bulunmaktadır. Dil, bu zorlukların başında geliyor (Mızrak ve Yavuz, 2016). Bu sınıftaki çocuklar ile öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim zorluğu ile başlar. Diğer öğrencilerden izole olurlar ve bu durum çocukların psikolojisine yansır. Bunun sonucu sinirlilik, saldırganlık ve ağlama durumları ortaya çıkar. Çünkü Suriye okulunda öğrenci başarılı iken Türk okuluna gelince, özellikle açıklama ve yorum gerektiren bilimsel konularda başarısız ve zayıf bir hal almıştır. İlk sene öğrenci ders bilgisinden istifade edemeyecektir. Çünkü o sadece dili öğrenmektedir (DW Akademisi, 2016).

Geçici koruma altındaki bireylerin dil sorunu çok yönlü bir problemdir. Çocuk bir taraftan dil ve müfredat farklılıklarını yaşarken diğer taraftan da ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalabilir (Ateşok, Koşuoğlu ve Özer, 2016). Yeterli olmayan Türkçe dil eğitimi de önemli bir sorundur ve entegrasyon konusuyla da doğrudan ilgilidir (Aras, 2017).

2.8.6.2. Ekonomik Durum

Para yetersizliği ailelerin ulaşım, malzeme ve eğitim ücretlerini ödeme yeteneğini etkiler. Sonuç olarak Türkiye'nin çalışma izni almayan Suriyeli geçici koruma altındaki bireyler arasında çocuk işçiliği yaygındır ve ebeveynlerin emek koruma önlemleri olmadan iyi bir gelir elde edemedikleri yerlerde birçok aile çocuklarının gelirine bağlıdır. (İnsan Hakları İzleme Örgütü(Human Rights Watch), 2015)

2.8.6.3. Toplumsal Sorunlar

Ailenin arkadaş zorbalığı konusundaki kaygıları ve öğrencinin Türk arkadaşlarıyla uyum konusunda yaşayacağı zorluklar, bazı Suriyeli ailelerin çocuklarını okula kaydetmesini engelliyor. Bazı Türk okulları sınıflarda sayı fazlalığı olmaması için geçici koruma altındaki çocukların kaydını reddetti veya ihtiyaçlarını karşılayamadı ve tüm başvuru sahiplerini kabul etmedi (Elavaz, 2018).

Sembolik sınırlardan ötürü bazı görece dezavantajlı kişi veya gruplar kendilerini topluma entegre edememekte ve sosyal sisteme katılım gösterememektedir. Sosyal dışlanma diye adlandırılan bu süreçte, sembolik farklılıklar ayrımcı söylemlere ve sosyal, ekonomik, politik ve kültürel bariyerlere sebep olup, kişileri mevcut sosyal sistemin dışına itmektedir (Adaman, 2008, ve Ryan, 2007).

2.8.6.4. Kayıt Problemleri

Entegrasyon kararı uzun zaman önce verilmiş olmasına rağmen, bazı Suriyeli öğrencilerin eğitim yerlerine ulaşmalarında büyük güçlüklerle karşılaşılırken, diğerleri uzak okullara nakledilmekten ve önemli maliyetler ödemekten şikayetçiydi. Örneğin, Antakya yakınlarındaki Narlıca bölgesinde, Türk okul müdürleri geçen yıl kalabalıklaşmayı öne sürerek yeni Suriyeli öğrencileri okula kaydetmeyi reddetti.

Beşinci sınıf bir çocuğun babası olan Maher Raceb, evinden bile uzak bölgedeki tüm okulları ziyaret ettiğini ve oğlunu kaydetmeden önce birkaç kez Milli Eğitim Müdürlüğüne gittiğini doğruladı (İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch), 2015).

2.8.6.5. Uyum Sorunları

Öte yandan, Suriyeli öğrencilerin ailelerinin bir kısmı, dil farklılıkları ve bazı öğretmenlerin çocuklarıyla olan muamelelerinden dolayı Türk okullarında çocuklarının karşılaştığı zorluklardan şikayetçidir. Diğer bir kısmı, ırkçılık ayrımcılığından ve özellikle bazı Türk aileler ile öğretmenlerin onları kabullenememesiyle beraber Türk okullarındaki Suriyeli öğrencilerin maruz kaldığı geçici koruma altındaki birey nitelendirmesinden şikayet ediyor (Levent, 2017).

2.8.6.6. Öğrencinin Okula Nakli

Aynı milletten olan öğrencilerin aynı çevre ve dili paylaştığı öğrenciyle arkadaşlık yapıyordu. Öğrenciler aralarında sorunlar ve engeller vardı. Bu yüzden öğrenci bir ülkeden diğerine göç edip sonrasında dilden kültüre kadar farklı bir eğitim atmosferine girdiğinde şüphesiz birçok engelle karşılaşacaktır. Türklerin büyük bir kısmı genel olarak ülkelerinde Arapların varlığından rahatsız oluyorlar. Bu rahatsızlık düşüncesi ekonomik, sosyal ve eğitim yaşamının tümüne yansır. Ancak bu düşünce bölgelere ve insanların kültürel durumuna göre değişiklik göstermektedir (Alerkan, 2015).

2.8.6.7. Geçici Koruma Altındaki Birey Etiketi

Geçici koruma altındaki birey nitelendirmesine ek olarak kültür ve sosyal ortamdaki farklılık birçok Suriyeli çocuğun Türk akranlarıyla anlaşmasını engelliyor. Öğrencilerden biri şöyle diyor: “Bana her zaman Suriyeli diye seslenirler, sanki bu ifade beni kızdırmak ve kavga etmek için söylenmiş bir küfürmüş gibi.” Bazı öğretmenler ülkelerinde bulunan Suriyelilerin varlığını kabul ediyor. Bu durum onların Suriyeli öğrencilerle olan ilişkilerine ve davranışlarına yansıyor (DW Akademisi, 2016).

Geçici koruma altındaki birey sıfatını kazanan kişi, her halükârda iltica edilen ülke vatandaşları ile karşılaştırıldığında, ülkenin tutumuna göre pozitif veyahut

negatif olmak ile birlikte, mutlak bir ayrımcılığa maruz kalacaktır. Pozitif ayrımcılık ekseninde bazı ülkelerde; geçici koruma altındaki bireylerin insani yönden yardım kanallarıyla desteklenip gerek ekonomik gerekse sosyal entegrasyon politikalarıyla durumlarının iyileştirildiğine şahit olunmaktadır. Negatif ayrımcılığa ise; bazı ülkelerde halihazırda zor koşullarda yaşam desteği sunan sığınma kamplarının topluma entegrasyon karşıtı bir tutumla işletilmesi veyahut barınma ve yerleşim imkanları tanınmış geçici koruma altındaki bireylere; iş yaşamı, eğitim ve sağlık imkanlarından faydalanmada eşit veya denk şartların sunulamamasıdır (Doğanay, 2016).

2.9. KAPSAYICI EĞİTİM

UNESCO, kapsayıcı eğitimi "tüm öğrenicilerin ihtiyaçlarına yönelik çeşitliliğe yanıt verme ve öğrenmeye, kültürel yaşama ve yerel topluluklara katılımlarını artırarak ve eğitimde ve eğitimden dışlanma olgusunu azaltarak bunları karşılamaya çalışma süreci" olarak tanımlamaktadır. Belirli bir yaş grubundaki tüm çocukları kapsayan ortak bir vizyon ışığında ve tüm çocukları eğitme sorumluluğunun devlete ait olduğu inancına dayalı olarak, içeriklerin, yöntemlerin, yapıların ve stratejilerin değiştirilmesini ve değiştirilmesini içerir (UNESCO, 2003).

Kapsayıcı eğitimin, toplumdaki kaynaşma ve birlikte yaşama kültürüne hizmet etmesinin yanı sıra farklılıkları zenginlik olarak kabul etme yönündeki duyguları da ortaya çıkarma işlevi bulunmaktadır. Nitekim Salamanca Bildirisi ve Eylem Çerçevesi'nin (1994) 2. maddesinde "Kapsayıcı eğitim oryantasyonuna sahip okulların ayrımcılıkla mücadele edilmesi, herkesi hoş karşılayan ve kabul eden bir toplumun oluşturulması ve herkesin eğitim alma hakkına erişebilmesi" bakımından en etkili araç olduğu belirtilmektedir. UNESCO (2001) bu durumu, kapsayıcı eğitimin sosyal gerekçesi olarak izah etmektedir. Herkesin aynı ortam ve koşullarda eğitim aldığı kapsayıcı okullar, öğrenciler arasındaki farklılıklara karşı olumlu tutumlar geliştirmede yardımcı olmaktadır.

Kapsayıcı eğitim, sorgulamaya dayalı, önyargısız öğrenme toplulukları oluşturmak, geliştirmek ve sürdürmek için köklü, demokratik sosyal adalet odaklı bir yaklaşıma dayalı politikaları ve uygulamaları geliştirmede tüm engelleri kaldırarak,

kimlik farklılığına bakılmaksızın tüm üyelere güç veren, etkileşimli, onaylayıcı ve dinamik öğrenme topluluklarının geliştirilmesidir (Ünal ve Aladağ, 2020).

Kapsayıcı eğitim önceleri özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitimi olarak düşünülmüştür. Ancak ‘‘engeli olan çocukların eğitim hakkı ile yakından ilişkili olsa da, yalnızca bu gruptaki çocukların eğitim hakkı ile sınırlı değildir; daha geniş anlamda farklı nedenlerle dezavantajlı durumda olan tüm çocukların eğitim hakkının sağlanması için gerekli olan bir yaklaşımdır’’ (UNICEF, 2014).

Kapsayıcı eğitimdeki amaç farklı kültürlerden, farklı toplumlardan, farklı bölgelerden gelen çocukların eğitime en iyi şekilde katılmalarını sağlamak ve bu anlamda tüm eğitim fırsatlarından yararlanmalarına katkıda bulunmaktır (Ünal ve Aladağ, 2020). Kapsayıcı eğitimin, mülteci öğrencilerin eğitim sistemine hızlı bir şekilde entegre olmasını hedeflediği söylenebilir. Kapsayıcı eğitimin içerdiği yenilikçi dinamikler ve buna bağlı oluşan felsefi değişim sadece kurumsal düzeyde değil, aynı zamanda öğrenci çeşitliliğini benimseyen ve destekleyen olumlu okul ikliminin oluşmasında da etkili olmaktadır (Kazu ve Deniz, 2019).

2.10. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yiğit’in (2015), “Uygulamalar ve Sorunlar Bağlamında Türkiye’de Sığınmacı Çocukların Eğitimi” adlı çalışmasında, Nevşehir ile Kırşehir vilayetlerinde yer alan ortaokullarda geçici koruma altındaki öğrenciler, öğretmenler ve yöneticilerle görüşme yapmıştır. Araştırmada, geçici koruma altındaki çocukların eğitime istekli oldukları fakat entegrasyon problemi yaşadıkları sonucuna ulaşılıp, Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu çocukların eğitilmesine yönelik totaliter bir eğitim politikasının olmadığı neticesine varıldığını ve bu problemleri çözmeye yardımcı düşünceler sunulmuştur. Bu kapsamda okul idaresine ve öğretmenlere çok kültürlülük ile ilgili yetiştirme ve geliştirme eğitimlerinin verilmediği saptanmış olup, bu konuda üniversitenin eğitim bilimleri bölümlerine “ Çok Kültürlü Eğitim” konusu ile ilgili derslerin konmasının uzun vadede yararlı olacağı belirtilmiştir.

Ereş’in (2015), “Türkiye’de Göçmen Eğitimi Sorunsalı ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi” başlıklı ve Türkiye’deki göçmen çocukların eğitiminin değerlendirilmesi için yaptığı araştırmasında; okul yöneticileri

ve öğretmenlerin göçmen çocukların eğitimi konusunda desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Göçmen çocukların eğitiminin iyileştirilmesi, eğitimin planlanmasında göçmen çocukların farklı yapılarına önem gösterilmesi gerektiği önerilmektedir.

Er ve Bayındır (2015), "İlkokula Giden Mülteci Çocuklara Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Pedagojik Yaklaşımları" adlı çalışmasında, İzmir'de sınıfında geçici koruma altındaki öğrenci bulunan öğretmenlerin eğitimsel durumları incelenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencileri eğitme konusunda kendilerini yetersiz gördükleri tespit edilmiş.

Yavuz ve Mızrak'ın (2016), "Acil Durumlarda Okul Çağındaki Çocukların Eğitimi: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği" adlı çalışmalarında geçici koruma altındaki çocukların karşılaştıkları problemlerin öncelikle ekonomik sıkıntılardan kaynaklı geçim kaygısı ve denkliği olmayan diplomalar olduğu belirlenmiştir. Çocuk eğitiminin çevresel faktörlerden dolayı ertelendiğinde bu durumun çocuğu yaşam hakkı gibi bir çok gelişim alanına zarar verip bu durumlarda eğitimin ikinci plana itilmesinden ziyade iyileştirici olarak kullanılabileceği vurgulanmıştır. Müstacel durumlardaki çocuklara eğitim verilirken onların aciz oldukları değil de kendilerine özgü bir hayal dünyalarının da olduğu varsayılması gerektiğine; yalnız bu çocuklara normal şartlarda verilen eğitime oranla biraz daha psikolojik destekli ve yeni durumlara entegre olmaya mukabil eğitim verilmesi gerektiği söylenmiştir. Aynı şekilde eğitimin tüm çocuklara adil bir şekilde ve her koşulda verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Aksakal'ın (2017), "Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine ve Sınıf Ortamına Uyum Sorunları" adlı çalışmasında, geçici koruma altındaki öğrencilerin eğitimi için önceleri geçici uygulamalar yapılmış, lakin savaşın yıllar almasından dolayı kalıcı çözümler aranmıştır. Bu amaçla, geçici koruma altındaki öğrencilerin eğitim hayatını sürdürmek ve Türkiye'deki eğitim sistemine yapacağı olumsuz etkiyi en aza düşürmek olduğu belirtilmiştir.

Sağlam (2017), "Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarını incelemeyi

amaçlamıştır. Üç alt boyuttan oluşan 24 maddelik Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) geliştirilmiştir. Ölçek, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Sakarya İlinde çalışan 267'si kadın (%53), 234'ü (%47) erkek olmak üzere toplam 501 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin cinsiyetlerine göre geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının "yeterlik" boyutunda erkek öğretmenler lehine; okulun bulunduğu sosyoekonomik çevreye göre orta sosyoekonomik çevre lehine; sınıflarında geçici koruma altındaki öğrenci olup olmama durumuna göre "iletişim" boyutu hariç sınıflarında geçici koruma altındaki öğrenci bulunan öğretmenler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur.

Kardeş ve Akman (2018), "Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmalarında, öğretmenlerin Suriyeli geçici koruma altındaki çocukların eğitimine yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada geçici koruma altındaki çocukların sınıf içerisinde görülen sorunların başında dil problemi ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin şahsi alakalarının ve güdülenmelerinin yükseltilmesi gerektiği belirtilmektedir. Çocukların iletişim ve uyum sorununu çözümü için okul öncesi eğitiminin sağlanması gerekmektedir. Çocukların yaşadıkları sarsıntıların etkisini azaltmak için destek hizmetlerinin çoğaltılması ve işlevsel hale getirilmesi önerilmiştir.

Fatih'in (2019), "Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programına Katılan Öğretmenlerin, Mültecilere Yönelik Tutumları" adlı çalışmasında, sertifika programına katılan öğretmenlerin geçici koruma altındaki bireylere/sığınmacılara karşı tutumlarında anlamlı bir fark olduğu; öğretmenlerin cinsiyet, branş, mesleki tecrübe, yaş, medeni durum ve çalıştıkları kurum değişkenlerine göre geçici koruma altındaki bireylere/sığınmacılara yönelik tutumlarında anlamlı bir değişiklik olmadığı saptanmıştır.

Terzi ve Göçen ve Altun (2019), "Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumların Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Revize Edilmiş Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutum Ölçeği" adlı çalışmalarında; Türkiye'nin en yoğun geçici koruma altındaki birey oranın olduğu illerden biri olan Şanlıurfa'da görev yapan öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere ilişkin tutumları ve boyutlarının, öğretmenlerin çalışma yılı, cinsiyet, sınıfta ve okulda geçici koruma altındaki öğrenci varlığı gibi

değişkenler açısından değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Sağlam ve Kanbur (2017) tarafından geliştirilen MÖTÖ AFA ve DFA analizlerine tabi tutularak güncellenmiş ve daha sonra MANOVA yöntemi kullanılarak analizler yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre genç kadın öğretmenlerin "iletişim" ve "uyum" tutumlarının yüksek olduğu, uzun yıllar görev yapan erkek öğretmenlerin ise "iletişim" ve "yeterlik" tutumlarında iyi oldukları saptanmıştır. Sınıflarında geçici koruma altındaki öğrencileri olan ve uzun yıllar öğretmenlik deneyimine sahip öğretmenlerin "iletişim" ve "uyum" tutumlarının sınıflarında geçici koruma altındaki öğrencileri olmayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Dolapçı ve Kavgacı (2018-2019), "Öğretmenlerin Çok Kültürlü Özyeterlik Algısı ve Okul İklimi ile Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" adlı çalışmada; öğretmenlerin çokkültürlü özyeterlik algısı ve okul iklimi ile geçici koruma altındaki öğrencilerin eğitiminde öğretmen tutumları arasındaki ilişkileri saptamak ve bazı değişkenlere göre incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemi 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kastamonu ile Karabük il ve ilçelerindeki ilkokul ve ortaokullardan ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen 363 sınıf ve branş öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla "Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Özyeterlik Algısı Ölçeği", "Okul İklimi Anketi" ve "Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği" olmak üzere 3 farklı ölçek kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin çok kültürlü özyeterlik algıları ve geçici koruma altındaki bireylere yönelik tutumlarının genelde yüksek düzeyde iken okul ikliminde ise destekleyicilik ve samimilik hariç orta düzeyde bir algı olduğu; çok kültürlü özyeterlik, okul iklimi ve hizmetiçi eğitim değişkenlerinin geçici koruma altındaki bireylere yönelik öğretmen tutumlarının anlamlı yordayıcıları olduğu ortaya çıkmıştır.

Kırılmaz (2019), "Sınıf Öğretmenlerinin Sığınmacılara Yönelik Kapsayıcı Eğitimi Gerçekleştirme Durumunun İncelenmesi" adlı çalışmada; akranlarına oranla çeşitli sebeplerle dezavantajlı olan öğrencilerin çevrelerinde kabul görmeleri (kapsayıcılık), sınıf öğretmenlerinin kapsayıcılık konusundaki olumlu ve olumsuz tecrübeleri, öğrenci-öğretmen etkileşim durumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem tekniği tercih edildiği araştırma Zonguldak ili Ereğli ilçesinde bulunan bir ilkokulda yürütülmüştür. Veri

toplama aracı olarak gözlem ve görüşme metodu kullanılmış, verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarıyla; sığınmacı öğrencilerin bulunduğu sınıflarda karşılıklı saygı ve sevgi ortamının sağlanmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin bunu sağlamak üzere sınıf kuralları konusunda katı davrandığı, arkadaşlık ilişkilerinde yapıcı ve yardımseverlik duygusunun sık sık verildiği, derslerin genelinin düz anlatım yöntemi ve soru-cevap tekniği kullanılarak işlendiği, oyuna dayalı, görsel ve derse dikkat çekici öğretmen girişlerin bu öğrencilerin derse katılımını etkilediği, ayrıca kendilerini daha rahat ifade edebildikleri (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) derslerde daha katılımcı oldukları ve öğretmenlerin derslerde sığınmacı öğrencilerin sınıf arkadaşlarını aktif bir şekilde kullanarak akran eğitiminden yararlandığı görülmüştür.

Köse, Bülbül ve Uluman (2019), "Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada; sınıf öğretmenlerinin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul İlindeki çeşitli okullarda görev yapan 154 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak geliştirdiği Kişisel Bilgi Formu ve Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim düzeylerine, sınıflarında geçici koruma altındaki öğrenci olup olmamasına, mesleki kıdemlerine ve geçici koruma altındaki bireylerle ilgili herhangi bir eğitime, seminere katılma durumlarına göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Çifçi, Arseven, Arseven ve Orhan (2019), "Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Sivas İli Örneği)" adlı çalışmada, öğretmenlerinin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubu, 2017 2018 eğitim-öğretim yılında Sivas il merkezinde görev yapan 62'si kadın (%54), 52'si erkek (%46) olmak üzere toplam 114 öğretmenden oluşmaktadır. İlişkisel tarama modeli kullanılan araştırmada veri toplama aracı olarak, Sivas il merkezinde görev yapan öğretmenlere Sağlam ve Kanbur (2017) tarafından geliştirilen, üç alt boyuttan oluşan 24 maddelik Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin

ölçeğin her bir alt boyutunda ve tamamında olumlu tutuma sahip oldukları, geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre karşılaştırmasında "uyum" alt boyutunda ve ölçeğin toplamında erkek öğretmenler lehine. Ölçeğin "iletişim" alt boyutu dışında diğer alt boyutlarda ve ölçeğin tamamında sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre, ilkokul öğretmenlerinin de ortaokul öğretmenlerine göre geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu sonucu çıkmıştır.

Kazu ve Deniz (2019), "Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilere İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere ilişkin tutumlarını cinsiyet, kıdem, sınıf ya da diğer branş öğretmeni olma durumu, öğrenim durumu, sınıflarında geçici koruma altındaki öğrenci bulunma durumu ve geçici koruma altındaki öğrencilerle ilgili eğitim alma durumuna göre incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada betimsel ve ilişkisel tarama modelleri birlikte kullanılmıştır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilen araştırmaya, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ilde eğitimin çeşitli kademelerinde görevli toplam 110 (60 kadın, 50 erkek) öğretmen katılmıştır. Araştırma sürecinde ölçme aracı olarak "Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin tamamı için belirlenen Cronbach Alpha katsayısı . Araştırmanın bulguları; öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının genel olarak "katılıyorum" düzeyinde olduğu.

Akman (2020), "Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları ile Çokkültürlü Eğitim Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı çalışmada, araştırmanın amacını öğretmenlerin çokkültürlü eğitim ve geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının incelenmesi olarak belirlemiştir. Ayrıca, ilgili değişkenler arasındaki ilişki de araştırılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde betimlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Türkiye genelinde görev yapmakta olan 232 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma verileri "Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği" ve "Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırma bulguları öğretmenlerin çok kültürlü eğitim ve geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının görece orta düzeyde olduğunu işaret etmiştir. değişkenler arasında pozitif yönde orta düzeyde ve anlamlı ilişkiler olduğu

saptanmıştır. çokkültürlü eğitim tutumunun en yüksek etkiyi yeterlik boyutu üzerinde gösterdiği tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren-örneklem, veri toplama araçları ve veri analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nicel bir araştırma olup, bu kapsamda araştırmada nedensel karşılaştırmayı da kapsayan ilişkisel araştırma model tercih edilmiştir. İlişkisel araştırmalarda temel amaç iki veya daha fazla değişkenin birlikte değişim gösterip göstermediğini belirlemektir (Akbay, 2021). Nedensel karşılaştırma çalışmalarında ise iki değişken arasında neden-sonuç ilişkisinin öngörüldüğü ve bu kapsamda sürekli bir bağımlı değişkenin aldığı değerlerin, bağımsız değişkendeki gruplara göre farklılaşma durumunun incelendiği durumlar söz konusudur (Şahin, 2021).

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmada örnekleme yöntemi olarak, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bazı önem ölçütlerini karşılayan durumları çalışmayı hedefleyen ve araştırmacının belirli ölçütü ya da ölçütler listesini dikkate aldığı örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu yöntemde araştırmacının, belirlenen ölçüt ya da ölçütlere uyan birimlere, örneklem sayısını tamamlayana kadar ulaşmaya çalışması söz konusudur (Yıldırım, 2021). Bu kapsamda araştırmaya dahil edilen örneklemler için "ilgili dönemde dersini yürüttüğü öğrenciler arasında en az bir geçici koruma altında (Suriye'li) öğrencisi olmak", ölçüt olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın evreni, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Şanlıurfa ili merkez ilçelerinden Haliliye'ye bağlı 76 ortaokullarda görev yapmakta olan ve ilgili dönemde ders yürüttükleri sınıflarda Suriye'li öğrenci bulunan öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu kapsamda Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğünden (2020) edinilen verilere dayanarak, 76 ortaokullarda görev yapmakta olan toplam 1845 öğretmenin

bulunduğu tespit edilmiş olsa da, bu öğretmenlerin kaçının sınıflarında Suriye'li öğrenci bulunduğuna dair bir veriye ulaşılamamıştır. Bu nedenle çalışma evreninin büyüklüğü tam olarak bilinmemektedir. Yıldırım (2021), incelenmek istenen özelliğin kesiksiz olduğu, evren büyüklüğünün ve evrene ilişkin varyansın bilinmediği durumlarda minimum örneklem büyüklüğünün aşağıdaki formüle göre hesaplanması gerektiğini belirtmiştir: $n=\frac{s^2.t^2}{d^2}$

Çalışmada α=0,05 için t değeri 1,96 olarak; örnekleme hatası ise 0,10 olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda çalışma için minimum örneklem büyüklüğü 96 olarak belirlenmiştir

Çalışma kapsamında ölçeği dolduran öğretmen sayısı başta 108 olarak belirlenmiş; ancak verilen cevaplar incelendiğinde, iki öğretmenin kişisel bilgi formuna herhangi bir yanıt vermedikleri görülmüş ve bu iki katılımcı analiz dışı bırakılarak, toplamda 106 öğretmenin yanıtları değerlendirmeye alınmıştır. Bir öğretmeninse ölçme aracını üç kez (aynı işaretlemelerle) doldurduğu görülmüş ve veri setlerinin ikisi değerlendirmeden çıkarılmıştır.

3.2.1. Örneklem Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler değişkenler sırasında aşağıda verilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Grup	**N**	**%**
Kadın	62	58.5
Erkek	44	41.5
Toplam	106	100.0

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 62'si (%58.5) kadın, 44'ü (%41.5) ise erkektir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlarına göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımları

Branşlar	**N**	**%**
Beden Eğitimi	6	5.7
Bilişim Teknolojileri	6	5.7
Din Kültürü	15	14.2
Fen Bilgisi	6	5.7
Görsel Sanatlar	2	1.9
İlköğretim Matematik	18	17.0
İngilizce	15	14.2
Türkçe	2	1.9
Müzik	2	1.9
Özel Eğitim	4	3.8
Rehberlik	14	13.2
Sosyal Bilgiler	16	15.1
Toplam	106	100.0

Ölçekten elde edilen veriler doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin branşları tespit edilmiş olup 12 farklı branşta görev yaptıkları görülmüştür. Tablo 2'de görüldüğü üzere öğretmenlerin 6'sı (%5.7) Beden Eğitimi, 6'sı (%5.7) Bilişim Teknolojileri, 15'i (%14.2) Din Kültürü, 6'sı (%5.7) Fen Bilgisi, 2'si (%1.9) Görsel Sanatlar, 18'i (%17.0) İlköğretim Matematik, 15'i (%14.2) İngilizce, 2'si (%1.9) Türkçe, 2'si (%1.9) Müzik, 4'ü (%3.8) Özel Eğitim, 14'ü (%13.2) Rehberlik ve 16'sı (%15.1) Sosyal Bilgiler öğretmenliği branşlarında görev yaptıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları eğitim kademesine göre dağılımları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kademesine Göre Dağılımları

Değişkenler	**Grup**	**N**	**%**
Mezun Olunan Eğitim Kademesi	Lisans	100	94.3
	Lisansüstü	6	5.7
	Toplam	106	100.0

Öğretmenlerin mezun oldukları eğitim kademesine göre dağılımlarının sunulduğu Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin 100'ü (%94.3) lisans; 6'sı ise (%5.7) ise yüksek lisans ve üstü programlardan mezun olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş, kıdem yılı, ilgili dönemde derslerini yürüttükleri toplam öğrenci sayıları ve geçici koruma altındaki öğrenci sayılarına ilişkin betimsel değerler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş, Kıdem Yılı, Toplam Öğrenci Sayıları ve Geçici Koruma Altındaki Öğrenci Sayılarına İlişkin Betimsel Değerler

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S	Mod	Medyan	Min.	Mak.
Yaş	106	35.2	.58	30.0	35.0	25	58
Kıdem Yılı	106	11.0	.58	5.0	11.0	1	26
Toplam Öğrenci Sayısı	106	64.9	6.85	45	40	1	328
Geçici Koruma Altındaki Öğrenci Sayısı	106	20.6	4.70	3	7	1	320

Tablo 4'te yer alan bilgiler doğrultusunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş ortalaması 35.2 olarak hesaplanmış ve yaş aralığının 25-58 olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem yılları incelendiğinde ortalamanın 11 yıl olduğu, kıdem yıllarının 1-26 yıl arasında değiştiği görülmüştür. Öğretmenlerin ilgili dönemde ders verdikleri toplam öğrenci sayıları incelendiğinde aritmetik ortalamanın 64.9 olduğu ve toplam öğrenci sayılarının 1-328 arasında değiştiği; yine ilgili dönemde ders verdikleri geçici koruma altındaki öğrenci sayıları incelendiğinde ise ortalamanın 20.6 olduğu ve geçici koruma altındaki öğrenci sayılarının 1-320 arasında değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve tutum ölçeğinden yararlanılmıştır. Araştırma sorularını yanıtlama amacıyla veri toplama aracı olarak kullanılan tutum ölçeğinden önce, öğretmenlere cinsiyet, kıdem yılı, mezun olunan eğitim kademesi, branş ve yaş değişkenlerinin yanı sıra, öğretmenlerin ilgili dönemde yürüttükleri dersleri alan toplam öğrenci sayıları ve geçici koruma altındaki öğrenci sayıları sorulmuştur.

Araştırmada tutum ölçeği olarak, Terzi, Göçen ve Altun (2019) tarafından geliştirilen "Revize Edilmiş, Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek üç boyutlu bir yapıya sahip olup, ölçeğin revize edilmiş

formunda üç boyut kapsamında 24 madde yer almaktadır. Ölçeğin "iletişim" boyutu 12 madde, "uyum" boyutu 8 madde ve "yeterlik" boyutu ise 4 madde içermektedir. Ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .91 iken, bu değer "iletişim" boyutunda .88, "uyum" boyutunda .88 ve "yeterlik" boyutunda .80 olarak ölçülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin bütününe ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı yeniden hesaplanmış ve ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .90, "iletişim" boyutunda .85, "uyum" boyutunda .83 ve "yeterlik" boyutunda ise .75 olarak blirlenmiştir.

Covid-19 salgını nedeniyle yüz yüze eğitime ara verilmesinden dolayı, ölçme aracı online form olarak hazırlanmış ve belirlenen okullarda görev yapan öğretmenlerle link olarak paylaşılmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma verileri analize tabi tutulmadan önce değişkenler bazında normallik sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilmiştir. Bu kapsamda değişkenler bazında veri sayısı 50 ve üstü olan gruplar için Kolmogorov-Smirnov, 50'nin altında olan gruplar içinse Shapiro Wilk test değerlerine bakılmıştır. Normallik test sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni için verilerin normal dağılım sergilediği, ancak branş, mezun olunan eğitim kademesi, yaş, kıdem yılı, toplam öğrenci sayısı ve geçici koruma altındaki öğrenci sayısı değişkenleri için verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir.

Normal dağılım analizinden elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmada, cinsiyet değişkeni için bağımsız gruplar t-testi, branş değişkeni için Kruskal Wallis-H testi, eğitim kademesi değişkeni için Mann-Whitney-U testi, yaş, kıdem yılı, sınıftaki toplam öğrenci sayısı ve sınıftaki geçici koruma altındaki öğrenci sayısı değişkenleri içinse Spearman rho korelasyon analizi (Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı) gerçekleştirilmiştir. Bu analizlerin yanı sıra araştırmada betimleyici istatistiklerden de (aritmetik ortalama, standart sapma, mod, medyan, yüzde gibi) yararlanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen bulgular ve yorumları, araştırma soruları sırasında sunulmuştur.

4.1. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN GENEL OLARAK KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Araştırmada ilk olarak Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin genel olarak kapsayıcılık düzeyleri incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Öğretmenlerin Genel Olarak Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Boyut	N	$\overline{X}$	S
İletişim	106	3.33	.42
Uyum	106	2.68	.50
Yeterlik	106	2.74	.62
Bütün Ölçek	106	3.02	.40

Tablo 5 incelendiğinde, sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerine yönelik, ölçeğin bütününe ilişkin puan ortalamalarının 3.02 olduğu görülürken; boyutlar bazında puan ortalamalarının iletişim boyutu için 3.33, uyum boyutu için 2.68 ve yeterlik boyutu için 2.74 olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan ölçek maddelerinde, "çoğunlukla katılıyorum" seçeneğine yoğunlaştıkları, gerek bütün ölçek ortalamasında gerekse de boyutlara ilişkin ortalamalarda görülmektedir.

4.2. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kapsayıcılık düzeylerinin anlamlı fark gösterip göstermediği bağımsız gruplar t-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Analizi

Boyut	Cinsiyet	N	$\overline{X}$	ss	t	sd	p
İletişim	Kadın	62	40.177	4.823	.430	104	.668
	Erkek	44	39.750	5.349			
Uyum	Kadın	62	21.645	3.725	.644	104	.521
	Erkek	44	21.136	4.381			
Yeterlik	Kadın	62	11.000	2.429	.139	104	.890
	Erkek	44	10.932	2.583			
Toplam	Kadın	62	72.823	8.855	.524	104	.601
	Erkek	44	71.818	10.818			

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin cinsiyete göre, gerek bütün ölçek olarak [$t_{(.05;104)}$=.601; p≥.05], gerekse de iletişim[$t_{(.05;104)}$=.668; p≥.05], uyum [$t_{(.05;104)}$=.521; p≥.05] ve yeterlik [$t_{(.05;104)}$=.890; p≥.05] boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu bulgu doğrultusunda sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin, geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür.

4.3. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN BRANŞLARINA GÖRE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin branşlarına göre kapsayıcılık düzeylerinin anlamlı fark gösterip göstermediği Kruskal Wallis H testi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğretmenlerin Branşlarına Göre Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Boyut	Branş	N	Sıra Ortalaması	X^2	sd	p
İletişim	Beden Eğitimi	6	58.25	14.448	11	.207
	Bilişim Teknolojileri	6	73.00			
	Din Kültürü	15	47.40			
	Fen Bilgisi	6	36.58			
	Görsel Sanatlar	2	41.75			
	Ilköğretim Matematik	18	60.61			
	Ingilizce	15	61.83			
	Türkçe	2	41.75			
	Müzik	2	94.00			
	Özel Eğitim	4	43.00			
	Rehberlik	14	54.18			
	Sosyal Bilgiler	16	40.56			
	Toplam	106				
Uyum	Beden Eğitimi	6	53.83	11.712	11	.386
	Bilişim Teknolojileri	6	75.83			
	Din Kültürü	15	44.03			
	Fen Bilgisi	6	54.67			
	Görsel Sanatlar	2	60.50			
	Ilköğretim Matematik	18	57.08			
	Ingilizce	15	48.17			
	Türkçe	2	65.25			
	Müzik	2	64.75			
	Özel Eğitim	4	83.88			
	Rehberlik	14	42.75			
	Sosyal Bilgiler	16	52.47			
	Toplam	106				
Yeterlik	Beden Eğitimi	6	46.08	14.181	11	.223
	Bilişim Teknolojileri	6	69.00			
	Din Kültürü	15	47.03			
	Fen Bilgisi	6	66.42			
	Görsel Sanatlar	2	32.50			
	Ilköğretim Matematik	18	70.22			
	Ingilizce	15	51.37			
	Türkçe	2	53.75			
	Müzik	2	40.50			
	Özel Eğitim	4	34.13			
	Rehberlik	14	41.68			
	Sosyal Bilgiler	16	54.28			
	Toplam	106				

Tablo 8 (devamı): Öğretmenlerin Branşlarına Göre Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Boyut	Branş	N	Sıra Ortalaması	X^2	sd	p
Bütün Ölçek	Beden Eğitimi	6	54.25	9.346	11	.590
	Bilişim Teknolojileri	6	76.00			
	Din Kültürü	15	43.97			
	Fen Bilgisi	6	41.83			
	Görsel Sanatlar	2	50.75			
	İlköğretim Matematik	18	62.53			
	Ingilizce	15	57.97			
	Türkçe	2	54.25			
	Müzik	2	72.50			
	Ozel Eğitim	4	47.75			
	Rehberlik	14	47.04			
	Sosyal Bilgiler	16	48.72			
	Toplam	106				

Tablo 7'ye göre, branş bazında öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinde, iletişim [X^2=14.448; p≥.05], uyum [X^2=11.712; p≥.05] ve yeterlik [X^2=14.181; p≥.05] boyutları için .05 anlamlılık düzeyinde bir farklılaşma görülmediği gibi, bütün ölçek olarak da [X^2=9.346; p≥.05] anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu bulgulara göre sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin, geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin görev yaptıkları branşlar bazında birbirine yakın olduğu söylenebilir.

4.4. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI EĞİTİM KADEMESİNE GÖRE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin mezun oldukları eğitim kademesine göre kapsayıcılık düzeylerinin anlamlı fark gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 9: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Eğitim Kademesine Göre Kapsayıcılık Düzeylerine İlişkin Mann-Whitney U Testi

Boyut	Eğitim Kademesi	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	z	p
İletişim	Lisans	100	54.14	5413.50	236.50	-.871	.384
	Lisansüstü	6	42.92	257.50			
	Toplam	106					
Uyum	Lisans	100	54.15	5415.00	235.00	-.893	.372
	Lisansüstü	6	42.67	256.00			
	Toplam	106					
Yeterlik	Lisans	100	52.47	5247.00	197.00	-1.420	.156
	Lisansüstü	6	70.67	424.00			
	Toplam	106					
Toplam	Lisans	100	54.10	5409.50	240.50	-.815	.415
	Lisansüstü	6	43.58	261.50			
	Toplam	106					

Tablo 8'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin mezun oldukları eğitim kademesine göre, bütün ölçek puan ortalamasında [z=-.815; p≥.05] olduğu gibi; alt boyutlar olan iletişim [z=-.871; p≥.05], uyum [z=-.893; p≥.05] ve yeterlik [z=-1.420; p≥.05] boyutlarında da anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu bulgudan hareketle sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan lisans mezunu öğretmenler ile lisansüstü mezunu öğretmenlerin, geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

4.5. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN YAŞLARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin yaşları ile kapsayıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına yönelik Spearman rho korelasyon analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 10: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri ile Yaşları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi

Boyut	Yaş		
	N	r	p
İletişim	106	.134	.170
Uyum	106	.119	.224
Yeterlik	106	.215*	.027
Bütün Ölçek	106	.229*	.018

* .05 düzeyinde anlamlı

Tablo 9'da öğretmenlerin yaşları ile kapsayıcılık düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, öğretmenlerin yaşları ile bütün ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü düşük düzeyde bir ilişki (r=.229; p≤.05) çıkarken; iletişim (r=.134; p≥.05) ve uyum (r=.119; p≥.05) boyutlarıyla pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı olmayan; yeterlik boyutuyla ise anlamlı düzeyde pozitif yönlü düşük düzeyde bir ilişki (r=.215; p≤.05) tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda öğretmenlerin yaşları ile geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeyleri arasında pozitif yönlü ancak düşük düzeyde ilişkilerin olduğu görülmektedir.

4.6. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN KIDEM YILLARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin mesleki kıdem yılları ile kapsayıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına yönelik Spearman rho korelasyon analiz sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 11: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri ile Mesleki Kıdem Yılları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi

Boyut	Kıdem Yılı		
	N	r	p
İletişim	106	.060	.544
Uyum	106	-.029	.766
Yeterlik	106	.108	.271
Bütün Ölçek	106	.119	.223

Tablo 10'da öğretmenlerin mesleki kıdem yılları ile kapsayıcılık düzeyleri ilişkisine bakıldığında; kıdem yılı değişkeni ile gerek bütün ölçek puan ortalamaları (r=.119; p≥.05) arasında, gerekse de iletişim (r=.060; p≥.05) ve yeterlik (r=.108; p≥.05) boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı olmayan ilişkiler saptanırken; kıdem yılı ile uyum (r=-.029; p≥.05) boyutu arasında negatif yönlü anlamlı olmayan düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda öğretmenlerin mesleki kıdem yılları ile geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik

kapsayıcılık düzeyleri arasında çok düşük düzeyde anlamlı olmayan ilişkilerin olduğu söylenebilir.

4.7. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN TOPLAM ÖĞRENCİ SAYILARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin, ilgili dönemde derslerini yürüttükleri toplam öğrenci sayıları ile kapsayıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına yönelik Spearman rho korelasyon analiz sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 12: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri ile Toplam Öğrenci Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi

Boyut	Toplam Öğrenci Sayısı		
	N	r	p
İletişim	106	-.129	.189
Uyum	106	.043	.662
Yeterlik	106	.034	.729
Bütün Ölçek	106	-.036	.713

Tablo 11'de yer alan değerlere göre, öğretmenlerin ilgili dönemde derslerini yürüttükleri toplam öğrenci sayıları ile kapsayıcılık düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, toplam öğrenci sayıları ile bütün ölçek puan ortalamaları ($r=-.036$; $p\geq.05$) ve iletişim ($r=-.129$; $p\geq.05$) boyutu arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı olmayan ilişkiler belirlenirken; uyum ($r=.043$; $p\geq.05$) ve yeterlik ($r=.034$; $p\geq.05$) boyutlarıyla anlamlı olmayan pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında, öğretmenlerin derslerini yürüttükleri toplam öğrenci sayıları ile geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeyleri arasında, çok düşük düzeyde ve anlamlı olmayan ilişkilerin olduğu söylenebilir.

4.8. SINIFINDA SURİYELİ ÖĞRENCİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ ÖĞRENCİ SAYILARI İLE KAPSAYICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin, ilgili dönemde derslerini yürüttükleri geçici koruma altındaki öğrenci sayıları ile kapsayıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına yönelik Spearman rho korelasyon analiz sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 13: Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeyleri ile Geçici Koruma Altındaki Öğrenci Sayıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman rho Korelasyon Analizi

Boyut	Geçici Koruma Altındaki Öğrenci Sayısı		
	N	r	p
İletişim	106	.023	.812
Uyum	106	.057	.563
Yeterlik	106	.077	.433
Bütün Ölçek	106	.079	.420

Tablo 12'de öğretmenlerin ilgili dönemde derslerini yürüttükleri geçici koruma altındaki öğrenci sayıları ile kapsayıcılık düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, geçici koruma altındaki öğrenci sayıları ile bütün ölçek puan ortalamaları ($r=.079$; $p\geq.05$), iletişim ($r=.023$; $p\geq.05$), uyum ($r=.057$; $p\geq.05$) ve yeterlik ($r=.077$; $p\geq.05$) boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı olmayan ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, öğretmenlerin derslerini yürüttükleri geçici koruma altındaki öğrenci sayıları ile geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeyleri arasında, çok düşük düzeyde ve anlamlı olmayan ilişkilerin olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Çalışmanın bu kısmında bulgulardan yola çıkarak elde edilen sonuçlar, alt problemler sırasında, alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmada ilk olarak, sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin genel olarak kapsayıcılık düzeyleri incelenmiş ve öğretmenlerin, öğrencilere yönelik genel kapsayıcılık düzeylerinin iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Şensin (2016), "Sınıf öğretmenlerinin Suriye'den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi" adlı çalışmasında; ilkokul öğretmenlerinin geçici koruma altındaki öğrencileri eğitim sürecine entegre olmasına yönelik görüşlerini söylemiştir. Geçici koruma altındaki öğrencilerin eğitim sistemine entegre olmasında bazı problemler ortaya çıkmış ve ilkokul öğretmenleri bu uygulamaya karşı olumsuz tutuma sahip olmuşlar. Bunun yanında göçmenlerin dil bilmemesi eğitimlerini olumsuz yönde etkilediği vurgulanıştır. Okuldaki öğrenciler, geçici koruma altındaki öğrencilere karşı olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür. İlkokul öğretmenleri geçici koruma altındaki öğrencilerin ülkemizde eğitim görmelerini uygun bulmadıklarını söylemişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre, öğretmenlerin cinsiyetleri bazında geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. Sağlam ve İlksen Kanbur (2017) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin cinsiyetlerine göre geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının iletişim, uyum boyutlarında ve ölçek toplamında farklılaşmadığı sonucunu elde etmişlerdir. Buna göre yapılan araştırma sonuçlarının bu çalışma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Benzer sonuçlara Kazu ve Deniz (2019) ile Tanrıkulu (2019)'un çalışmalarında rastlanmıştır. Buna göre öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere ilişkin tutumlarının, cinsiyet açısından bütün alt boyutlarda anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir. Şen ve Şimşek (2019)'un yaptıkları çalışmada Suriyeli sığınmacılara yönelik olumsuz tutumların cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen ve öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını ortaya koyan daha birçok çalışma

mevcuttur (Köse, Bülbül ve Uluman, 2019; Kasa ve Köse, 2020). Bu bilgilerin yanı sıra, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Kaya (2019) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin Suriyelilere yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı fark gösterdiğini; Çifçi ve arkadaşları (2019) ise çalışmalarında erkek öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının ölçeğin uyum alt boyutunda ve ölçeğin tamamında kadın öğretmenlere göre anlamlı derecede yüksek çıktığını belirtmişlerdir. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalardaki sonuçların bu şekilde farklılık göstermesinin birçok nedeni olabileceği gibi, verilerin toplandığı illerdeki geçici koruma altındaki birey vatandaşların il nüfusuna oranı veya ilin iltica edilen ülkeye coğrafi, etnik veya sosyokültürel yakınlığı gibi faktörlerin bu farklılaşmalarda rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeylerinin, branşlarına göre anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir. Tanrıkulu (2019) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin branşlarına göre geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucunu elde etmiştir. Kazu ve Deniz (2019)'un araştırmalarında ise, sınıf öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine göre ölçeğin geneli ve iletişim alt boyutunda daha olumlu tutum puanlarına sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgu araştırmacılar tarafından, sınıf öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine kıyasla geçici koruma altındaki öğrencilerle daha iyi anlaştığı, iletişim kurduğu ve uyum sağladıkları şeklinde yorumlanmıştır. Çifçi ve arkadaşları (2019)'un çalışmasında ilkokul öğretmenlerin ortaokul öğretmenlerine göre, sınıf öğretmenlerinse branş öğretmenlerine göre geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının anlamlı derecede daha yüksek (olumlu) çıktığı görülmüştür. Araştırma sonuçları arasındaki bu farklılaşmaların, branşlara göre araştırmalara katılan öğretmen sayılarının dağılımından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında elde edilen sonuca göre, öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeyleri mezun oldukları eğitim kademesine göre anlamlı fark göstermemiştir. Kazu ve Deniz (2019)'un yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlerin mezun oldukları eğitim

kademesine göre geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumlarının bütün alt boyutlarda anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuca göre araştırmacılar, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip öğretmenlerin, geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumları açısından bir farklılık olmamasını, öğretmenlerin lisans ve lisansüstü eğitim kademelerinde geçici koruma altındaki öğrencilerle ilgili herhangi bir eğitim almaması ile açıklamışlardır. Köse, Bülbül ve Uluman (2019) ile Kasa ve Köse (2020)'nin çalışmalarında da benzer bir sonuca ulaşılmış ve sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumları ile sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları eğitim kademesini arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin yaşları ile geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeyleri arasında bütün ölçekte ve ölçeğin boyutlarında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Tanrıkulu (2019) yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerin yaşları ile geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucunu elde etmiştir. Köse, Bülbül ve Uluman'ın (2019) yapmış olduklarını araştırmaya göre, öğretmenlerin yaş düzeylerine göre, geçici koruma altındaki bireylere yönelik tutum puanlarında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında öğretmenlerin geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik kapsayıcılık düzeyleri ile mesleki kıdem yılları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer sonuçlara Çifçi ve arkadaşları (2019), Köse ve arkadaşları (2019) ve Tanrıkulu (2019)'un yaptıkları çalışmalarda da ulaşılmış ve bu çalışmalara göre öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarına göre geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucu elde edilmiştir. Yazıcı, Başol ve Toprak (2009) ise ölçek uyarlama çalışmalarında, 1-5 yıllık kıdeme sahip olan öğretmenler ile 26 ve üzeri yıllık kıdeme sahip öğretmenlerin çok kültürlülük tutumları arasında anlamlı bir farkın olduğunu belirlemişlerdir. Terzi, Göçen ve Altun (2019) ise, çalışmalarında mesleki kıdem yılına göre öğretmenlerin cinsiyetleri bazında tutum puanlarının farklılaştığı sonucunu elde etmişlerdir. Buna göre görevde 5 yılını tamamlamamış kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre "iletişim" boyutunda puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu, ancak uyum ve yeterlik boyutlarına ilişkin puan ortalamalarında yaş değişkeni açısından anlamlı bir

farklılığın olmadığı; bunun yanı sıra, 12 ve daha fazla yıldır görevde olan erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere nazaran tutum puanlarının iletişim ve yeterlik boyutlarında anlamlı düzeyde daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Araştırmanın yedinci ve sekizinci alt problemlerinde öğretmenlerin kapsayıcılık düzeyleri ile ilgili dönemde derslerini yürüttükleri toplam öğrenci sayıları ve bunun yanı sıra geçici koruma altındaki öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeyleri ile ilgili dönemde derslerini yürüttükleri toplam öğrenci sayıları arasında anlamlı bir ilişki çıkmadığı gibi, geçici koruma altındaki öğrenci sayıları arasında da gerek bütün ölçek olarak gerekse de boyutlar bazında anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilememiştir.

Kardeş ve Akman (2018), "Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmasında; öğretmenlerin Suriyeli geçici koruma altındaki çocukların eğitimine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla 19 öğretmenin 4 ü ile mülakat, 15' i ile görüşme yöntemiyle yapılan araştırmaya göre geçici koruma altındaki çocukların sınıf içerisinde görülen sorunların başında dil problemi gelmektedir. Öğretmenlerin şahsi alakalarının ve güdülenmelerinin yükseltilmesi gerektiği belirtilmektedir. Çocukların iletişim ve uyum sorununu çözümü için okul öncesi eğitiminin sağlanması gerekmektedir. Çocukların yaşadıkları sarsıntıların etkisini azaltmak için destek hizmetlerinin çoğaltılması ve işlevsel hale getirilmesi önerilmiştir.

Bütün bu bulgular ışığında çalışmada sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin, geçici koruma altındaki öğrencilerine yönelik kapsayıcılık düzeylerinin iyi düzeyde olduğu; cinsiyet, branş ve mezun olunan eğitim kademesi değişkenlerine göre öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerinde anlamlı bir farklılığın görülmediği; yaş, mesleki kıdem yılı, ilgili dönemde derslerini yürüttükleri toplam öğrenci sayıları ve geçici koruma altındaki öğrenci sayıları değişkenleri ile kapsayıcılık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda gelecekte yapılması planlanan araştırmalara ve eğitim öğretim sürecini iyileştirme amacıyla uygulamaya yönelik öneriler şu şekildedir:

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma, Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde (Haliliye) bulunan orta okullarda geçici koruma altındaki birey öğretmenler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarının genellenebilir olması için farklı bölgelerde ve illerde de çalışılması önerilmektedir.

2. Araştırma, sadece nicel araştırma yöntem ve teknikleri ile gerçekleştirilmiştir. Sınıfında suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi konularının nitel araştırma yöntem ve teknikleriyle de çalışılması farklı perspektifleri ortaya çıkabilir.

3. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde sınıfında suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi konusunda çok az sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Bu sebeple özellikle eğitim sektöründe bu çalışmaların daha çok yapılması önem teşkil etmektedir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Okullarda dil ve iletişim problemlerinin halledilmesi oldukça önem teşkil etmektedir. Bu sorun geçici koruma altındaki öğrencilerin hem okula uyumlarını hem de başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Dil, düşünme, öğrenme ve iletişimin temelini oluşturmaktadır. Öğretimin başlangıç noktası okuma ve yazmadır. Öğretime dilin öğretilmesiyle başlanılır. Dolayısıyla geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik oluşturulacak müfredatın temelinde de dil olmalıdır. Bu yeterliğin kazandırılması, öğretmenler işini kolaylaştıracak, iletişim kurup anlaştığı geçici koruma altındaki öğrencilere yönelik daha olumlu tutum geliştirebileceklerdir. okul içerisinde ya da özel kurslarda Türkçe eğitimleri verilmelidir. Geçici koruma altındaki öğrencilerin sosyalleşme sürecinin kolaylaştırılması amacıyla okul içi ve dışı ailelerle birlikte etkinlikler düzenlenmelidir.

2. Öğretmenlere hizmet öncesinde, geçici koruma altındaki öğrencileri doğrudan etkileyen kapsayıcı eğitim, çok kültürlülük ve destekleyici okul iklimi ile ilgili eğitimler verilmelidir.

3. Geçici koruma altındaki öğrencilerin eğitiminde mesleki deneyimi yüksek olan öğretmenlerin anahtar rollerde görevlendirilmesine dikkat edilmelidir.

4. Farklı illerde görev yapan öğretmenlerle benzer araştırmalar yapılması elde edilen sonuçların zenginleşmesini ve sonuçların karşılaştırılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Abdulaziz, M. (1995) *Öğretmen ve öğrencinin imajlarına ve etkileşimlerine analitik bir yaklaşım,* Cezayir, Oran Üniversitesi Kütüphanesi.

Abdulmalik, N., (2016), Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye entegrasyonu. Gerçekle beklentiler arasında Suriyeli mülteciler, *Türkiye, Al Nahda Bilim Derneği,* 547-565.

Adaman, F., ve Ardıç, O. P. (2008), Türkiye'nin Büyük Şehirlerindeki Gecekondu Bölgelerinde Sosyal Dışlanma. *Türkiye'ye Yeni Yaklaşımlar,* 29-60.

Akbay, L. (2021). İlişkisel araştırmalar. S. Şen ve İ. Yıldırım (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri* (s. 117-135). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Akgül, A., Kaptı, A. ve Demir O., Ö. (2015) Göç ve kamu politikaları: Suriye krizi üzerine bir analiz. *A Journal of Policy and Strategy,* 1-21.

Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015) Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, Temmuz, 58-83.

Akman, Y. (2020). Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumları ile çokkültürlü eğitim algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *49*, 247-262.

Aksakal, İ. (2017) Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine ve Sınıf Ortamına Uyum Sorunları Kars İli Örneği. *Uluslararası Eğitiim Bilimleri Kongresi,* Antalya, Stratejik Araştırmalar Merkezi, 669-676.

Alerkan, A., (2015), 1991'den 2014'e kadar Filistinli mülteci yeniden yerleşim projeleri. *Al-Manar, sayfala*r 163-194.

Alhamid, A. N. A., Abu Muslim, M. A., Al-Muwafi, F. H., (2012), Öz yönetim becerileri ve bunların öğretmenin mesleki uyumu ile ilişkisi. *Özel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2012 (24), 185-214.

Alsed, a. a. A., (2018), Sudan kimliğindeki sosyal ulusal entegrasyon sorunu ve bunun devletin eğitim politikalarıyla ilişkisi, Eğitimsel yenilikler, 7 (7), 17-36.

Alsarhan, H, A, D., (2014). Sürdürülebilir insani gelişme ve bir bilgi toplumu inşa etmek, *House of the House Magazine*, 1 (16), 138-155.

Alvân, A., (1997), *Kamusal uluslararası Hukuk,*. Amman: Mektebetu Dâru's-Sekâfe.

Âmir, S. (1967), *Uluslararası kamu hukukunda silahlı halk direnişi,* Kahire: Dâru'l-Fikr.

Aras, B., ve Yasun, S. (10.04.2017) Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitim Sorunu Nasıl Çözülür. http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyelilerin-egitim-sorunu-nasil-cozulur sitesinden alıntılanmıştır.

Araştırmalar Araştırma Merkezi, (03.07.2015), Suriyeli mültecilerin kabul ve red arasında mülteci topluluklarına entegrasyonu, Mimarlık ve Planlama Fakültesi, https://www.kau.edu.sa/Content-137-AR-252992 sitesinden alıntılanmıştır.

Asunakutlu, T., Safran, B. ve Tosun, E. (2003) Kriz Yönetimi Üzerine Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, İzmir, 5(1), 141-163.

Ateşok, Ö., Koşuoğlu, A. ve Özer, Y. (2016) Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 34-42.

Atiyye, M., A. (2008), *Toplam kalite ve yaklaşım*. Ürdün: Dâru'l-Menâhic.
Avrupa Eğitim Kuruluş, (2017), *Göçmen destek önlemleri beceriler ve istihdam açısından*. Lübnan: Avrupa Eğitim Kuruluş.

Avrupa Birliği Türkiye Koordinasyonu (2018), Sempozyum Bildirgesi, Türkiye'deki Suriyeli Mültecilere Yapılan Yardımlar, *2. Brüksel Konferansı, Suriye ve Bölgenin geleceğini Desteklemek*, 29-33, Brüksel.

Aydınlı, D. (2017), *Kitlesel Göç Hareketlerinin Uluslararası Koruma Rejimine Etkisi :Türkiye'deki Suriyeliler ve Geçici Koruma*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başak, C. (2011), *Mülteciler, sığınmacılar ve yasa dışı göçmenler*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Genel Yayın.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı AFAD (2014) *Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi,* AFAD.

Belkassem, N. (2014), Dahil etme ve birleşmeler - paylar, stratejiler ve referanslar, *Tunus, Tunus Üniversitesi*.

Berti, B. (2015), Suriyeli Mülteci Krizi: Bölgesel ve İnsan Güvenliği Sonuçlar. *Stratejik Değerlendirme,* 41-53.

Biner, Ö. (2016), *Türkiye'de Mültecilik: İltica, Geçicilik ve Yasallık' Van Uydu Şehir*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2004), *Uluslararası insan hakları belgelerinden oluşan bir koleksiyon,* BM, New York ve Cenevre.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2007), Mülteciler, Sığınmacılar, Geri Dönenler, Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişiler ve Vatansızlık

Küresel Eğilimler 2007, http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/4852366f2/2007-global-trends-refugees-asylum-seekers-returnees-internally-displaced.html sitesinden alıntılanmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (29.01.2016), OECD ve UNHCR, mülteciler için kapsayıcılık politikalarının iyileştirilmesi çağrısında bulunuyor. https://www.unhcr.org/ar/news/latest/2016/1/56aca5066.html sitesinden alıntılanmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2017), Mültecilerin yerel entegrasyonu. http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/2-uncategorised/276-local-integration-of-refugees sitesinden alıntılanmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (31.01.2019), *Lübnan'ın Kriz Müdahale Planı 2019 için 2,62 milyar dolara itiraz ediyor.* https://www.unhcr.org/lb/12082- sitesinden alıntılanmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (1979), *Mülteci statüsünü belirlemek için uygulanacak prosedürler ve kriterler rehberi,* Cenevre.

Bostancı, M. (2011), (Tsz) *Suriye Krizi'nden Suriyeli Sığınmacı Krizine Dönüşen Uluslararası Bir Sorunun Anatomisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Bûclâl, S., (2008), *İnsani Yardım Hakkı: Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları Hükümleri Işığında Bir Araştırma*. İskenderiye: Dâru'l-Fikri'l-Câmi'î.

Bütün. E. ve Uzun E. M. (2016) Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 72-82.

Cağbelû, M., Bouras, Z. (2016), *Suriyeli mülteci krizinin Avrupa güvenliğine etkileri (*Yüksek Lisans Tezi), Cezayir, Arap Tebessi Üniversitesi.

Calbertson, S. ve Kollstalt, L. (2015), *Suriyeli mülteci çocuklara Türkiye, Lübnan ve Ürdün'deki krizi yönetmeyi öğretmek.* California, Muessesetu Rand.

Ciblî, S. (2017), *Gaziantep'teki Suriyeliler için gelecekteki eğilimler*. Gaziantep: Merkezu Harmûn Li Dirâsâti'l-Mu'âsıra.

Cuveylî, S. (2002), *Uluslararası insancıl hukuk araştırmalarına giriş,* Kahire: Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye.

Coşkun, İ., Ökten, E., C., Dama, N., Barkçin, M., Zahed, S., Fouda, M., Toklucu, D., Özsarp, H. (2017), Engelleri aşmak: Türkiye'de Suriyeli çocukları okullaştırmak. *İstanbul: SetaYayınları*.

Çağlayan, S. (2011), Göç Kavramı ve Kuramları. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları*.

Çalık, T, ve Sezgin, F, (2015) Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim, *Kastamonu Eğitim Dergisi,* (3) 55-66.

Çamur, A. (2017), Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Sorumluluğu: İzmir Örneği, *Journal of Bitlis Eren University,* 12(1) 113-129.

Çelikten, M. (2005), Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 207-237.

Çetin, İ. (2016), Türkiye'de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi,* 197-222.

Çifçi, T., Arseven, İ., Arseven, A. ve Orhan, A. (2019), Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Sivas

İli Örneği). *Cumhuriyet International Journal of Education, 8*(4), 1082-1101. http://dx.doi.org/10.30703/cije.581407

Demir, O. Ö. ve Soyupek, Y. (2015), Mülteci Krizi Denkleminde AB ve Türkiye: İlkeler, Çıkarlar ve Kaygılar. Göç Çalışmaları Merkezi Global Politika ve Strateji Yayınları.

Demirbaş, B., ve Akyiğit, H. (2018), Suriyeli Mülteci Kadınların Entegrasyonu Sürecinde Sosyal Ağların Olumlu ve Olumsuz Etkileri. *Muhakeme Dergisi,* 123-133.

Demirel, C. A. (2015), Türkiye'deki Suriyeliler: Statüler ve Hükümet Politikaları, Göçler Ülkesi. Derleyenler: Lülüfer Körükmez ve İlkay Südaş. İstanbul: *Ayrıntı Yayınları*, 45-68.

Doğanay, Ü. Ve Çoban, Keneş, H. (2016), Yazılı Basında Suriyeli' Mülteciler :' Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gerekçelerinin İnşası. *Mülkiye Dergisi*, 143-184.

Dolapçı, E., ve Kavgaci, H. (2018-2019), Öğretmenlerin Çok Kültürlü Özyeterlik Algısı ve Okul İklimi ile Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Arasındaki İelişkilerin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 52*(52), 364-384.

Duruel, M. (2017), Suriyeli Sığınmacıların Türk Emek Piyasasına Etkileri Fırsatlar ve Tehditler. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 209-222.

Dünya Bankası (2010), Komşu Ülkeler Üzerindeki Mülteci Etkileri: Bir Kalkınma Sorunu, http://siteresources.worldbank.org/EXTWDR2011/Resources/6406082128388241 8764/WDR_Background_Paper_Refugees.pdf.

DW Akademisi (05.12.2016), Suriyeli öğrencileri Türk okullarına entegre etmek bir çözüm mü yoksa bir sorun mu?, https://www.dw.com/ar/ sitesinden alıntılanmıştır.

Ebu Şaîrâ, H. M. (2008), *Eğitim bilimlerine giriş*, Ürdün: Mektebetü'l-Mucteme'i'l-'Arabî.

Ebu'l-Vefâ, A. (2006), *İslam hukuku ile uluslararası mülteci hukuku arasındaki iltica hakkı*, Riyad: Naif Arab Üniversitesi Güvenlik Bilimleri Basını.

Ekşi, H., Aksak, M. ve Yaman, N. (2016). Öğretmenlerin Okul Yönetiminin Farklılıkları Yönetme Becerilerine İlişkin Algılarının Kişisel Anlam Profilleri ve Kurum İçindeki İnformal İlişkileri Açısından İncelenmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 44*, 33-52.

El-'Akûd, İ. (1995), İşbirlikli öğrenme yönteminin coğrafyadaki başarıya etkisi, *Katar Üniversitesi Araştırma Merkezi Dergisi*, 9 (22), 62-86.

El-'Alce, M. (2016), Suriyelilerin insani sığınma hakkı yasal bir zorunluluk ve ahlaki bir zorunluluktur. Gerçekle beklentiler arasında Suriyeli mülteciler, Türkiye, *Al Nahda Bilimsel Topluluğu*, 49-77.

El-'Alevî, H. (1997), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. Mülteciler için uluslararası koruma, *Araştırma ve Politika Çalışmaları Merkezi*, Kahire, 47-69.

Elavaz, M., (2018), Suriyeli mültecilerin adaptasyonu ve sosyal entegrasyonunun önündeki engeller ve bunları aşmanın yolları, Gerçekle beklentiler arasında Suriyeli mülteciler, Adıyaman, 735-752.

El-Fetlâvî, S. H. (2005), *Öğretime açılan kapı*. Amman: Dar Al Shark.

El-Harîrî, R. (2011), *Müfredat ve öğretim yöntemlerinde toplam kalite,* Amman: Dâru'l-Muyassara.

El-Hatîb, A. (2017), *Komşu ülkelerdeki Suriyeli mülteciler ve Avrupa'daki sığınma.* Suriye: Beytu's-Selâm.

El-Hazrecî, A., C. (2010), *Uluslararası insan hakları hukuku,* Ürdün: Yayın ve Dağıtım Kültür Evi.

El-Kudât, M., A. (22.08.2008), Geleceğin gerçekliği ve zorlukları okulu, *Beşeri Bilimler Dergisi*, 1-34.

El-Kuds el-'Arabî (01.10.2019), Türkiye'deki Suriyeli çocukların tamamı "Arapça" bilmiyor, https://www.alquds.co.uk.

El-Mahzûmî, Ö., M. (2008), *Uluslararası Ceza Mahkemesi ışığında uluslararası insancıl hukuk*, Mısır: Kültür Evi.

Eleanor, O. (2013), Yeniden yerleştirilen mültecilerin işgücü piyasasına entegrasyonu, http://www.unhcr.org/en-ie/research/evalreports/5273a9e89/labour-market.

El-Ramazân, F. (09.05.2018), Eğitim Forumu: Teknoloji, gelişim ve kaliteye açılan kapı haline geldi, https://www.aljarida.com/ext/articles/print/1525799575047638300.

Emin. B. N. (2016), Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. *Analiz*, 1-25.

Er, A.K ve Bayındır, N. (2015), İlkokula Giden Mülteci Çocuklara Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Pedagojik Yaklaşımları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergis*, *2*(4), 175-185.

Eren, E. ve Kaya, İ. (2015), *Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu: Arada kalanların hakları ve yükümlülükleri.* Ankara: Seta Yayınları.

Ereş, F. (2015), Türkiye'de Göçmen Eğitimi Sorunsalı ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *6*(2), 17-30.

Ergün, C., ve Tümta, M., S. (2016) Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 1347-1359.

Et-Tâhir, M. (2006), *Pedagojik yeterlilikler*. Cezayir: Cezayir Milli Eğitim Bakanlığı.

Et-Tavîl, K., H. (20.10.2015), Yabancılaşma. *Sayısal gelecek,* 50-62.

Fatih, T. (2019), Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programına Katılan Öğretmenlerin Mültecilere Yönelik Tutumları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *46*(46), 380-393.

Ferdân, K. (30.08.2003), Uluslararası insancıl hukuk ile uluslararası insan hakları hukuku arasındaki fark nedir?, *el-Vasît,* 52-69.

Gazâlî, N., (2017), *Yerinden edilmiş ve Suriyeli mültecilerin raporu (Lübnan, Türkiye, Irak, Mısır)*, Mısır, Arap İnsan Hakları Komitesi.

Gençkaya, Ö. F., Erder, S. ve İçduygu, A. (2014) *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023, Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere,* İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.

Gömleksiz, M. N. (2018) *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Asos Yayınları.

Gündoğar, S., ve Orhan, O. (2015) *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri,* Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Halîfe, İ. (2007), *Uluslararası insancıl hukukun uygulanması üzerinde uluslararası kontrol*. Mısır: Daru'l-Câmi'ati'l-Cedîde.

Halit, S. (2012), Çevresel mülteci, milyonlarca çevre felaketinin yarattığı bir olgudur, *Mısır*, *Ambassador Dergisi*, 254-371.

Hamâde, A. (2016), Türkiye'deki Suriyeli mülteci krizi, önerilen çözüm için zorluklar ve senaryolar. Gerçekle beklentiler arasında Suriyeli mülteciler. Türkiye: *Al Nahda Bilimsel Topluluğu*, 212-223.

Hamdân, M. (1999), *Modern eğitim serilerine hazırlık ve öğretim öğretimi*. Ürdün: Modern Eğitim Evi.

Hattâb, E. (2012), Eğitim sürecindeki eğitimsel yenilikler, *Eğitim ve Psikolojik Araştırmalar Dergisi*, Eylül, 120-145.

İsâ, E. (2000), *Öğretimde teori*, Ürdün: Sunrise Yayıncılık ve Dağıtım Evi.

İneli Ciğer, M. (2016), Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine. *Göç Araştırmaları Dergisi*. (1), 62-92.

İnsan Hakları İzleme Örgütü (09.11.2015), "Geleceğimi hayal ettiğimde hiçbir şey görmüyorum." Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların eğitiminin önündeki engeller: https://www.hrw.org/ar/report/2015/11/09/283260.

İnsan Hakları İzleme Örgütü, (13.07.2017), *Suriyeli mülteciler için eğitimin önündeki engeller kaldırılmalı*: https://www.hrw.org/ar/news/2017/04/05/302012.

İsmail, A. M. (2006), *Uluslararası kamu hukukunda sığınma hakkı*, Kahire, Hukuk Fakültesi.

Jacobsen, K. (2002), Mülteciler devletten yararlanabilir mi? Mülteci kaynakları ve Afrika ulus inşası. *Modern Afrika Çalışmaları Dergisi*, 577-578.

Jahida, B., (2019), *Suriyeli mülteci akımlarının Türk güvenlik düzenlemelerine etkisi (2011-2018*), Doktora tezi, University of Muhammad Boudiaf Al-M'sila).

Kanlı, İ. B., ve Başköy, D. (2018) Küreselleşme ve Çevre Sorunları Bağlamında Göç :İklim Mültecileri. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştirmalari Dergisi,* (7), 21-39.

Kap, D. (2014) Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbeli. *Akademik Perspektif,* 30-35.

Karakaya, S., Akın, S., ve Bulut, Y. (2018) Türkiye'nin Mülteci Politikalari: Suriyeli Mültecilerin Durumuna İlişkin Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 3(15) *207-222.*

Karataş, M. (2015) Türk Yazılı Basınında Suriyeli Sığınmacılar İle Halk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Göç Araştırmaları Dergisi,* (7) 112-151.

Kardeş, S., & Akman, B. (2018). Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Elementary Education Online,* 1224-1237.

Kasa, B, A ve Köse, İ. (2020) Sınıf Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yönelik Tutumları ile Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 56-78. DOI: 10.29129/inujgse.790940

Kaya, Ö.S. (2019) Does the perception of multiculturalism and altruism affect the attitude towards Syrians? A Study from the perspective of teacher candidates. *SDU International Journal of Educational Studies*, 6(2), 86-100. Doi: 10.33710/sduijes.612077

Kazu, H. ve Deniz, E. (2019), Kapsayıcı eğitim bağlamında öğretmenlerin mülteci öğrencilere ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 1336-1368. DOI: 10.26466/opus.612341.

Khalefa, O.A.A.J. (2020), *Sığınma hakkının mültecileri koruma ve destekleme ilkeleri ve çağdaş uluslararası hukuk ve İslam hukukundaki uygulamaları*, (Doktora tezi, UIN Sunan Ampel Surabaya).

Kıraç, A. ve Kaya, A. (2016), İstanbul'daki Suriyeli Mültecilere ilişkin Zarar Görebilirlik Değerlendirme Raporu, *Hayata Destek Derneği*, İstanbul.

Kırılmaz, M. C. (2019), Sınıf öğretmenlerinin sığınmacılara yönelik kapsayıcı eğitimi gerçekleştirme durumunun incelenmesi (Master's thesis, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Kirişçi, K. (2014), Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye'nin Suriyeli Mülteciler Sınavı, Washington: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü.

Köse, N., Bülbül, Ö. ve Uluman, M. (2019), Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Continuous Vocational Education and Training*, 2(1), 16-29.

Küçükyağcı, N. (2017), Göç ve Göçlerin Türk Kamu Örgütlenmesine Etkisi. *28-30 Eylül 2017 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu,* 1-15.

Kyagia, M., Kriuna, M. ve Georgaka, E. (2010), el-İndimâcu'l-İctimâ'î, li'l-Laciîne ve Tâlibi'l-Lucû' fi'l-Yûnan. *el-Mecelletu'l-Yûnâniyye Li 'İlmi'n-Nefs,* 38-68.

Levent, F., ve Çayak, S., (2017), Türkiye'de Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi,* 21-46.

Medkûr, A., A. (2000), *Eğitim ağacı, eğitim sisteminin eksiksiz bir görünümüdür,* Kahire: Düşünce Evi.

Makable, M. Y. A. (2010), *İçerme ve özel ihtiyaçları olan öğrenciler arasındaki aidiyet duygusuyla ilişkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Suudi Arabistan: Najran Üniversitesi.

Martikainen, T. (2010), Din, Göçmenler ve Entegrasyon, Çev. Nebile Özmen, *İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 263-276.

Menekşe, T. (2018), İltica Hukukunda Hariçte Bırakma Değerlendirmesi. *Göç Araştırmaları*, 66-111.

Mızrak, S. ve Yavuz, Ö. (2016), Acil Durumlarda Okul Çağındaki Çocukların Eğitimi: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği, *Göç Dergisi*, 175-199.

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü (19.07.2017), Yabancı Uyruklu Öğrenciler. http://reyhanli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/28132658_19072017-10969431_5ve9siniff_kayit.pdf sitesinden alıntılanmıştır.

Muhammet, (2018), Ş, S,. *Aile içinde kadına yönelik şiddetin cezai muamelesi, karşılaştırmalı bir analiz çalışması*, Kahire, Arab Center.

Nasiruddîn, A. İ. ve el-Hac Süleyman, V., (2017), *Eğitim sürecinin kalitesine ulaşmada okul yönetiminin rolünün etkinleştirilmesi Tanımlayıcı ve analitik çalışma,* Arrasikhun Journal.

Nebhân, A. C. (11.12.2019), Mülteci Eğitimi, *Al-Manar*, s.62-84..

Ökmen, Ö. (2010), *Yabancılar Hukukunda Göçmenler* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi: Ankara.

Özdemir, E. (2017), Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri, *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 140-144.

Özden, Y. (1999), *Eğitimde Dönüşüm-Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Özgüler, V. C. (2018), Göç ve Uyum Politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics,* 1(1) 1-18.

Özmen, N. (2012), *Çok Kültürlü Toplumda Sosyal Entegrasyon ve Din*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Ünal, R. ve Aladağ, S. (2020). Kapsayıcı eğitim uygulamaları bağlamında sorunlar ve çözüm önerilerinin incelenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 2(1), 23-42.

Resmi Gazete (2006), Sayılı Nüfus Kanunu, *Resmi Gazete,* Sayı 26153.

Rosa, D. (2006), *Entegrasyon Süreci Bağlamında Mülteci Hakları: Yasal Standartlar ve Öneriler*, İsviçre: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği.

Ryan, K. (2007), *Sosyal Dışlanma ve Düzen Siyaseti*. Manchester: Menchester University Press.

Sa'dullah, Ö. (1997), *Uluslararası insancıl hukukun kanunlaştırılması*. Beyrut, İslami Batı Evi.

Sağlam, H. İ. ve İlksen Kanbur, N. (2017), Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323

Serûcî, F. (2007), *Uluslararası insan hakları araçlarından seçmeler. Amman,* Dar Al-Ahlia.

Suls, R. (2007), Göç ve Mülteci Politikasını Anlamak: Çelişkiler ve Süreklilikler, *Üç Aylık Mülteci Araştırması Dergisi*.

Süleyman, N,. (2019), *1951 Birleşmiş Milletler Sözleşmesindeki mülteci kavramı*, Kahire: Dâru'l-Mustakbeli'l-'Arabî.

Şahin, M.D. (2021). Nedensel karşılaştırma araştırması. S. Şen ve İ. Yıldırım (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri* (s. 137-154). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Şâkir, M. (2014), *Uluslararası mülteci hukuku,* Bağdat, Dar Al-Orouba..

Şanlıurfa MEM. (10.06.2020), https://sanliurfa.meb.gov.tr/ adresinden alındı.

Şanker, D. (2015*), Suriye'nin İyi Komşuları: Milyonlarca Mülteci Ürdün ve Lübnan'a Nasıl Sığınır?,* Ürdün: Arab Society Library.

Şantâvî, F. (2001), *İnsan hakları ve uluslararası insancıl hukuk*. Amman: Al-Hamed Evi ve Kütüphanesi..

Şensin, C. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin Suriye'den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Master's thesis, Uludağ Üniversitesi).

Şihâb, M. (2000), *Uluslararası insancıl hukuk.* Kahire: Arap Gelecek Evi.

Şimşek, H., Dağıstan, A., Şahin, C., Koçyiğit, E., Yalçınkaya, G. D., Mehmet, K. A. R. T., ve Dağdelen, S. (2019). Kapsayıcı eğitim bağlamında türkiye'de ilköğretim programlarında çokkültürlülüğün izleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *5*(2), 177-197.

Şişman, M. (2007), *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016) *Türkiye Göç Raporu.* Ankara: Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.

Tanrıkulu, F. (2019), Yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programına katılan öğretmenlerin mültecilere yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 380-393. doi: 10.9779/pauefd.490559

Tanrıkulu, F. (2018), Suriye Krizi Sonrası Türkiye'deki Sığınmacıların ve Göçmenlerin Eğitimi :Geçmiş, Bugün ve Gelecek Perspektifleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 2585-2604.

Tarawneh, M. (24.04.2010), Uluslararası Mültecileri Koruma Mekanizmaları ve Güvenilirliği, *Al-Insani Dergisi*, 250-270.

Terzi, E., ve Koçak, Y. (2012), Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Mart. 163-184.

Terzi, R. Göçen ve A. Altun, B. (2019), Mülteci öğrencilere yönelik tutumların çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Revize edilmiş mülteci öğrencilere yönelik tutum ölçeği. *Sakarya University Journal of Education*. 9(3), 476-494, Doi:10.19126/suje.526197

Tuncel, G. ve Ekici, S. (2015) Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Dergisi*. *9-22.*
Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı (2017), *Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitimi Konferansı*. https://meb.gov.tr/suriyeli-ogrencilere-yonelik-uluslararasi-konferans/haber/13094/tr. adresinden alınmıştır.

Uluslararası Af Örgütü (2013), *Dünyadaki insan haklarının durumu.* Londra: Uluslararası Af Örgütü.

Uluslararası Göç Örgütü (2009), *Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözlüğü*. http://www. goc. gov. tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf sitesinden alıntılanmıştır.

UNESCO. (2003). *Eğitimde Kapsayıcı Yaklaşımlar Yoluyla Dışlanmanın Üstesinden Gelmek: Bir Zorluk ve Bir Vizyon Kavramsal Kağıt.* http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001347/134785e.pdf internet adresinden 02.09.2021 erişilmiştir.

UNICEF. (2014). *Eliminating discrimination against children and parent based on sexual orientation and/or gender identitiy. Erişim Tarihi: 20.07.2015* http://www.unicef.org/videoaudio/PDFs/Current_Issues_Paper_Sexu l_Identification_Gend_Ide ntity.pdf.

UNICEF Raporu (25.02.2018), *Bombardıman altındaki çocuklar,* https://www.unicef.org/ar/press-releases/syrian-children-jordan-poverty-unicef sitesinden alıntılanmıştır.

Usanmaz, A., Aslangiri, F. ve Sayın, Y. (2016), Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 1-13.

Ünal, S. (2014), Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi, *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks,* 65-89.

Vunâs, H. (2007), *Eğitim ve Psikoloji Kitabı*. Cezayir: Ulusal Eğitim Ofisi.

Yamamoto, K. (2017), Türkiye'deki Suriyeli okulları üzerine araştırma: kamp dışındaki öğrenci ve öğretmenlerin ihtiyaçlarının karşılanması, *Norak News, 77-80.*

Yazıcı, S., Başol, G. ve Toprak, G. (2009), Öğretmenlerin çok kültürlü eğitim tutumları: Bir güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 229-242.

Yıldırım, M. (2021). Örneklem ve örnekleme yöntemleri. S. Şen ve İ. Yıldırım (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri* (s. 300-330). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2006) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

2016 Yılı Faaliyet Raporu (2016), *Mülteciler için Bölge Planı ve Dayanıklılığın Güçlendirilmesi 2017-2018.* Mısır: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği.

Yılmaz, A. (2014) Uluslararasi Göç Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Electronic Turkish Studies*. 9(2) 1685-1704.

Yiğit, T. (2015). *Uygulamalar ve Sorunlar Bağlamında Türkiye'de Sığınmacı Çocukların Eğitimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kırşehir.

Zelâm, Z. (2017), Komşu ülkelerdeki (sığınma ülkeleri) Suriyelileri eğitmek. Gerçekle beklentiler arasında Suriyeli mülteciler*, Türkiye: Al Nahda Scientific Society*, 150-168.

EKLER

Ek-1. Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutum Ölçeği

Değerli Öğretmenler,
Bu form "sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin kapsayıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezim için veri toplamak amacıyla sizlere sunulmuştur. Aşağıda bir adet kişisel bilgi formu ve 24 maddeden oluşan anket bulunmaktadır. Sizlere yöneltilen ifadelere içten cevap vermeniz çalışmamıza değer katacaktır. Vaktiniz ve verdiğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans Öğrencisi :Ali ALHLEEL
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Mesut YILDIRIM

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:
( ) Kadın ( ) Erkek

2. Branşınız:
(…….)

3. Mezun Olduğunuz Eğitim Kademesi:
( ) Lisans ( ) Lisansüstü ( ) Diğer (…….……..…)

3. Yaşınız:
(……)

5. Mesleki Kıdem Yılınız:
(……)

6. Sınıfınızdaki Toplam Öğrenci Sayısı:
(……)

7. Sınıfınızdaki Geçici Koruma Altındaki Öğrenci Sayısı:
(……)

B. ÖLÇEK FORMU

	Hiç Katılmıyorum	**Biraz Katılıyorum**	**Çoğunlukla Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**
1. Mülteci öğrencilere önyargısız yaklaşırım				
2. Uyumda güçlük yaşayan mülteci öğrencilere hoşgörülü davranırım				
3. Mülteci öğrencileri anlamaya çalışırım				
4. Mülteci öğrencilere yeteri kadar zaman ayırmaya çalışırım				
5. Mülteci öğrenciler için yapılan eğitim hizmetlerini desteklerim				
6. Mülteci öğrencilere diğer öğrencilere davrandığım gibi davranırım				
7. Mülteci öğrencilerin derslere motive olmaları için çaba gösteririm				
8. Öğrencilerimin mülteci öğrencilere olumlu davranmalarını sağlarım				
9. Mülteci öğrencilerin temel bakım becerilerini geliştirmelerini desteklerim				
10. Öğrenciler mülteci öğrencilerle birlikte oyun oynarlar				
11. Mülteci öğrencilerin eğitimi konusunda kendimi geliştiririm				
12. Mülteci öğrencilere diğer öğrencilerin aileleri olumlu tutum sergiler				
13. Mülteci öğrencilerin temel ihtiyaçları karşılanır				
14. Öğrenciler mülteci öğrencilerle birlikte olmaktan memnundur				
15. Mülteci öğrenciler düzenli olarak okula devam etmektedir				
16. Mülteci öğrencilere ayırdığım zaman yeterlidir				
17. Mülteci öğrenciler okula uyumludur				
18. Mülteci öğrenciler sınıfa uyumludur				
19. Öğrenciler, mülteci öğrencilere karşı olumlu davranış sergiler				
20. Mülteci öğrencilere rehberlik yapmaya, yol göstermeye çalışırım				
21. Mülteci öğrencilerin sınıfa uyum sağlamasını kolaylaştırırım				
22. Mülteci öğrencilerle iletişim kurmakta zorlanmam				
23. Mülteci öğrencilerin eğitiminde yeterli olduğumu düşünürüm				
24. Mülteci öğrencilerin dil farklılığı benim için sorun oluşturmaz				

Ek-2. Anket İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.08.2021-52593

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

03.08.2021

Sayı : E-47377298-44-28892029
Konu : Anket, Uygulama İzni
(Ali ALHLEEL)

DAĞITIM YERLERİNE
HARRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ (Öğrenci İşleri Daire Bşk.)
ŞANLIURFA

İlgi: 23/09/2020 tarih ve 13294384 sayılı Valilik Makam Onayı.

Harran Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Ali ALHLEEL'in tutanakta belirtilen konu ile ilgili araştırma izni hakkındaki 02/06/2021 tarih ve 34723 sayılı yazısı, ilgi sayılı Valilik Makam Onayı ile oluşturulan komisyon tarafından incelenmiştir. İlgilinin çalışmasının Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 2020/2 sayılı genelgede belirtilen hususlar çerçevesinde uygulanabileceği ekte gönderilen komisyon tutanağı ile onaylanmıştır. Denetimleri ilgili okul, ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere derslerin aksatılmaması kaydıyla, araştırmanın ayrıca öğrenci, veli ve/veya öğretmenlerden alınacak izin ve gönüllük esasları çerçevesinde 2020-2021 Eğitim Öğretim yılı sonuna kadar tutanakta belirtilen Haliliye İlçemizdeki Resmi Ortaokul Öğretmenlerine yönelik Covid-19 tedbirleri kapsamında Anket çalışması yapılması hususunda ;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

İsmail YAPICIER
Vali a
Milli Eğitim Müdürü

EK:
1-Komisyon Tutanağı (1 sayfa)
2-Anket (9 Sayfa)

Gereği:
Haliliye İlçe Kaymakamlığına (İlçe MEM)

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır
03/08/2021

Bilgi:
Harran Üniversitesi Rektörlüğü
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Sayın: (Ali ALHLEEL)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres :
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için:
Telefon No :
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
E-Posta:
İnternet Adresi: Faks:
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden f500-4e37-31c6-9dfc-98eb kodu ile teyit edilebilir.

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.08.2021-52593

.../.../2021

ARAŞTIRMA İNCELEME VE DEĞERLENDİRME KOMİSYONU
TOPLANTI TUTANAĞI

Valilik Makamının 23/09/2020 tarih ve 13294384 sayılı oluruna istinaden oluşturulan komisyonumuz toplanarak; Harran Üniversitesinin 02/06/2021 tarih ve 34723 sayılı yazısına istinaden, Ali ALHLEEL isimli, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisinin uygulayacağı **"Sınıfında Suriyeli Öğrenci Bulunan Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi"** adlı tez çalışması ve müdürlüğümüzce mühürlenmiş ekteki uygulama ölçeklerinin; Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 2020/2 sayılı genelgede belirtilen hususlar çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak yürürlükte olan tüm yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması kaydıyla, araştırmanın ayrıca öğrenci, veli ve/veya öğretmenlerden alınacak izin ve gönüllülük esasları çerçevesinde 2020/2021 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar Haliliye İlçemizdeki Resmi Ortaokul Öğretmenlerine yönelik uygulaması talebi komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Ek-3. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

Tarih: 07.04.2020
Saat: 14:00
Sayı: 2020/35
Konu: Ali ALHLEEL

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun yaptığı toplantı sonucunda Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Ali ALHLEEL**'in araştırmacı, danışmanı **Dr. Öğr. Üyesi Mesut YILDIRIM'**ın yürütücü olduğu **"Sınıfında Suriyeli Öğrenci Bulunan Öğretmenlerin Kapsayıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi"** konulu yüksek lisans tez çalışması oy birliğiyle uygun bulunmuş ve 07 Nisan 2020 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanmıştır.

Ayrıca **Covid-19 s**algını nedeniyle Sağlık Bakanlığı tarafından 11 Mart 2020 tarihinden itibaren aşamalı olarak yürürlüğe giren sağlık tedbirleri kapsamında öne çıkan "sokağa çıkma sınırlılığı ve sosyal mesafe korunumu"gibi uyarıların araştırmacılar tarafından gözetilmesi bu bağlamda anket, mülakat gibi uygulamaların dijital imkanlar (on-line biçimde) kullanılarak gerçekleştirilmesi veya uygulama tarihlerinin sağlık tedbirleri gereğince yeniden revize edilerek ileri bir tarihe doğru esnetilmesi Etik Kurulumuz tarafından önemle tavsiye edilmektedir.

Doç. Dr. Mahmut KAYA
Başkan

Dr. Öğr. Üyesi. Fatma ÇAKMAK
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Mithat Arman KARASU

Doç. Dr. Mustafa ÖZMUSUL
Katılmadı

Doç. Dr. Özlem DEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Şenay KOÇAKOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CANÇELİK